TÜRKİYE'DE LOJİSTİK EĞİTİMİ, LOJİSTİK EĞİTİM STANDARTLARI, MESLEKİ YETERLİLİK VE BOLOGNA SÜRECİ, AB ÜYE ÜLKELERİ İLE TÜRKİYE KIYASLAMASI

Esra Şahin

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Uluslararası Ticaret ve Lojistik Yönetimi Anabilim Dalı
Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Burak KÜÇÜK

İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Haziran, 2018

JURİ ONAY SAYFASI

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Esra ŞAHİN nin "Türkiye'de Lojistik Eğitimi, Lojistik Eğitim Standartları, Mesleki Yeterlilik ve Bologna Süreci; AB Üye Ülkeleri İle Türkiye Kıyaslaması" başlıklı tezi 25/06/2018 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek "Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği" nin ilgili maddeleri uyarınca, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Yönetimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans/Doktora tezi **oy birliğiyle / ~~oy çokluğuyla~~** olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı. Adı ve Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı)	: Dr. Öğr. Üyesi Burak KÜÇÜK	.....
Üye	: Prof. Dr. Mehmet TANYAŞ	.....
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Nagehan UCA	.....

Doç. Dr. Ahu TUNÇEL ÖNKAL

Enstitü Müdürü

ŞEKİL ONAY SAYFASI

ŞEKİL ONAY SAYFASI (DEVAM)

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

maltepe üniversitesi	ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI	Doküman No	FR-178
		İlk Yayın Tarihi	01.03.2018
		Revizyon Tarihi	
		Revizyon No	00
		Sayfa	1/1

Revizyon Takip Tablosu

REVİZYON NO	TARİH	AÇIKLAMA
00	01.03.2018	İlk yayın.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

29/06/2018

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarından bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; çalışmanın Maltepe Üniversitesinde kullanılan "bilimsel intihal tespit programı" ile tarandığını ve öngörülen standartları karşıladığını beyan ederim.

Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Esra ŞAHİN

Hazırlayan İlgili Birim	Kalite Koordinatörü Dr. Öğr. Üyesi Şafak GÜNDÜZ	Kurumsal Yetkili Prof. Dr. Beirna AKŞİT

(Dokuman No: FR-178; Yayın Tarihi: 01.03.2018; Revizyon Tarihi: ; Revizyon No:00)

İNTİHAL RAPORU

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans tez konumun seçiminden başlayan ve çalışmam boyunca değerli görüşleri ve bilgisiyle beni yönlendiren kıymetli hocam, tez danışmanım Sayın Dr. Burak KÜÇÜK'e desteklerinden dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Bu zorlu süreçte desteklerini benden esirgemeyen ve her zaman hoşgörü ile beni destekleyen sevgili eşim Barbaros ŞAHİN ve değerli kızım Elif Alya ŞAHİN'e ve verdikleri moral ve destekle hayatımızda olan Akkurum ve Dinçoğlu ailelerine, Sezen Yıldız, Ayşegül Balkan ve sevgili yeğenim Buğra Tavlı'ya yanımda oldukları için teşekkür ederim.

Hayatımda desteklerini hep hissettiğim, yetişmemde emekleri olan sevgili annem Gülten Çakmak ve sevgili babam Raif Çakmak'a sonsuz teşekkürler.

ÖZ

Türkiye'de Lojistik Eğitimi, Lojistik Eğitim Standartları, Mesleki Yeterlilik Ve Bologna Süreci, AB Üye Ülkeleri İle Türkiye Kıyaslaması

Esra ŞAHİN

Yüksek Lisans Tezi

Uluslararası Ticaret ve Lojistik Yönetimi Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Burak Küçük

Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018

Günümüz şartlarında değişen ve gelişen teknoloji, ticarette meydana gelen yenilikler, ulusal ve uluslararası rekabeti ön plana çıkarmaktadır. Firmalar bu rekabet koşullarında mücadele edebilmek için lojistiğinde temel hedefi olan amaçlanan müşteri hizmet düzeyini en az maliyetle başarabilmek ve bununla beraber ürün kalitelerini artırarak maliyetlerini düşürme çabasındadır. Firmaların önemli maliyet kalemlerinin başında lojistik maliyetler üst sırada yer almaktadır. Lojistik maliyetleri azaltarak firmaya değer katmanın yolu nitelikli ve uzmanlaşmış insan kaynağı ile mümkündür.

Sektörün nitelikli ve uzmanlaşmış insan kaynağına olan talebi ülkemizde 1999 yılında lojistik eğitimi veren ilk üniversitenin açılmasına neden olmuş ve daha sonraki yıllarda hızla lojistik eğitimi veren yükseköğretim ve ortaöğretim kurumları açılarak eğitim-öğretim başlamıştır. Ancak bu kadar hızla ve programsız bir şekilde açılan bu eğitim kurumları bazı sorunları da beraberinde yaşamaya başlamıştır. Bunların en başında her yükseköğretim kurumunun kendisinin oluşturduğu ders programlarının, ders içeriklerinin, ders isimlerinin ve kredilerinin farklılık göstermesidir. Bunun bir sonucu olarak yükseköğretim kurumları arasında yatay ve dikey geçiş yapacak olan öğrenciler sorunlar yaşamış ve halen yaşamaktadır.

Türkiye'de lojistik eğitim veren kurumların ders içerikleri, ders isimleri ve kredileri uyumlu hale getirilerek bu sorunları ortadan kaldırmak mümkündür. Bu nedenle lojistik eğitim standardı oluşturulmalı, bu standartlar oluşturulurken Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından yayımlanan, Ulusal Meslek Standartları ile yükseköğretim kurumları arasında sağlıklı bağ kurmak ve Avrupa'da yüksek öğretim ve akademik konularda standartlar geliştirmek, eğitim sistemlerini bağdaştırmak, Avrupa'da birbiriyle tam uyumlu yükseköğrenim alanı yaratmak

amacıyla oluşturulmuş Bologna Süreci kapsamında, öğrenci ve öğretim elemanı değişim programlarında artış ve kolaylık sağlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: 1. Lojistik Eğitimi ve Standartları; 2. Bologna Süreci; 3. Mesleki Yeterlilik

ABSTRACT

Logistics Education in Turkey, Logistics Education Standards, Vocational Competence and Bologna Process, Comparison of EU Countries with Turkey

Esra ŞAHİN

Master Thesis

Department of International Trade and Logistics Management

Thesis Advisor: PhD. Burak Küçük

Maltepe University, Graduate School of Social Sciences, 2018

Under today's circustamces, as technology changes and improves, innovations in trade which foregrounds nationwide and international competition. In order to survive and success in this challenging competitive environment, companies try their best to achieve targeted customer service level with the minimum cost while increasing product quality and decrease costs which as a whole is the main purpose of logistics. One of the most important costs of companies is logistic costs.

The first academic program is launched on 1999 by, with the need of qualified and expertised human resources and later on many similar programs in various universities and high schools followed on. As a result of fast and uplanned growth on education brought about some problems. First of all every faculty having own lesson schedules and contents, lesson names and crediting caused non-standardization. As a result of this situation, problems occurred and still ongoing for students who are trying transfer for undergraduate or external.

It is possible to eliminate those problems by standardising lesson contents, lesson names and credits in logistics educational institutes in Turkey. Hence, a logistic education standard should be set utilizing from National Vocational Standards, By doing this, a strong connection can be established with and between Univerisities, develop standards of academic programs in Europe, catch the same level in education. This logistics educational standards that were set by Bologna Process to create a complying university education within Europe, provides increase and ease in student and academician exchange programs.

Keywords: 1. Logistics Education and Standards; 2. Bologna Process; 3. Vocational Competence

İÇİNDEKİLER

JURİ ONAY SAYFASI i
ŞEKİL ONAY SAYFASI ii
ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI iii
İNTİHAL RAPORU v
TEŞEKKÜR vi
ÖZ vii
ABSTRACT ix
İÇİNDEKİLER x
TABLOLAR LİSTESİ xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ xv
KISALTMALAR LİSTESİ xvi
ÖZGEÇMİŞ xviii
BÖLÜM I 1
1.GİRİŞ 1
1.1.Giriş 1
1.2.Çalışmanın Amacı 2
BÖLÜM II 3
2.LOJİSTİK VE TEDARİK ZİNCİRİ YÖNETİMİ 3
2.1. Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetiminin Tarihsel Gelişimi 3
2.1.1. Lojistiğin Tarihsel Gelişimi 3
2.1.2. Tedarik Zinciri Yönetiminin Tarihsel Gelişimi 4
2.2. Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetimi Kavramları 5
2.2.1. Lojistik Kavramı 5
2.2.2. Tedarik Zinciri Yönetimi Kavramı 5
2.3. Lojistik ve Tedarik Zinciri İlişkisi 6
2.4. Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetimi Amaçları 7
2.4.1. Lojistik Yönetiminin Amaçları 7
2.4.2. Tedarik Zinciri Yönetiminin Amaçları 8
2.5. Temel Lojistik Faaliyetler 8
2.5.1. Taşıma 9
2.5.2. Depolama 10
2.5.3. Muayene, Gözetim, Ekspertiz 12
2.5.4. Paketleme ve Katma Değerli Hizmetler 13

2.5.5. Sigorta 15
2.5.6. Gümrük 17
2.5.7. Stok Yönetimi 18
2.5.8. Müşteri Hizmetleri 19
2.6. Tedarik Zinciri Yönetimi Süreçleri 20
2.6.1. Müşteri İlişkileri Yönetimi 21
2.6.2. Müşteri Hizmet Yönetimi 22
2.6.3. Talep Yönetimi 22
2.6.4. Sipariş İşleme 23
2.6.5. İmalat Akış Yönetimi 24
2.6.6. Tedarikçi İlişkileri Yönetimi 24
2.6.7. Ürün Geliştirme ve Ticarileştirme 26
2.6.8. İade Yönetimi 27
BÖLÜM III 29
3.LOJİSTİK EĞİTİMİ 29
3.1. Türkiye' de Lojistik Eğitimi 29
3.1.1. Türkiye'de Lojistik Eğitiminin Gelişimi 29
3.1.2. Lojistik Mezunu Olan Kişide Bulunması Gereken Özellikler 30
3.1.3. Ortaöğretim Düzeyinde Lojistik Eğitimi 32
3.1.4. Ön lisans Düzeyinde Lojistik Eğitimi 41
3.1.5. Lisans Düzeyinde Lojistik Eğitimi 50
3.1.6. Yüksek Lisans Düzeyinde Lojistik Eğitimi 57
3.1.7. Doktora Düzeyinde Lojistik Eğitimi 60
3.2. Avrupa Birliği Üyesi Ülkelerde Lojistik Eğitimi 61
3.3. Türkiye'de Lojistik Eğitim Standardı 63
3.3.1. Lojistik Eğitim Standardı Oluşturulmasının Faydaları 65
3.3.2. Lojistik Eğitim Standardı Oluşturulmamasından Kaynaklanan Sorunlar 65
3.4. Mesleki Yeterlilik 66
3.4.1. Ulusal Meslek Standardı Tanımı ve İçeriği 68
3.4.2. Ulusal Yeterlilik Tanımı ve İçeriği 71
3.4.3. Lojistikte Mesleki Yeterlilik Belgesi 73
3.4.3.1.Lojistik Operasyon Sorumlusu (Seviye 5) 74
3.4.3.2.Lojistik Operasyon Yöneticisi (Seviye 6) 86
3.5. Bologna Süreci 99
3.5.1. Bologna Sürecinin Tarihsel Gelişimi 100

3.5.1.1 Temel Bildirgeler 102
3.5.1.1.1. Sorbonne Bildirgesi (1998) 102
3.5.1.1.2. Bologna Bildirgesi (1999) 103
3.5.1.1.3. Prag Bildirgesi (2001) 103
3.5.1.1.4. Berlin Bildirgesi (2003) 104
3.5.1.1.5. Bergen Bildirgesi (2005) 104
3.5.1.1.6. Londra Bildirgesi (2007) 105
3.5.1.1.7. Leuven Bildirgesi (2009) 106
3.5.1.1.8.Budapeşte-Viyana Bildirgesi (2010) 107
3.5.1.1.9.Bükreş Bildirgesi (2012) 108
3.5.1.1.10.Erivan Bildirgesi (2015) 110
3.5.1.2. Diğer Bildirgeler 110
3.5.1.2.1. Salamanca Bildirgesi 110
3.5.1.2.2. Graz Bildirgesi 111
3.5.1.2.3. Glasgow Bildirgesi 112
3.5.1.2.4.Göteborg Bildirgesi 113
3.5.1.2.5. Lüksemburg Bildirgesi 113
3.5.1.2.6. 2009 Dünya Yükseköğretim Konferansı Bildirgesi 115
3.5.2. Bologna Sürecinin Ana Faaliyet Alanları 116
3.5.2.1. Diploma ve Derecelerin Tanınması; 116
3.5.2.2.Kalite Güvencesi 118
3.5.2.3.Yükseköğretim Yeterlilik Çerçevesi 120
3.5.2.4. Öğrenci Katılımı ve Sosyal Boyut 124
3.5.3. Türkiye'de Bologna Süreci 126
BÖLÜM IV 128
4.TÜRKİYE VE AB ÜYESİ ÜLKELERDE LOJİSTİK EĞİTİMİNİN KARŞILAŞTIRILMASI 128
4.1. AB Üye Ülkelerinde Lojistik Eğitim 128
4.1.1 AB Üye Ülkelerinde Lojistik Eğitim Veren Üniversitelerin Belirlenmesi 128
4.1.2. AB Üye Ülkelerinde Lojistik Eğitim Programları 128
4.2. AB Üye Ülkeleri Ve Türkiye'de Verilen Lojistik Eğitim Programlarının Karşılaştırılması 148
BÖLÜM V 157
5.SONUÇ VE ÖNERİLER 157
KAYNAKÇA 164

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 3.1: Ortaöğretim Düzeyinde Lojistik Eğitim Veren Okullar 32
Tablo 3.2: Orta Öğretim Düzeyinde Lojistik Eğitim Veren Okulların Coğrafi Bölgelere Göre Dağılımı 38
Tablo 3.3: Ortaöğretim Düzeyinde Eğitim Veren Okullardaki Seçmeli Dersler Listesi 40
Tablo 3.4: Ön Lisans Düzeyinde Eğitim Veren Üniversiteler 41
Tablo 3.5: Lisans Düzeyinde Eğitim Veren Üniversiteler 50
Tablo 3.6: Lojistik Eğitim Veren Fakültelerdeki Bölüm İsimleri Tablosu 56
Tablo 3.7: Lojistik Eğitim Veren Yüksekokullardaki Program İsimleri Tablosu 56
Tablo 3.8: Yüksek Lisans Düzeyinde Eğitim Veren Üniversiteler 57
Tablo 3.9: Doktora Düzeyinde Eğitim Veren Üniversiteler 61
Tablo 3.10: Mesleki Yeterlilik Kurumu Sektör Tablosu 67
Tablo 3.11: Lojistik Meslek Standartları Tablosu 69
Tablo 3.12: Lojistik ile Bağlantılı Meslek Standartları Tablosu 69
Tablo 3.13. Lojistik Ulusal Yeterlilik Tablosu 73
Tablo 3.14: Lojistik ile Bağlantılı Ulusal Yeterlilikler Tablosu 74
Tablo 3.15: Lojistik Operasyon Sorumlusu İş Sağlığı ve Güvenliği ile Çevre Koruma Yeterlilik Biriminin Ölçme ve Değerlendirilmesinde Kullanılacak Kontrol Listesi 75
Tablo 3.16: Lojistik Operasyon Sorumlusu, Lojistik Operasyon Süreçlerinin Yürütülmesi Biriminin Ölçme ve Değerlendirilmesinde Kullanılacak Kontrol Listesi (Bilgi) 79
Tablo 3.17: Lojistik Operasyon Sorumlusu, Lojistik Operasyon Süreçlerinin Yürütülmesi Biriminin Ölçme ve Değerlendirilmesinde Kullanılacak Kontrol Listesi (Beceri ve Yetkinlik) 85
Tablo 3.18: Lojistik Operasyon Yöneticisi İş Sağlığı ve Güvenliği ile Çevre Koruma Yeterlilik Biriminin Ölçme ve Değerlendirmesinde Kullanılacak Kontrol Listesi 87
Tablo 3.19: Lojistik Operasyon Yöneticisi Lojistik Operasyon Süreçlerinin Organizasyonu ve Geliştirilmesi Biriminin Ölçme ve Değerlendirilmesinde Kullanılacak Kontrol Listesi (Bilgi) 90
Tablo 3.20: Lojistik Operasyon Yöneticisi Lojistik Operasyon Süreçlerinin Organizasyonu ve Geliştirilmesi Biriminin Ölçme ve Değerlendirilmesinde Kullanılacak Kontrol Listesi (Beceri ve Yetkinlik) 94
Tablo 3.21: Lojistik Operasyon Yöneticisi Lojistik Operasyon Süreçlerinin Takip ve Kontrolü Biriminin Ölçme ve Değerlendirilmesinde Kullanılacak Kontrol Listesi (Bilgi) 96

Tablo 3.22: Lojistik Operasyon Yöneticisi Lojistik Operasyon Süreçlerinin Takip ve Kontrolü Biriminin Ölçme ve Değerlendirilmesinde Kullanılacak Kontrol Listesi (Beceri ve Yetkinlik) 98
Tablo 3.23: Türkiye Yükseköğretim Sistemi Düzeyleri ve Her Bir Düzeyde Farklı Öğrenme Çıktıları Olan Yeterlilikler 121
Tablo 3.24: TYYÇ Düzeyleri için Toplam Kredi (AKTS) ve Öğrenci Çalışma Yükü Aralıkları Tablosu 122
Tablo 3.25: TYYÇ kapsamında 84-Ulaştırma Hizmetleri Temel Alanında Yer Alan Türkiye'deki Eğitim-Öğretim Programları Tablosu 123
Tablo 4.1: AB Üyesi Ülkelerde Mevcut Olan Lojistik ve Tedarik Zinciri Bölümleri Tablosu 129
Tablo 4.2: AB Üyesi Ülkeler Kapsamında İnceleme Tablosu 146
Tablo 4.3: AB Üyesi Ülkelerde Lojistik Bölümlerin Derecelere Göre Dağılımı Tablosu 147
Tablo 4.4 AB Üyesi Ülkelerde Lisans Bölümlerinin Kullandığı Lojistik Eğitim Ekolü Dağılımı Tablosu 147
Tablo 4.5 AB Üyesi Ülkelerde Yüksek Lisans Bölümlerinin Kullandığı Lojistik Eğitim Ekolü Dağılımı Tablosu 147
Tablo 4.6 AB Üyesi Ülkelerde Doktora Bölümlerinin Kullandığı Lojistik Eğitim Ekolü Dağılımı Tablosu 148
Tablo 4.7: Türkiye'deki Üniversitelerde Bulunan Lojistik Derecelerinin Dağılımı Tablosu 148
Tablo 4.8: Türkiye'de Yüksek Lisans Eğitimi Veren Enstitüler Tablosu 149
Tablo 4.9: Türkiye'de Doktora Eğitimi Veren Enstitüler Tablosu 150
Tablo 4.10: Türkiye ve AB Üye Ülkelerindeki Lojistik Eğitim Oranları 150
Tablo 4.11: Araştırma Kapsamında AB Üyesi Ülkelerdeki Üniversitelerde Mevcut Dersler Tablosu 151
Tablo 5.1: Önerilen Lojistik Bölüm İsimleri 157
Tablo 5.2: Ön Lisans Lojistik Eğitimi Öneri Ders Program 158
Tablo 5.3: Lisans (Fakülte) Lojistik Eğitimi Öneri Ders Programı 159
Tablo 5.4: Lisans (Yüksekokul) Lojistik Eğitimi Öneri Ders Programı 160
Tablo 5.5: Yüksek Lisans Tezli/Tezsiz Lojistik Eğitimi Öneri Ders Programı 161
Tablo 5.6: Doktora Lojistik Eğitimi Öneri Ders Programı 161
Tablo 5.7: Ön Lisans ve Lisans Eğitimi Öneri Seçmeli Dersler 162
Tablo 5.8: Yüksek Lisans ve Doktora Eğitimi Öneri Seçmeli Dersler 162

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1: Lojistik Olgusunun Gelişimi 4
Şekil 2.2: Temel Lojistik Faaliyetler 8
Şekil 2.3: Tedarik Zinciri Yönetiminin Süreç Yapısı 21
Şekil 2.4: Tedarikçi İlişkileri Yönetimi Kavramının Gelişimi 25
Şekil 2.5: Ürün Hayat Seyri ve Dönemleri 27
Şekil 3.1: 2017 ÖSYS Okul Türlerine Göre Yerleşen Aday Oranları 48
Şekil 3.2: Ulusal Meslek Standardı Hazırlama Süreci 68
Şekil 3.3: Ulusal Yeterlilik Hazırlama Süreci 72
Şekil 3.4: TYYÇ Düzeyleri Yeterlilik Profilleri 122
Şekil 3.5: Bologna Süreci Bildirgeleri İçerisinde Sosyal Boyut 125

KISALTMALAR LİSTESİ

AB Avrupa Birliği

ADR European Agreement Concerning the International Carriage of DangerousGoods by Road (Tehlikeli Maddelerin Karayolu ile Uluslararası Taşımacılığına İlişkin AvrupaAnlaşması)

AKTS Avrupa Kredi Transfer Sistemi

ASQ American Society for Quality (Amerika Kalite Derneği)

AUÖ Avrupa Ulusal Öğrenci Birlikleri

AYÇ Avrupa Yeterlilik Çerçevesi

BEK Bologna Eşgüdüm Komisyonu

CFS Container Freight Station (Konteyner Yük İstasyonu)

CMR Convention MarchandiseRoutier (Karayolu ile Uluslararası Eşya Taşınmasına İlişkinAnlaşması)

CIM Convention Internationale Concernantle Transports Des Marchandises Par Chemins De Fer (Malların Demiryolu ile Taşınmasına İlişkin Uluslararası Anlaşması)

CRM Customer Relationship Management (Müşteri İlişkileri Yönetimi)

CSCMP Council of Supply Chain Management Professionals (Tedarik Zinciri Yönetimi Profesyonelleri Konseyi)

DGS Dikey Geçiş Sınavı

DIN Deutsches Institut für Normung (Alman Standartları Enstitüsü)

EDI Elektronik Veri Değişimi(Elektronic Data Interface)

ENIK European Network of Information Centers in the European Region (Avrupa Bilgi Merkezleri Ağı

ENQA European Association for Quality Assurance in Higher Education (Yükseköğretimde Avrupa Kalite Güvence Birliği)

EOQC European Organization for Quality (Avrupa Kalite Kontrol Organizasyonu)

ERP Enterprise Resource Planning (İşletme Kaynak Planlaması)

ESG Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (Avrupa Kalite Güvencesi Standart ve İlkelerine)

EUNIL European University Network in Logistics (Lojistik Avrupa Üniversite Ağı)

FBL FIATA Multimodal Bill of Lading (Çok Modlu Taşımacılık Belgesi)

FEFO First Expiry First Out (Kullanım Tarihi Son Olan ilk Çıkar)

FIFO First In First Out (İlk Giren İlk Çıkar)

IATA Uluslararası Hava Taşımacılığı Birliğini(International Air Transport Association)

IMCO Internatıonal Maritime Consultative Oraganization (Uluslararası Denizcilik DanışmaOrganizasyonu)

IMDG Internatıonal Maritime Dangerous Goods Code (Uluslararası Denizcilik Tehlikeli Maddeler Kodu)

İSG İş Sağlığı ve Güvenliği

İÖ İkinci Öğretim

JIS Japanese Industrial Standards (Japon Endüstriyel Standartları)

JUSE Japanese Union of Scientists and EngineersJapon Bilim Adamları ve Mühendisleri Derneği)

KPI Key Performance Indicato (Anahtar Performans Göstergeleri)

LES Lojistik Eğitim Standartları

MEB Millî Eğitim Bakanlığı

MEGEP Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi

MRP Material Requirement Planing (Malzeme İhtiyaç Planlaması)

MTSO Mersin Ticaret ve Sanayi Odası

MYK Mesleki Yeterlilik Kurumu

NARIC National Academic Recognition Information Centers (Ulusal Akademik Tanıma Merkezi)

NCPDM National Council of Physical Distribution Management (Ulusal Fiziksel Dağıtım Yönetimi Konseyi

ÖSYS Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi

RFID Radio Frequency Identification (Radyo Frekansı ile Tanımlama)

SOLE Society of Logistics Engineers (Lojistik Mühendisleri Derneği)

TIR Transport International par laRoute (Uluslararası Karayolu Taşımacılık Anlaşması)

ULAKDER Ulaştırma ve Lojistik Eğitim Kurumları ve Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği

UMS Ulusal Meslek Standardı

UND Uluslararası Nakliyeciler Derneği

UY Ulusal Yeterlilik

YÖDEK Yükseköğretim Kurumları Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu

YÖK Yükseköğretim Kurumu

ÖZGEÇMİŞ

Esra Şahin

Uluslararası Ticaret ve Lojistik Yönetimi Anabilim Dalı

Eğitim

Derece	*Yıl*	*Üniversite, Enstitü, Anabilim/Anasanat Dalı*
Y.Ls.	2016	Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası Ticaret ve Lojistik Yönetimi Anabilim Dalı
Ls.	2000	İstanbul Üniversitesi, Ulaştırma ve Lojistik Yüksekokulu
Lise	1996	Mersin Cemile Hamdi Ongun Süper Lisesi

İş/İstihdam

Yıl	*Görev*
2015 -	Satış/ Pazarlama, Vega Ortopedik aletler
2013- 2015	Lojistik Uzmanı, Teknosa İç ve Dış Ticaret A.Ş.
2012-2013	Lojistik Öğretmeni, Samandıra Endüstri Meslek Lisesi
2004-2011	İthalat-İhracat Sorumlusu, Plastnak Nakliyat

.

Kişisel Bilgiler

Doğum yeri ve yılı : Mersin / 31.05..1981 Cinsiyet: Kadın
Yabancı diller : İngilizce
GSM / e-posta : 532 638 00 16/ e_cakmak@hotmail.com

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

1.1.Giriş

Rekabetin ön planda olduğu günümüzde firmalar ürün kalitelerini artırırken aynı zamanda maliyetlerini de azaltmak durumundadır. Firmaların en büyük maliyet kalemlerinin başında lojistik maliyetler yer almaktadır. Bu nedenle işverenler konusunda uzman, lojistik maliyetleri azaltırken firmaya değer katacak nitelikli işgücü istihdam etmek istemektedirler. Sektör, nitelikli ve donanımlı işgücü talebinde bulunmuş ve bununla beraber lojistik eğitimi veren yükseköğretim kurumları açılmaya başlamıştır.

Ülkemizde lojistik eğitimi son 20 yılda hızla önem kazanmış ve eğitim kurumları sayısı görülmemiş bir hızla artmıştır. Adında "lojistik" kelimesinin geçtiği ilk lojistik bölümü İstanbul Üniversitesi'nde 1999-2000 eğitim-öğretim yılında "Ulaştırma ve Lojistik Yüksekokulu" olarak lisans düzeyinde eğitim veren bölümdür. Daha sonraki yıllarda lojistik ile ilgili birçok devlet ve vakıf üniversitelerinde bölümler açılmıştır.

Lojistik eğitiminin ülkemizdeki oluşumu ortaöğrenim ve yükseköğrenim şeklindedir. Ortaöğrenim kapsamında ilk lojistik eğitimi veren lise 2005-2006 eğitim-öğretim yılında açılan "Mehmet Emin Horoz Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi" dir. 2017-2018 eğitim-öğretim yılında ortaöğrenim oluşumu kapsamında Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde Mesleki ve Teknik liselerde Ulaştırma Hizmetleri alanında 118 adet lojistik bölümü mevcuttur.

Ülkemizde yükseköğretimde ise lojistik eğitimi veren okullar, önlisans, lisans, yüksek lisans ve doktora şeklindedir. ÖSYM'nin "2017 ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu" kapsamında yer alan önlisans ve lisans lojistik programları 2017-2018 akademik yılı için 73 üniversitede 142 ön lisans, 64 üniversitede 92lisans eğitimi veren lojistik programı vardır. Yapılan araştırma sonucunda lojistik ve tedarik zinciri yönetimi eğitimi veren, 23 üniversitede 44 yüksek lisans programı ve 6 doktora programı tespit edilmiştir.

Son yıllarda bu kadar hızlı bir şekilde açılan eğitim kurumları bazı sıkıntıları da beraberinde getirmektedir. Her eğitim kurumu bölgelerinin özelliklerine ve eğitimci profiline göre kendi ders programlarını, ders içeriklerini ve kredilerini oluşturmuş bu da lojistik eğitiminde çeşitliliğe yol açmıştır. Halbuki sektör bu eğitim kurumlarından mezun olacak kişilerden temel bilgi ve becerilerin aynı olmasını beklemekte, mevcut lojistik eğitim programları arasında minimal ortak noktaları, lojistik sektörünün ihtiyaçları doğrultusunda temel meslek derslerinin ve içeriklerinin oluşturulması gerekmektedir.

Bu nedenle lojistik eğitimi veren kurumlar arasında lojistik eğitim standarttı oluşturulmalı, bu standartlar oluşturulurken, Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından yayımlanan, sektör temsilcileri tarafından hazırlanan Ulusal Meslek Standartları ile yükseköğretim kurumları arasında sağlıklı bağ kurmak ve Avrupa'da birbiriyle tam uyumlu bir yükseköğretim alanı yaratmak amacıyla oluşturulmuş Bologna Süreci de dikkate alınmalı ve Bologna Sürecine uyum boyutunda, Türkiye Yükseköğretim Yeterlilik Çerçevesi(TYYÇ) kapsamında "84-Ulaştırma Hizmetleri" alan yeterlilikleri de göz önünde bulundurulmalıdır.

1.2.Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'de lojistik eğitim veren üniversitelerin eğitim sistemlerini inceleyerek lojistik eğitim standarttı oluşturmanın faydalarını anlatmak ve bu standart oluşturulurken Mesleki Yeterlilik kapsamında Ulusal Meslek Standartlarının ve Avrupa ile uyumlu bir yükseköğrenim alanı oluşturulması çerçevesinde Bologna Süreci'nin dikkate alınarak oluşturulması gerekliliği değerlendirilecektir.

Ulusal meslek standartları ile yükseköğretim kurumları arasında sağlıklı bir bağ kurulması amaçlanırken, Bologna Süreci kapsamında ise Avrupa ile uyumlu bir yükseköğretim alanının oluşturulması hedeflenmektedir.

Ulusal meslek standartlarından, "Lojistik Operasyon Sorumlusu(Seviye5)" üniversitelerin ön lisans lojistik eğitimi veren meslek yüksekokulları ile ilişkili olup, "Lojistik Operasyon Yöneticisi (Seviye 6)' ise üniversitelerin lisans eğitimi veren programları ile doğrudan ilişkilidir. Lojistik eğitim standartları kapsamında hazırlanılacak ders içerikleri oluşturulurken Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından yayımlanan "Lojistik Ulusal Meslek Standartları" göz önünde bulundurulmalıdır.

Avrupa ile uyumlu bir yükseköğretim alanı için Bologna Süreci kapsamında AKTS, Diploma Eki, Yeterlilik Çerçeveleri ve Yükseköğretim Kalite Güvencesi çerçevesinde hazırlanacak olan lojistik eğitim standartları, öğrenci ve öğretim elemanlarının Avrupa ülkelerinde, yükseköğretim ve çalışma amacıyla kolayca hareket etmelerini sağlayarak, öğrenci ve öğretim elemanı değişim programlarında artış ve kolaylık getirecektir.

Aynı zamanda Avrupa Birliği üye ülkelerindeki lojistik ve tedarik zinciri yönetimi eğitim programları incelenerek, Türkiye'deki lojistik eğitim programları ile kıyaslama yapılarak önerilerde bulunulmaya çalışılacaktır.

BÖLÜM II

2.LOJİSTİK VE TEDARİK ZİNCİRİ YÖNETİMİ

2.1. Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetiminin Tarihsel Gelişimi

2.1.1. Lojistiğin Tarihsel Gelişimi

Lojistik kelimesi Yunanca kökenli olup "logisticos" dan gelmektedir. Bu kelime logic ve statistics kelimelerinin birleşimi ile meydana gelmiş olup "istatiksel mantık "olarak Türkçe ye çevrilebilir.

Lojistik aslında insanlık tarihi kadar eskidir, tarihte insanların ihtiyaçları doğrultusunda lojistik kavramı hep olmuştur.

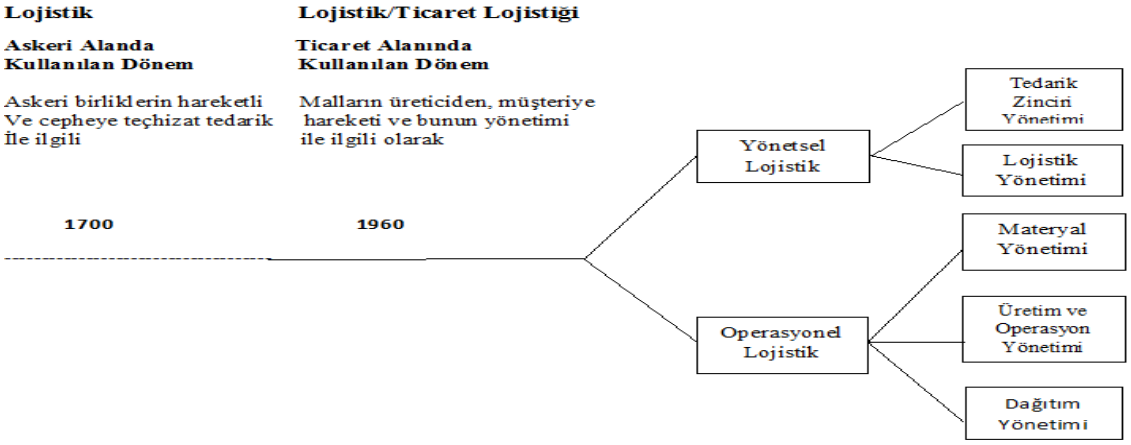
Dünya üzerinde doğal kaynaklar eşit olarak dağılmadığından, kaynakların ihtiyaç duyulan yerde ve ihtiyaç duyulan zamanda bulundurulması sonucunda lojistik kavramı ortaya çıkmıştır. Bu sebeple lojistik kavramının geçmişi uzun yıllar öncesine dayanmaktadır.

Lojistik kavramı literatürde ilk askeri terim olarak kullanılmıştır. Savaşlarda askeri birliklere askeri malzemelerin, yiyecek, giyecek ve sağlık destek hizmetlerinin tedariki, depolanması, ulaşımı, dağıtımı, bakımı, geri gönderilmesi faaliyetlerini kapsamaktadır.

Askeri birliklerin operasyon yeteneğini destekleyecek tüm unsurların tasarımı ve uygulanması, ilgili ekipman ve malzeme sağlanarak savaşta ve barışta etkinliğin ve hazırlığın planlanması şeklinde tanımlanmıştır(Koban ve Keser 2015:57).

Sanayi Devriminden sonra hammaddenin, sanayi ülkelerine taşınması ve burada üretimi yapılarak yarı mamul ve mamul durumuna dönüştürülmesi sonrasında tekrar tüketim noktalarına ulaştırılması ile lojistik kavramı askeri alandan sivil alana geçmeye başlamıştır.

Akademik anlamda lojistiği ilk kullananın, Askeri İdari Bilimler konusunda 1838'de yaptığı bir araştırmada, strateji, kara taktikleriyle lojistik üçlemesinde bahseden İsveçli Antoine-Henri Jomina olduğu, bugünkü geniş kapsamı ifade edecek şekilde ilk kullanan ise Bowersox olduğunu biliniyor(Keskin2014:26).

Şekil 2.1: Lojistik Olgusunun Gelişimi

Kaynak: Gröhn Engineer; http://www.transforum-eu.net/IMG/pdf/Logistixs.pdf- Aktaran Emine Koban-Hilal Yıldırır Keser, Dış Ticarette Lojistik:201

2.1.2. Tedarik Zinciri Yönetiminin Tarihsel Gelişimi

Lojistiğin insanlık tarihi kadar eski bir kavram olduğunu belirtmiştik ancak Tedarik Zinciri Yönetimi son 50-60 yıllık bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sanayileşme ile birlikte tedarik zinciri kavramı ortaya çıkmıştır. Ürünler hammadde kaynağına yakın yerlerde üretilip üretildiği çevrede tüketilmekteydi ancak sanayinin gelişmesi ile beraber seri üretime geçilmiş, ürünlerdeki artış ile beraber yeni Pazar arayışları oluşmuştur. Üretilen ürünler artık sadece üretildikleri çevrede değil, dünyanın herhangi bir bölgesinde de kullanılmaya başlandı. Bu bölgelere ürünlerin tedariki ve ulaştırılması ile beraber tedarik ve dağıtım kanalları gelişmeye başladı.

Tedarik Zinciri Yönetiminin kökleri 1960'lara kadar uzanmaktadır. Tedarik zinciri yönetiminin ilk aşaması olarak kabul edilen fiziksel dağıtım aşaması ile ilgili ilk vurgu Bowersox tarafından yapılmıştır. Bowersox, fiziksel dağıtım düşüncesindeki ilgili akımları gözlemlemesine ek olarak, dağıtım fonksiyonunun firma dışında, kanal-içi entegrasyonla, rekabetçi bir avantaj sağlayacağını öne sürmüştür(Bowersox1969:72,aktaran Özdemir 2004:89).

Gelişen teknoloji sayesinde kullanılmaya başlanan bilgisayarlar ile beraber lojistik alanda da yazılım programları oluşturuldu.1960'lı yıllarda MRP (Material Requirement Planing-Malzeme İhtiyaç Planlaması) malzeme yönetimi yazılımı hazırlandı. En sade versiyonu ile MRP; ürün ağaçlarını ve stok bilgilerini kapsayan ve bu bilgiler doğrultusunda ihtiyaç duyulan malzeme ihtiyaçlarını karşılayan bir yazılım programı idi.

Teknolojinin gelişmesi ile beraber MRP geliştirilerek MRP II (Manufacturing Resource Planning- Üretim Kaynak Planlaması) kavramı ortaya çıktı. MRP II ile talep planlaması, tedarik, üretim planlaması ve kontrol, muhasebe gibi faaliyetleri içine alan bir yazılım geliştirildi.

Küreselleşen dünya ve teknoloji gelişimi ile beraber MRP II yetersiz kalmaya başlamış ve bir sonraki versiyon olan ERP(Enterprise Resource Planning-İşletme Kaynak Planlaması) geliştirilmiştir. İşletmeler sadece üretim yönetimini değil tedarik zinciri yönetimi, müşteri ilişkileri yönetimi, finans ve maliyet yönetimi, insan kaynakları yönetimi gibi veri tabanlı yönetim faaliyetlerini birbirine uyumlu hale getirmek için ERP programlarını kullanmaktadır. ERP, işletme içi entegrasyonu sağlayarak iş süreçlerini iyileştirmektedir.

2.2. Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetimi Kavramları

2.2.1. Lojistik Kavramı

Günümüze kadar lojistiğin pek çok farklı tanımı yapılmıştır. Bu tanımlardan bazıları şu şekildedir:

Türk Dil Kurumu tarafından yapılan lojistik tanımı: "Mal ve hizmetlerin sağlanmasına yönelik etkinliklerin yönetimi, örgütlenmesi ve planlaması bilimi" (www.tdk.gov.tr).

Tedarik Zinciri Yönetimi mesleğinin gelişimine yönelik olarak hizmet veren dünya çapında tedarik zinciri yönetimi profesyonellerinin oluşturduğu, dünyanın önde gelen bir sivil toplum örgütü olan Tedarik Zinciri Yönetimi Profesyonelleri Konseyi (Council of Supply Chain Management Professionals-CSCMP) tarafından yapılan lojistik tanım "Müşteri gereksinimlerini karşılamak amacıyla malların, hizmetlerin ve ilgili bilgilerin, üretim noktasından tüketim noktasına, etkin, verimli akışı ve depolanmasını planlayan, yürüten ve kontrol eden, tedarik zinciri sürecinin bir aşamasıdır"(Long2016 çeviren Tanyaş&Düzgün2016:4) şeklindedir.

2.2.2. Tedarik Zinciri Yönetimi Kavramı

Tedarik Zincirinin de tıpkı lojistik kavramı gibi bugüne kadar birçok farklı tanımı yapılmıştır. Bu tanımlardan bazıları şu şekildedir:

Tedarik zinciri, hammadde temini yapan, onları ara mal ve nihai ürünlere çeviren ve nihai ürünleri müşterilere dağıtan, üretici ve dağıtıcıların oluşturduğu bir ağdır(Lee& Billington 1992:66).

Simchi-Levi ve diğerlerine göre "Tedarik zinciri yönetimi, ticari malların doğru zamanda, doğru yerde ve doğru miktarda üretimi ve dağıtımı için ve bu işlemleri hizmet düzeyini yüksek tutmak ve toplam maliyetleri minimize etmek üzere, tedarikçilerin, üreticilerin, depoların ve mağazaların etkin bir biçimde entegre edilmesine yönelik bir yaklaşımlar kümesidir"(Simchi-Levi ve Diğ. 2003 aktaran Nobel 2016:3).

Başka bir tanım ise "Müşteri ve diğer paydaşlar için değer yaratan ürün, hizmet ve bilgi sağlamak amacıyla ilk tedarikçilerden son kullanıcıya kadar olan kilit iş süreçlerinin entegrasyonudur" (Lambert ve Diğ. 1998:1 aktaran Long 2016 çeviren Tanyaş& Düzgün, 2016:45).

Tedarik Zinciri Yönetimi Profesyonelleri Konseyi tarafından yapılan tanım ise "Tedarik zinciri yönetimi, kaynakların bulunmasını ve tedarikinin yapılmasını, bu kaynakların ürüne dönüştürülmesini ve bütün lojistik yönetimi faaliyetlerini de içine alan faaliyetlerin planlanmasını ve yönetilmesini ayrıca, bu süreçte yer alan, tedarikçiler, aracılar, üçüncü-parti hizmet sunanlar ve nihayet müşterileri de içine alan kanal ortaklarıyla iş birliğini ve koordinasyonu da içerir" (www.cscmp.org).

Tanımlardan da görüleceği üzerine Tedarik Zinciri aslında bir süreçtir. Bu süreç şu şekilde işlemektedir; öncelikli olarak hammadde kaynağı tespit edilip, tespit edilen hammadde kaynağından alınarak üretim noktasına taşınmaktadır. Daha sonra burada depolanabileceği gibi doğrudan üretime alınarak ürün elde edilip, ürünün gerekli kalite kontrollerinden sonra paketlenmesi ve tekrardan depolanması, bu zaman zarfında ürünün pazarlanması, direkt veya dolaylı olarak (toptancı, perakendeci vs.) son kullanıcıya ulaştırılmasını kapsayan bir süreçtir. Bu süreç içinde para, haber ve bilgi akışı da olup hatta nihai tüketiciye ulaşan ürünlerin herhangi bir sebepten dolayı tekrar üreticiye iadesi de bu sürecin içindedir.

Görüldüğü üzere bu süreçte tek bir şirket veya kuruluş yoktur. Süreçte birçok farklı kişi, şirket ve kuruluş mevcuttur. İşte bu kişi ve kurumlar bir ağ ile birbirine bağlı bir zincirin parçalarını oluşturur. Bu zincire değer katarak hammadde den son kullanıcıya kadar oluşan bu zincirdeki kişi ve kurumların ilişki ve faaliyetlerini planlayarak koordineli bir şekilde yönetmek aslında Tedarik zinciri yönetimini oluşturmaktadır.

2.3. Lojistik ve Tedarik Zinciri İlişkisi

Lojistik ve tedarik zinciri kavramları birbirine karıştırılan, hatta bazen birbiri yerine kullanılan tanımlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Lojistik, ihtiyaç duyulan ürünün ihtiyaç duyulan yere gönderilmesi gibi dar anlamlı bir süreç değildir. Lojistiğin amacı müşteri beklentisini en az maliyet ile en etkin ve en verimli şekilde meydana getirmektir.

Tedarik zinciri yönetimi, lojistik kavramına göre daha fazla karmaşıklığa sahiptir. Tedarik Zinciri Yönetimi Profesyonelleri Konseyinin yapmış olduğu lojistik tanımında; lojistiğin, tedarik zinciri sürecinin bir aşaması olduğu belirtilmektedir. Şu şekilde ifade etmemiz yanlış olmayacaktır; lojistik, tedarik zincirinin bir bölümüdür ve zincirde ki halkaları birbirine bağlar.

Tedarik Zinciri, bir sonrakinin tedarikini sağlayan birimlerin oluşturduğu bir sistemdir. Bu sistem içerisindeki birimler, birbirinden bağımsız şirketler olacağı gibi tek bir firma altında toplanmışta olabilir(Long2016 çeviren Tanyaş& Düzgün 2016:45).

2.4. Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetimi Amaçları

2.4.1. Lojistik Yönetiminin Amaçları

Küreselleşen ekonomi ile birlikte şirketler rekabet güçlerini artırabilmek adına maliyetleri azaltarak kaliteli ürünler elde etme çabasına girmiştir.

Lojistiğin tanımından da anlaşılacağı üzere, lojistik kavramı bünyesinde birden fazla süreç bulunmaktadır. Lojistik yönetimi bu süreçlerin bir yönetim anlayışı ile ele alınarak planlanması, uygulanması ve kontrolünün sağlanmasıdır.

Lojistik yönetimi kapsamındaki süreçler; ürünlerin taşınması, depolanması, paketleme, elleçlenmesi, arz ve talep planlaması, gümrüklenmesi, sigortalanması, filo yönetimi, paketleme ve katma değerli hizmetler ve stok yönetimi gibi faaliyetleri içermektedir. Lojistik yönetiminin amacı; bu faaliyetleri en düşük maliyetlerle oluşturup, ortaya çıkan üründe müşteri beklentisini karşılamaktır.

Lojistik Yönetiminin amacı;

- Hızlı Yanıt; müşteri siparişinden teslimata kadar olan sürenin en aza indirilerek, müşteri isteğine en hızlı şekilde cevap vermektir.
- Tutarlılık; her koşulda aynı hizmet düzeyini vermek.
- En az stok; toplam stokların düşük seviyede tutulması.
- Taşımların birleştirilmesi; aynı bölgeye giden yüklerin, parsiyel veya komple yüklemelerde, araç doluluklarının artışı sağlanarak yükleme verimliliğini arttırmak.

- Yaşam çevrim desteği; Ürünlerin kullanım ömrü boyunca güvenilirliğini, kullanılabilirliğini ve emniyetini artırmak amacıyla teslimatının yansıra, bakım-onarımı ve iadesini de içeren faaliyetlerinin tümü (www.loder.org.tr).
- Kalite ‘dir.

2.4.2. Tedarik Zinciri Yönetiminin Amaçları

Ürünlerin müşteri memnuniyeti sağlayacak bir biçimde tüketicilere ulaştırılabilmesi için etkin bir Tedarik Zinciri’nin tasarlanması gerekir. Tedarik Zinciri tasarımının temel amaçları;

-Stok seviyesinin minimizasyonu

-Kalitenin iyileştirilmesi

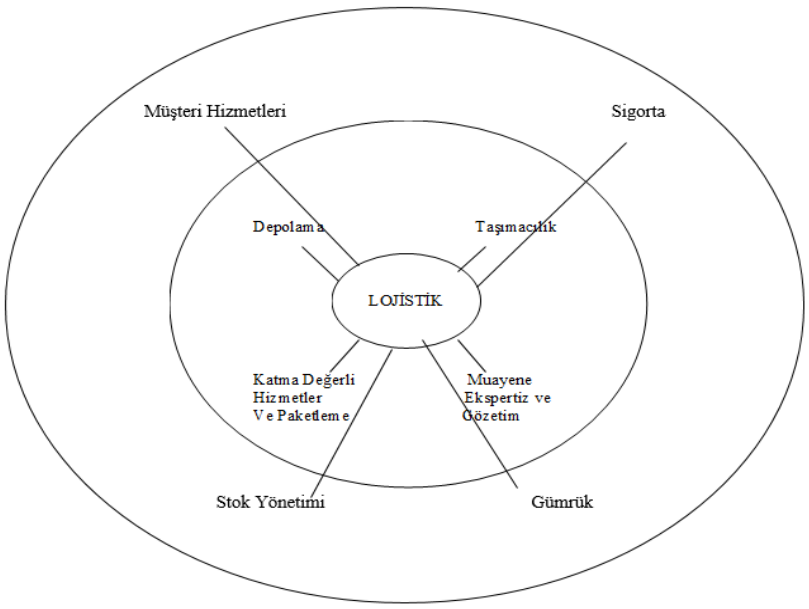
-Teslim sürelerinin iyileştirilmesi

-Esneklik ve

-Tedarik Zinciri boyunca tüm birimler arasında koordinasyon sağlanarak kapasitenin dengelenmesidir(Mayer 2001:1aktaran Küçük2014:112).

2.5. Temel Lojistik Faaliyetler

Temel lojistik faaliyetleri sekiz bölümde incelemek mümkündür.

Şekil 2.2: Temel Lojistik Faaliyetler

Kaynak: Uluslararası Lojistik Küresel Tedarik Zinciri Yönetimi, Long,2016 çeviren Tanyaş ve Düzgün, 2016:6

2.5.1. Taşıma

Lojistik denildiğinde ilk akla gelen şüphe yok ki taşımacılıktır. Taşıma, ürünün bir yerden istenilen başka bir yere, istenilen zamanda hareket ettirilmesi ile gerçekleşen lojistik bir faaliyettir.

Küresel rekabetin arttığı bugünlerde ürünün müşteriye en hızlı şekilde ulaştırılması rakiplerimize göre bizi avantajlı konuma getirmektedir. Ancak ürünlerin hızlı ulaşımı esnasında dikkat edilmesi gereken diğer unsurların başında maliyet, güvenirlilik, izlenebilirlik ve emniyet de gelmektedir.

Taşıma işlemleri 5 ana mod veya bu mod karması ile uygun araçlar yardımıyla gerçekleşmektedir. Bu modlar;

-Karayolu Taşımacılığı; taşıma modları arasında en çok kullanılanıdır. Kapıdan kapıya hizmet verilebilmesi, kısa taşıma süresi yönünden avantaj sağladığı gibi, taşıma maliyetinin yüksek oluşu ve çevresel faktörlerden etkilenmesi bakımından dezavantajlara sahiptir.

-Denizyolu Taşımacılığı; taşıma türleri arasında en düşük maliyetli, en güveli olan; ağırlık ve hacim olarak bir defa da en fazla yükün taşınabildiği taşıma modudur.

-Havayolu Taşımacılığı; en belirgin avantajı hızdır ancak taşıma maliyeti diğer taşıma modlarına göre oldukça yüksektir. Bu nedenle; pahalı, değerli, çabuk bozulabilen, acil yüklerde tercih edilmektedir.

-Demiryolu Taşımacılığı; ağır, dökme, hacimli ve düşük değerli yüklerin yüksek maliyetlere katlanılmadan yapılan bir taşıma modudur. Ancak demiryolu taşımalarında boyut kısıtlaması vardır, trenlerin tünel ve köprüleri geçmesinden sebep yükler belirli ölçülerin üstüne çıkamaz. Demiryolu taşıma modunun gelişimi için alt yapı yatırımı gerektiğinden ülkemizde devlet işletmesindedir.

-Nehir(İç Su Yolu) Taşımacılığı; iç suyolları olan nehir ve derelerin, akış süratleri ve güzergahları el verdiği durumlarda kullanılır(Keskin2014:83). Ülkemizde nehirlerin ve akarsuların yüksek debisi olmaması sebebi ile pek kullanılmayan bir taşıma modudur.

-Boru Hattı Taşımacılığı; bu taşıma türünde ilk yatırım maliyeti oldukça yüksek olmasına karşın işletme maliyeti oldukça düşüktür. En güvenilir taşıma türüdür. İklimden etkilenmeyen bakım onarım masrafları düşüktür.

Yukarıda anlattığımız taşıma modları ile yapılan taşımaların yanı sıra bu modların karması ile yapılan taşıma türleri de kullanılmaktadır. Karma modlar aynı ürünün iki veya daha çok taşıma modu kullanılarak taşınmasıdır. Karma taşıma modları;

- Çok Modlu Taşımacılık (Multimodal Taşıma); bu taşıma modu iki veya daha fazla mod ile yapılan, mod değişimi esnasında doğrudan ürünün elleçlendiği taşıma modelidir.
- Modlararası Taşımacılık (Intermodal Taşımacılık); bu taşıma modun da ise aynı taşıma aracı veya taşıma kabı ile iki veya daha fazla taşıma modu kullanılan, taşıma modları değişimi esnasında ürünün içine konulduğu araç veya kapların elleçlendiği, ürünün elleçlenmediği taşıma modelidir.
- Kombine Taşımacılık; bu modda taşımanın başlangıç ve bitiş sırasında kara yolunun kullanıldığı, ürünün aynı taşıma kabı veya aracıyla, arada kalan mesafenin ise diğer taşıma türlerinden; deniz, nehir, demiryolu vs. ile yapıldığı taşıma modelidir.

Taşıma işlemleri gerçekleştirilirken yüklerin genel özelliklerine uygun kaplar ile yapılır. Bu nedenle bazı yükler dökme, bazıları paletli, bazıları parça, bazıları kolili olarak taşınmaktadır. Taşınacak ürünün fiziksel özelliğine göre katı, sıvı, gaz, soğuk, dondurulmuş vs. taşıma araçları kullanılır.

Taşınan yükler tam araç yükü(FTL; Full Truck Load) veya parsiyel (grupaj)(LTL; Less Than Truck Load) olmak üzere taşıma işlemleri gerçekleştirilmektedir.

Taşıma işlemlerinde gönderici, alıcı ve taşıyıcı olmak üzere üç taraf bulunmaktadır.

2.5.2. Depolama

Korunmak, saklanmak veya gerektiğinde kullanılmak için bir şeyin konulduğu yerlere depo, malların gerektiğinde kullanılmak üzere, belirli usullere uygun olarak muhafazası anlamında kullanılır. Hammadde tedarikinden başlayarak tüketim noktasına kadar olan süreçte hammaddelerin, parçaların, yarı mamullerin ve bitmiş ürünlerin bulundurulmasına depolama denir (Acar 2010).

Ürünlerin kalite ve fiyat dışında tüketiciler açısından önem taşıyan diğer özellikleri fayda ve bulunabilir olmasıdır. Fayda; Bir mal veya hizmetin insan ihtiyacını giderme hassası veya kalitesidir (www.iktisatsozlugu.com).Bulunabilme ise; ürünün ihtiyaç duyulduğu yerde ve ihtiyaç duyulduğu zamanda hazır bulunmasıdır. Üreticiler açısından fayda kadar ürünün bulunabilirliğini sağlamak önem teşkil etmektedir. Bu nedenle depolama lojistik süreçlerde önemli bir yere sahiptir.

Günümüzde gelişen teknoloji ve artan rekabet göz önüne alındığında, depolama maliyetlerini düşürerek, planlı, lojistik süreçleri aksatmadan, müşteri beklentisini en üst düzeyde gerçekleştirmek önem arz etmektedir. Bu sebeplerden başarılı bir depo yönetimi lojistik faaliyetlerin tamamlayıcısı olarak gelişmektedir.

Depo Yönetiminin amaçları aşağıdaki gibi özetlenebilir(Tanyaş2011:3);

- En az alan/Hacim kullanımı
- En fazla depolama
- Talepleri hızla karşılamak
- En az fire
- Etkin ürün güvenliği
- Etkin veri güvenliği
- En az hatalı sevkiyat

İşletmeler tarafından depolama süreci genellikle dış tedarik yolu ile bu iş sürecinde daha profesyonel firmalara verilmektedir. Bunun başlıca nedenleri arasında; stok ve envanter maliyetlerin düşürülmesi, uzman firmaların dağıtım ağından yararlanılarak daha hızlı pazara nüfus etme ve rekabette üstünlük sağlayabilme, depo yatırım ve işletme maliyetlerinden kaçınma vs. gibi etkenleri saymak mümkündür.

Depoların görevi, kullanılmadığı zamanlarda ürün ve ürün stoklarının bekletilmesi ve korunmasını sağladığı gibi depolar büyük miktarlar halinde gelen ürünleri, daha küçük miktarlar halinde depodan çıkmalarını, ambalajlama ve ürün birleştirme işlemlerinde depoların görevleri arasında yer almaktadır.

Depolar kullanım amaçlarına bağlı olarak aşağıdaki şekilde sınıflandırılabilir (Tanyaş 2011:3);

•Klasik Depo: Üretim veya satış noktası içinde ya da yanında bulunan, ürünlerin genelde uzun süre kaldığı depolardır.

•Dağıtım Merkezi: Müşterilere daha yakın noktalarda müşterilere karma, az miktarda ve hızlı ürün teslimatını, göndericiden ise büyük hacimli sevkiyatı sağlamaya yönelik depolardır

•Toplama Merkezi: Tedarikçilere daha yakın noktalarda, üretim yerlerine, hammadde çeşidi bazında az ama karma ve büyük hacimli sevkiyat sağlamaya yönelik depolardır.

•Aktarma Merkezi: Genelde farklı taşıma modları veya aynı taşıma modunda farklı taşıma araçları arasında ürünlerin aktarıldığı, ürünlerin çok kısa süreli kaldığı depolardır.

•Sipariş İşleme Merkezi: Genelde internet üzerinden adet bazında satış yapılan sistemlerde siparişlerin alındığı ve sevk edilmek üzere hazırlandığı depolardır.

Depolama sürecinde gerçekleşen temel iş akışı beş ana başlıkta açıklanabilmektedir (Çancı& Erdal2003:85).

1.Aşama:Giriş Süreci; Depoya ulaşan bir eşyanın karşılaştığı ilk süreç olup, bu süreçte eşyalar bir üretim deposunda veya dağıtım merkezinde muhafaza edilmektedir.

2. Aşama: Fiziksel Depolama; Bu aşamada eşyalar, eşyanın niteliklerine göre bölümlenmiş ilgili depo bölümlerine yerleştirilmektedir.

3. Aşama: Siparişlerin Alınması; Malların depolandıkları bölümden hareketini ifade eden bu aşama; depolarda kullanılan bir takım yardımcı ekipman ile gerçekleşmektedir. Ayrıca bölümlerinden alınan eşyanın kalite kontrol testleri de bu süreçte yapılmaktadır.

4.Aşama: Ambalajlama ve Ürün Birleştirme: Kalite kontrol testinden geçen eşyaları, depo içi ve nihai noktaya ulaşması sürecinde karşılaşabilecekleri ambalajlamadan kaynaklanacak riskleri ortadan kaldırabilmek üzere işlemden geçirebilmeleridir. Ambalajlamadan sonra benzer ürünler bir arada toplanır ve farklı müşterilere göre konsolide edilerek, dağıtıma hazır hale getirilmektedir.

5.Aşama: Çıkış ve Yükleme Süreci: Depodan çıkışı planlanan ürünlerin taşıma araçlarına palet, mukavva kutu, varil, vb. taşıma ürünlerine yerleştirilmesidir.

2.5.3. Muayene, Gözetim, Ekspertiz

Muayene, gözetim ve ekspertiz lojistiğin son işlem faaliyetlerinde yer alan lojistik bir unsurdur. Ürünün her bir süreçte kalitesinin kontrol edilmesi için uygulanan bir süreçtir. Ürün muayene süreçleri şu şekilde yapılabilmektedir; ilk ürün kontrolü, üretim kontrolü, sevkiyat öncesi kontrol vs.

Muayene işleminin yapılmasının birçok nedeni vardır bunlardan bazıları; tedarik zincirindeki her bir süreçte ürün kalitesinin sağlanması, kalitenin en baştan kontrolünün yapılması ve hatalı ürünlerin alınmasını önlemek, iadelerin ve işletme itibar kaybının önlenmesi, üretim ve sevkiyat için gecikmelerin engellenmesinin sağlanması gibi nedenler ile muayene işlemi yapılmaktadır.

Kalite, kurumsal anlamda bir mal ya da hizmetin belirli bir gerekliliği karşılayabilme yeteneklerini ortaya koyan karakteristiklerin tümü (Amerikan Kalite Derneği – ASQ), belirli bir malın veya hizmetin tüketicinin isteklerine uygunluk derecesi (Avrupa Kalite Kontrol Organizasyonu – EOQC), bir urunun öngörülen ve şart koşulan gereklere uyum yeteneği (Alman Standartlar Enstitüsü – DIN) ve urun ya da hizmeti ekonomik bir yoldan üreten ve tüketici isteklerine cevap veren bir üretim sistemi (Japon Bilim adamları ve Mühendisleri Derneği – JUSE ve Japon Endüstriyel Standartları – JIS) şeklinde tanımlanmaktadır(Özdener 2010:158).

Küresel rekabetin yaşandığı günümüzde kalite artık bir kriter değil zorunluluktur. Piyasadaki ürünler pazarın kabul edeceği ölçüde kaliteli ürünlerdir ve rekabet kaliteli olan bu ürünler arasında yaşanmaktadır. Kaliteli olmayan ürünler pazarda tutunamamakta ve pazardan çekilmek zorundadır.

Pazara sunulan ürünlerin daha iyi üretilmesi, daha hızlı müşteriye ulaştırılmasının yanı sıra kaliteli ürün üretmek için kaliteli ürün girdisine ihtiyaç duyulmaktadır. Buda beraberinde kaliteli ürün üreten işletme kadar bu işletmenin kullandığı tedarikçiler ile birlikte geliştirdiği kalite faaliyetleri ile mümkündür. Kısacası tedarik zincirindeki tüm işletmelerin kalite yönetim sistemleri birbiri ile entegre olmalıdır.

2.5.4. Paketleme ve Katma Değerli Hizmetler

Ambalaj, içindeki nesneyi dış etkenlerden koruyan, uzun süre sağlıklı olarak muhafaza edilmesini sağlayan, stoklanmasını kolaylaştıran, içindeki ürünün farklılığını bir çırpıda sunan bir dış giysidir. Paketleme, bir veya birkaç ürünü kâğıda sararak ve/veya kutulara koyarak satışa hazır duruma getirilmiş belli miktarda olan ürünlerin toplanması işlemidir(www.teknocozumler.com).

Lojistikte ürün paketlenmesinin önemli nedenlerinden ilki; ürünün dış ortam şartlarından etkilenmemesi, ikinci nedeni ise ürünün taşıma, depolama ve yer değiştirme sırasında kolaylık sağlanması bakımından önemlidir.

“Mastır Paket”; uluslararası pazarlamada mastır paket, ambalajlanan ürünlerindir araya getirilerek, gümrüklemeye konu olan taşıyıcı araca yüklenen nihai kaptır.

Mastır Paketler (Canıtez2009:64);

- *Karton Kutular*: İthalat ve ihracatta en sık kullanılan mastır paketleme tipi olup, uluslararası taşınan eşyanın özelliğine göre farklı kalınlık ve tipte olabilmektedir.

- *Tahta Kutular*: Küçük ve ağır yükün taşınmasında kullanılan, endüstriyel ürünler, makine parçaları ve çeşitli aletlerin taşınmasına uygun kaplardır.
- *Tahta Sandıklar*: Ağır ve geniş yükün taşınmasında kullanılır.
- *Varil ve Özel Konteynerler*: Akıcı ya da toz halindeki materyallerin sevk edilmesinde yaygın olarak kullanılan mastır paketlemedir.
- *Torba ve Çuvallar*: Toz ve küçük parça materyallerin sevk edilmesinde yaygın olarak kullanılan mastır paketlemedir.
- *Balya*: Yüksek basınçla sıkıştırılabilecek malların taşınmasında balyalama türü mastır ambalajlama kullanılmaktadır.
- *Palet*: Belirli sayıdaki mastır ambalajlamaları bir araya getirerek oluşturulan ve yükleme boşaltma fonksiyonuna yardımcı olan ambalajlama türüdür.

Mastır paketlerin taşıyıcı araca göre farklılık gösterebilmektedir. Örneğin treylere, uçağa veya gemiye yüklenecek ürüne göre mastır paketler farklılık gösterirler. Karayolu taşımacılığında bazı ülkelerin tünel, karayolu vs. gibi etkenler göz önüne alındığında araca yüklenecek mastır paketlerin yükseklik, ağırlık, hacim gibi unsurları farklılık göstermektedir.

Paketleme lojistikte maliyet yarattığı için firmalar mümkün mertebe az para ödemek ister, paketlemenin amaçlarından biri ürünlerin bir yerden diğer yere ulaşımı sırasında hasarsız olarak ulaştırmaktır. Bu nedenle üretimden çıkan ürünün ilk paketlemesinden sonra fayda sağlamıyorsa tedarik zinciri boyunca tekrar paketlemeden doğacak maliyetlerden kaçınılmalıdır. Zincirde taşımacı yetersiz paketlemeden kaynaklanan hasar veya ziyandan sorumlu değildir. Bu durumda taşıyıcı ürünü teslim aldığı esnada paketlemeyi kontrol edip yetersiz paketleme tespit ettiğinde ürünün kabul etmemelidir aksi durumda paketlemenin yetersiz olduğunu kanıtlayamazlar ise hasar veya kayıptan sorumlu olurlar.

Günümüzde çevre dostu paketleme ile çevrenin korunması, geri dönüşüm ile daha az maliyetli paketlemeler kullanılmaya başlanılmıştır. Bazı firmalar ürünlerini tedarikçilerine ürünlerini gönderirken demir katlanabilen kasalar içinde ulaştırıp, daha sonra içleri boşaltılan bu demir kasalar katlanarak geldikleri noktaya belirli periyotlarla tekrar gönderilmekte, böylece tersine lojistik uygulanarak demir kasalar tekrar tekrar kullanılmakta ve paketleme maliyeti azaltılabilmektedir.

Katma değerli işlemler dendiğinde ürün üzerindeki katma değeri oluşturan işlemler akla gelmelidir. Bunlar; müşteri istekleri üzerine depolarda yapılan etiketleme, fiyat etiketleme ambalajlama, yeniden ambalajlama, birleştirme, ayırma, paletleme, iade ve şikayetlerin işlenmesi, onarım, montaj, kullanım kılavuzu ekleme, barkotlama işlemleri, imha, satış noktasında raflara dizme vs. tüm bu işlemlere katma değerli işlemler denilmektedir.

2.5.5. Sigorta

Lojistikte, ürünlerin hammadde kaynağından başlayarak nihai tüketiciye kadar ulaşan süreçte birçok taraf karşımıza çıkmaktadır. Ürünler bu süreçte hasarsız ve eksiksiz olarak nihai tüketiciye ulaştırılması önem arz etmektedir. Taşınan malların ortaya çıkabilecek risk unsurlarına karşı güvence altına alınması ve taraflar arasında güven ortamı olması açısından sigortalama süreci ön plana çıkmaktadır.

Risk; gelecekte ortaya çıkması muhtemel ve istenmeyen bir olayın gerçekleşme olasılığı şeklinde ifade edilebilir(Koban ve Keser 2015:271). Risk denildiğinde kaza, yangın, ekonomik krizler, deprem, sel, fırtına, hırsızlık vs. gibi olaylar düşünülebilir. Dış ticarette karşılaşılan riskler;

- Taşıma esnasında karşılaşılan riskler; ürünlerin yüklenmesi, taşınması veya boşaltılması sırasında meydana gelen haller veya mücbir sebepler
- Ticari Riskler; Alıcının malı almaktan vazgeçmesi ve/veya ödemesini gerçekleştirmemesi, ürünün zamanında ve/veya istenilen kalitede gönderilmemesi
- Politik Riskler; Gönderici veya alıcının kontrolü dışında meydana gelen ve ülkelerinde ortaya çıkan devlet müdahaleleri, yasaklamalar, grev, savaş vb. olaylar örnek verilebilir.

Sigorta, Riskten kaçınmanın karşılığı olarak kabul edilmektedir. Yapılan sigortalama işlemi ile bireyler ve örgütlerin olası riskler halinde ortaya çıkabilecek kendi pür risk ve finansal kayıpları ile ilgili belirsizliklerin ticari ilişki içerisinde bulundukları diğer kişilere aktarmaları esasına dayalı bir ekonomik oluşum şeklinde görülebilir (Parasız1999:536).

Malların bir yerden başka bir yere taşınması esnasında meydana gelecek hasar veya kayıpları önlemek için birincisi doğru ambalajlama yapılmalı ikici ise ürünleri sigortalamaktır.

Gümrük Yönetmeliğinin 119. Maddesine göre ithalatta eşyanın sigorta edilmiş olduğunu gösteren sigorta poliçesi olmaksızın ithalat işlemleri tamamlanamamaktadır. Taraflar arasında sigorta masrafı kimin tarafından karşılanacağı konusunda kural riski kim yükleniyorsa sigortayı o yaptırır veya satış sözleşmesinde kararlaştırılan teslim şekli belirleyicidir. Teslim şekilleri Milletlerarası Ticaret Odası belirler ve kapsamı göndericinin ürünleri alıcıya teslim etme, masrafların bölüşülmesi, hasarın geçişi, hangi belgenin kimin tarafından düzenleneceği ve gümrükleme konularını kapsamaktadır.

Taşımacılıkta taşıyıcının sorumluluğu yükü teslim aldığı anda başlar ve yükü alıcıya teslim ettiği anda sona erer.

Dış Ticarette taşıma sigorta türleri 4 başlıkta toplanmaktadır:

- *Emtia Nakliyat Sigortaları*; Kara, deniz, hava ve demir yoluyla bir yerden diğer bir yere taşınmakta olan her türlü yükün, taşımaları sırasında karşılaşılabilecekleri tehlikelerden kaynaklanan hasarlara karşı teminat sağlamaktadır(www.tsb.org.tr).
- *Nakliyecinin Sorumluluk Sigortası*; Taşımayı gerçekleştiren taşımacı hangi taşıma şeklini kullanıyorsa taraf olunan uluslararası anlaşmalar taşıyıcının sorumluluklarını belirlemektedir. Karayolu ile eşya taşımasında nakliyecinin sorumluluğu CMR Anlaşması belirlemekte ve hükümlerine göre de teminat altına alınmaktadır. Demiryolu taşımalarında CIM, havayolu uluslararası mal taşıyan bir taşıyıcı ise Varşova Konvansiyonu hükümlerine tabi olmaktadır.
- *Kıymet Nakliyat Sigortaları*: Para ve kıymetli evrakların, zırhlı araçlar ile ve görevliler nezaretinde veya posta yolu ile yapılan sevkiyatında uğrayacakları hasar ve kayıplar, silahlı gasp ve soygun dahil olmak üzere teminat altına almaktadır(Koban ve Keser 2015:286).
- *Tekne ve Navlun Sigortaları*: Tekne sigortasında geminin doğabilecek rizikolara karşı teminat altına alınması, navlun sigortası ise denizyolu ile taşınacak bir ürünün taşıma ücretinin deniz risklerine karşın teminat altına alınmasıdır.

2.5.6. Gümrük

Gümrük, ithalat ve ihracat işlemi gerçekleşirken devlet tarafından uygulanan yasal düzenlemelerle uygunluğu açısından kontrol edilen, ulusal ticareti koruyarak devlete gelir sağlayan önemli bir fonksiyondur.

Sınırlarda yaşanan ve çözmek zorunda kalınan zorluklar lojistik sürecin yavaşlamasına neden olmaktadır ve bu nedenle Gümrükler uluslararası lojistikte önemli bir yere sahiptir Türkiye'de gümrük konuları 27.10.1999 yılında kabul edilen ve 4.11.1999 tarihli Resmî Gazetede yayımlanan 4458 sayılı Gümrük Kanunu'na göre uygulanmaktadır. Söz konusu kanunun 2.maddesinde"Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesi, Türkiye Cumhuriyeti topraklarını kapsar. Türkiye kara suları, iç suları ve hava sahası gümrük bölgesine dahildir. Biçiminde tanımlanmaktadır.

Türkiye'de gümrük, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın sorumluluğunda çalışan bir kurumdur.

Devletlerin gerçekleştirdiği yasal düzenlemelerin ana amaçlarından bazıları gümrükleri etkilemektedir. Farklı ülkeler için öncelikler değişse de en önemli amaçlar; ulusal güvenlik, vergi geliri tahsilatı, rekabet oluşturma, ticaretin yönetimi, güvenlik/kamu düzeni ve ulusal çıkarların korunmasını içerir(Long2016 çeviren Tanyaş ve Düzgün2016:236).

Lojistikte dış kaynak kullanımının görüldüğü ilk alan gümrüktür. Gümrükleme süreci gerek ithalat gerekse ihracat konularında oldukça karmaşık ve kapsamlıdır. Her bir ülkenin kendi yasal mevzuatları ve istediği evraklar farklılık göstermekte, gündemdeki yasal düzenleme ve değişiklikleri sıklıkla takip etmek ve sürekli olarak araştırma yapılması gerekmektedir. Burada yapılan herhangi ufak bir hata bize maliyet, zaman ve prestij kayıplarına sebep olmaktadır. Bu nedenle konusunda uzman kuruluşlar tarafından gümrükleme işlemlerinin yapılması gerekmektedir.

Gümrük Kanunu'nun 225.maddesi gereği gümrükleme iş akışının, yasalar ile kendilerine hak tanınmış kişiler tarafından yürütülmesi kanuni bir yaptırım olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle ithalat veya ihracat yapmak isteyen kurumlar ya kendi bünyelerinde bu özelliklere ve belgeye (A Karneli) sahip kişileri istihdam ederek bir birim oluşturacaklar veya bu hizmeti dışarıdan alarak kullanma yoluna gideceklerdir.

2.5.7. Stok Yönetimi

Stok, müşteri talebini karşılamak ya da mal ve hizmet üretimini desteklemek amacıyla edinilen hammadde, yarı mamul ve mamulün kullanılmadan veya müşteriye satılmadan belirli bir zaman bekletilmesidir.

Stok yönetimi ise işletmenin faaliyetlerini sürdürebilmesi için satmak üzere ürettiği ürünlerin veya ürünleri üretebilmek için temin ettiği hammadde, yarı mamulün kontrol edilmesini içermektedir. Stok yönetimi işletmelerin verimliliğini ve karlılığını direkt etkilediği için önem arz etmektedir. Burada temel amaç işletme karını artırmak için stok bulundurma maliyetlerini en aza indiren stok seviyesinin tespit edilmesidir.

İşletmelerde stok bulundurma nedenleri; değişen müşteri ihtiyaçlarına cevap verebilmek, talep dalgalanmalarına karşı önlem almak, daha fazla satın almalarda indirim sağlanması ve toplu üretimin maliyeti düşürmesi(ölçek ekonomisinden yaralanmak), üretim ve müşteri isteklerinin mevsimselliğini dengede tutmak, üretimin devamlılığı ve düzgün çalışmasını sağlamak, müşteri siparişlerinin beklenenin üzerinde olması durumunda satış kaybına neden olmamak, karşılanamayan siparişi engellemek (yok satmak), tedarik belirsizliklerine karşın önlem olarak fazla stok bulundurmak (emniyet stoku), ürünün piyasa değeri düşükken alıp, daha yüksek fiyat ile satarak kar etmek amacıyla piyasa değerinin yükselmesini beklenmesi (spekülasyon) gibi nedenler ile stok tutulmaktadır.

Elimizde yeteri kadar stok yoksa müşteri istekleri karşılanmaz bunun sonucu ise müşteri hizmet seviyesinin düşmesi ve satış kaybı olarak karşımıza çıkar. Bu durumda ise müşteri isteklerini rakip firmalardan temin eder.

Stok tutmak işletmelere sermaye yatırımı ve kaynak gerektirmektedir. Bu da bir maliyete sebep olur. İşletmenin elinde gereğinden fazla stok bulundurması belki müşteri ihtiyaçlarını karşılar ancak gereğinden fazla maliyete katlanılmış olunur, bu da parasal kaynağın âtıl beklemesine sebebiyet verir. Müşterilerin hangi ürünü ne zaman isteyeceği tam olarak tahmin edilemez, ürünlerin hayat döngüleri giderek kısalmaktadır bunun bir sonucu olarak müşteri istekleri değişiklik göstermektedir. Bu da elimizde tuttuğumuz fazla stokun satılmayıp elde kalma riskini oluşturmaktadır.

Modern lojistik ve etkin bir stok yönetimi, birbiri ile çelişen iki amacı aynı anda gerçekleştirmeyi amaçlar(Nebol2016:93);

- Tedarik Zincirinin etkinliğini ve verimliliğini arttırmak; müşteri gereksinimlerini kısa sürede ve düşük maliyetlerle karşılamak,
- Stok risklerini ve stok miktarını olabildiğince düşük bir düzeyde tutmak.

Stok çeşitleri aşağıdaki gibi sınıflandırılabilir;

- Hammadde Stokları; Ürün ya da hizmetin üretimi için gerekli olan stoklardır. Üretimin aksamasını önlemek için tutulan stoktur.
- Ara Stoklar; Son ürünü üretmek için gerekli, üzerinde daha işlem yapılaması gereken henüz tamamlanmamış ürünlerdir. Üretim sürecindeki bir faaliyete oluşabilecek aksamanın bir sonraki faaliyeti etkilemesini önlemek amacı ile tutulan stoklardır.
- Mamul (Ürün) Stokları; Bitmiş ürün, üretim aşamaları tamamlanmış, henüz satılmamış, satışa hazır stoklardır. Amaç üretim ile satış arasındaki koordinasyonu sağlamak, bitmiş ürünleri satarak kar elde etmektir.
- Emniyet Stoku; Bir işletmenin satış faaliyetlerinin, aşırı müşteri siparişleri sonucunda kesintiye uğramaması ve bir yok satma maliyeti ile karşılaştırılmaması veya tedarikte olabilecek aksamalar nedeniyle işletmenin üretim veya satış faaliyetlerinin kesintiye uğramaması amacıyla, hesaplanan normal stok gereksinimine ek olarak elde tutulan stok miktarıdır(Nebol 2016:99).

2.5.8. Müşteri Hizmetleri

Rekabetin yoğun olarak yaşandığı bu dönemde amaç mevcut müşterileri elde tutup rakiplere gitmesinin önünü kesmek ve yeni müşteriler kazanmak. Önceden rekabette fiyat indirimine gidilmekteydi ancak artık son yıllarda ürün kalitesi, ürün çeşitliliği, müşteri hizmetleri gibi etkenler rekabete yeni boyutlar ekledi.

Müşteri hizmeti, müşteriyi anlayarak isteklerini karşılamaktır. İşletmenin bu rekabet ortamında pazarda kalması ve devamlılığının olabilmesi için lojistiğin yedi doğrusu olan doğru ürünü, doğru miktarda, doğru yerde, doğru zamanda, doğru şartta, doğru fiyattan ve doğru bilgilendirme şartlarının yerine getirilmesi ile mümkündür. Elbette bu şartlar yerine getirilirken en doğru maliyetle müşteriye ulaştırmak lojistiğin görevidir.

Temel müşteri hizmetini alan bir müşteri sadık bir müşteri değildir. Nedeni ise dışardaki diğer firmalarda temel müşteri hizmeti sunmaktadır. Müşteri tatmini oluşturmak için müşteri beklentilerini anlamak bu beklentileri karşılamak ve beklentilerin üzerinde bir müşteri hizmeti sunmak gereklidir.

Müşteri hizmetlerini 4 boyutta ele alabiliriz;

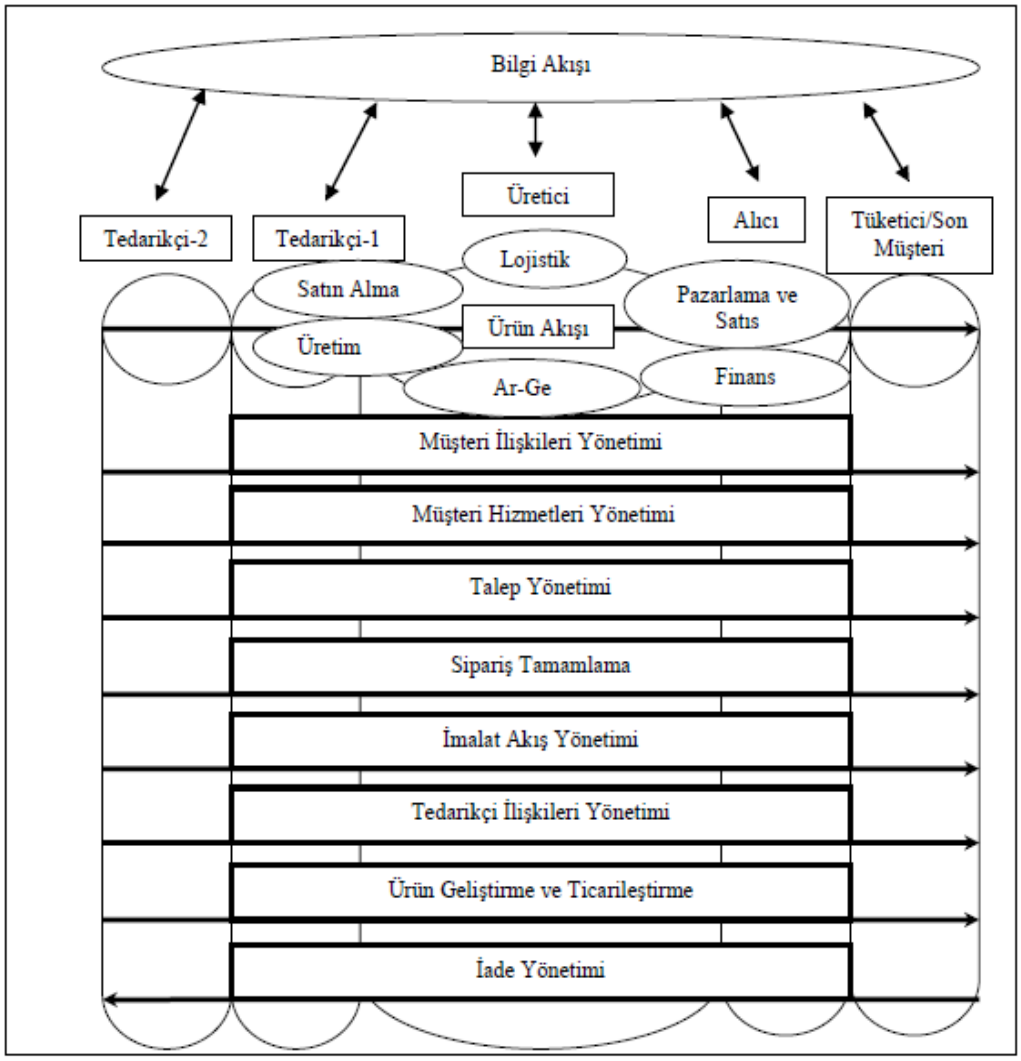
- Zaman; Müşterinin siparişi vermesinden teslim alıncaya kadar geçen süredir. Lojistik operasyon bu sürenin en aza indirilmesi ile satıcı ve müşteri arasında fayda sağlar.
- Güvenirlilik; Ürünü müşteriye ulaştırmak, zamanında olduğu kadar, doğru ürünün ve hasarsız bir şekilde teslim edilmesi müşteri memnuniyeti açısından oldukça önemlidir.
- İletişim; Ürünün müşteri siparişi vermeden önce bulunabilirliği, siparişi verilen ürünün müşteri tarafından nerede olduğu takip edilebilirliği, teslim edilen üründe ise herhangi bir sorun, hata, kurulum vs. gibi talepleri olduğunda satıcı ile iletişime geçebilir.
- Uygunluk; lojistik süreçler farklı profildeki müşteri isteklerine göre uyum göstermelidir. Müşteri memnuniyeti sağlamak için lojistik ihtiyaçlar farklı olan müşterilere alternatifli lojistik hizmetler sunulmalıdır.

Tüm müşteriler birbirinden farklıdır. Müşteri kazanmak için öncelikle müşteriyi iyi tanımak ve ihtiyacını anlamak, buna göre kuruluş faaliyetlerini tekrardan gözden geçirmek gerekmektedir. Böylece müşteri başarısı artacak bunun sonucu olarak karlılık artacaktır.

2.6. Tedarik Zinciri Yönetimi Süreçleri

Literatürde tedarik zinciri yönetimini oluşturan süreçlerin geniş biçimde her yerde rastlamak mümkün olmasa da Global Tedarik Zinciri Forumu (The Global Supply Chain Forum) üyelerinin tanımladığı sekiz süreç genel kabul görmüştür (Croxton vd.2001:13). Bu süreçler aşağıdaki gibidir:

1. Müşteri İlişkileri Yönetimi
2. Müşteri Hizmet Yönetimi
3. Talep Yönetimi
4. Sipariş İşleme
5. İmalat Akış yönetimi
6. Tedarikçi İlişkileri Yönetimi
7. Ürün Geliştirme ve Ticarileştirme
8. İade Yönetimi

Şekil 2.3: Tedarik Zinciri Yönetiminin Süreç Yapısı

Kaynak: Douglas vd., 1998: 2 ve Croxton vd., 2001: 14.

2.6.1. Müşteri İlişkileri Yönetimi

Müşteri İlişkileri Yönetimi, müşteriyi tanıyarak, müşteri ihtiyacını belirlemek, bu ihtiyaca uygun olarak hizmet ve ürün geliştirerek müşteri ilişkilerinin sürdürülebilirliğini ele alan bir yapı olarak tanımlanabilir.

Müşteri İlişkileri Yöneticileri, işletmenin CRM (Müşteri İlişkileri Yönetimi) yazılımları ile oluşturduğu, müşteri özellikleri hakkında elde edilen veri tabanı ile satış ve pazarlama bölümlerinin veri tabanlarını analiz ederek oluşturulan hedef müşteri gruplarına, etkin ve verimli hizmetler sunarak müşteri sadakatini arttırmayı amaçlamaktadır.

Hedef müşteri ilişkilerinin kurulması, yürütülmesi, müşteri hizmet düzeyi anlaşmalarının oluşturulması, talep değişkenliklerini azaltma ve süreçleri yalınlaştırma

kapsamındaki iyileştirme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi ve müşteri bazında karlılıkları da içeren performans raporlarının hazırlanmasıdır(www.smenetworking.gov.tr).

İşletmeler için Müşteri ilişkileri yönetiminin sağladığı yaralar; artan müşteri memnuniyeti ve sadakati işletme karlılığını da artıracaktır. Bunun dışında aynı ürünü üreten rakiplerimizden bir adım öne geçmemizi kullandığımız CRM yazılımları ile tanıdığımız müşterilerin ihtiyaçlarını iyi anlayarak, ürünü müşterinin ihtiyacına uygun hale getirmek için ürün farklılaşması sağlamak. Bunun bir sonucu olarak, müşteri istek ve ihtiyaçlarına uygun olarak tasarlanmış bu ürünlerin işletme verimliliğini artırması kaçınılmazdır.

2.6.2. Müşteri Hizmet Yönetimi

Müşteri Hizmet Yönetimi, işletmenin müşteri ile yüz yüze temasta olduğu süreci ifade etmektedir. Ürünün fiziksel durumu hakkında; stok durumu, yükleme zamanı, müşteriye varış zamanı gibi durumlarda müşterinin bilgilendirilmesidir.

Müşteri hizmetlerini şöyle sıralamak mümkündür (Gattorna&Walters1996:47):

- Teslim sıklığı,
- Sipariş çevrim zamanı,
- Teslimde inanırlık,
- Sipariş karşılama doğruluğu,
- Dokümantasyon doğruluğu,
- Dokümantasyonun organizasyonel gereksinimlere uygunluğu,
- Tedarikin sürekliliği,
- Tedarik ile ilgili problemlerdeki şikayetler ve danışma imkânı,
- İşletmenin satış, teknik ve servisindeki kalite.

Müşteriye iletilen tam zamanlı gerçek bilgiler işletmenin üretim, depolama, taşıma süreci gibi birimlerinin bilgi akışı sayesinde gerçekleşir. İşletme ve müşteri arasında yapılan ürün ve hizmet anlaşmasının yürütülmesi müşteri hizmet yönetimi sorumluluğundadır.

2.6.3. Talep Yönetimi

Müşteri talepleri ile işletmenin kapasitesini dengeleme süreci olarak tanımlanabilir. Tedarik ve talebi dengelemek ise tahminlerin doğru yapılması ile başlamaktadır. İşletmeler tahmin yöntemleri olarak geçmiş verileri kullanarak

matematiksel yöntemleri kullanabildikleri gibi yönetsel deneyim ve yargılamalardan yararlanan kalitatif yöntemleri de kullanabilmektedir.

Talebin tahmin edilerek ve bu tahminle üretim, tedarik ve dağıtım kapasitesi ile uyumu sağlanmaktadır. Talep yönetimi ani talep değişimlerine karşı alternatif planlar geliştirmeli ve bu planı yönetmelidir.

Talep tahmini işletmeler açısından oldukça önemlidir. Yapılan talep tahminleri işletmelerin, ne miktarda hammadde alacağı, üretimde ne kadar işçi çalıştırılacağı, üretim için gerekli olan makine sayısının ne kadar olması gerektiği gibi birçok kararın alınmasında etkilidir. Doğru uygulanan bir talep yönetimi müşteri memnuniyetini de artıracaktır.

Talep tahminindeki tutarsızlıklar tedarik zincirinde kampçı etkisine neden olur.

2.6.4. Sipariş İşleme

Müşteri ihtiyaçlarının karşılanması çerçevesinde etkin ve verimli sipariş işleme sürecini gerçekleştirmek üzere, işletmenin üretim, lojistik ve pazarlama birimlerinin müşteriler ile ilişkilerini içeren süreç olarak tanımlanır.

Tedarik zinciri içinde üç tür sipariş vardır. Müşteri siparişi (satış siparişi), üretim siparişi (iş emri) ve satın alma siparişi. Her üç sipariş içinde "sipariş işlem" olarak anılan işlemler, siparişin alınması ile başlayıp sipariş edene teslim edilmesi ile son bulur(Nebol2016:10).

Siparişin alınmasından ürünün teslim edilmesine kadar geçen süreçte yer alan temel faaliyetler şu şekildedir;

- Müşteri siparişi verir
- Sipariş tedarikçiye ulaşır
- Sipariş hazırlanır
- Sipariş alınır ve paketlenir
- Sipariş müşteriye gönderilir
- Sipariş müşteriye teslim edilir

Sipariş işlemlerinin en önemli performans ölçütü, siparişin alınmasından teslimatın yapılmasına kadar geçen süre olan "zaman "dır. Önemli olan bir diğer konu sipariş müşteriye zamanında hızlı, hatasız ve hasarsız bir şekilde ulaştırılmalıdır.

2.6.5. İmalat Akış Yönetimi

İmalat Akış Yönetimi Süreci, ürünleri yapmak ve hedef pazara en iyi hizmet edecek şekilde gerekli olan imalat esnekliğini tesis etmek ile ilgilenir. İmalat akış yönetimi süreci, imalat faaliyetleri ve yönetilmesi ile ilgili ürün akış yönetimi için gerekli olan bütün faaliyetleri kapsar(Özdemir 2004:92).

Üç temel üretim sürecinden söz etmek mümkündür. Bunlar;

- Sipariş için üretim; müşteriden gelen sipariş üzerine yapılan üretimdir. İmalatı yapılan ürünler müşteriye özel ürünlerdir. Ürün akış yönetimi, müşteri siparişi ve ürün tasarımı yapıldıktan sonra başlar.
- Stok için üretim; Sık kullanılan üretim şeklidir. Ürünler, müşteriden sipariş gelmesi beklenmeksizin standart şekilde üretilir. Böylece ölçek ekonomisinden yararlanılır.
- Sipariş üzerine montaj; Temel yapısı standart olan ürünlerin son şekli, müşteri siparişi alındıktan sonra müşteriye özel olarak müşterinin istediği şekilde tamamlanır.

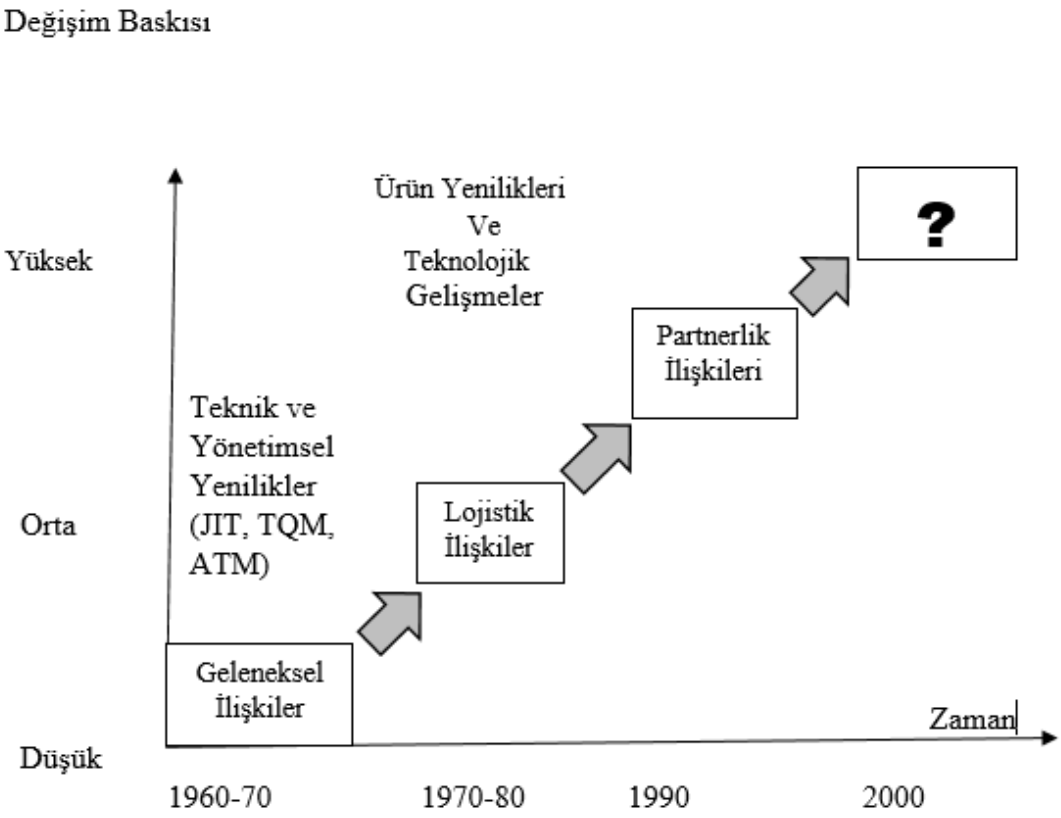
İmalat sürecinin yalın ve çevik bir şekilde yönetilmesi zincirin etkin ve verimliliğini arttıracaktır. Ani değişimlere hızlı ve etkin yanıtlar verilerek çeviklik, tedarik zinciri boyunca katma değer yaratmayan faaliyetleri ortadan kaldırarak sürece yalınlık kazandırılarak yönetilmelidir.

2.6.6. Tedarikçi İlişkileri Yönetimi

İşletmenin tedarikçileri ile ilişkilerini nasıl geliştirerek sürdüreceğini tanımlayan sürece tedarikçi ilişkileri yönetimi denilmektedir. Tedarikçilerin seçilmesi ve değerlendirilmesinin yanı sıra mevcut tedarikçiler ile olan iletişimin geliştirmesini kapsamaktadır.

Her bir tedarikçi ile ilişkinin kurallarının tanımlandığı bir ürün ve hizmet anlaşması yapılmalıdır. Tedarikçilerin yapılan bu anlaşmaya uymaları zorunlu olmalıdır. Bu süreci yöneten tedarikçi ilişkileri yönetimi bu ürün ve hizmet anlaşmasının tanımlanması ve yürütülesinden sorumludur (Özdemir 2004, 92).

Tedarikçi İlişkileri yönetimini kavramının tarihsel gelişimi Şekil 4'de gösterilmektedir.

Şekil 2.4: Tedarikçi İlişkileri Yönetimi Kavramının Gelişimi

Kaynak: Goffin ve dig. 2005

Bu bağlamda, 1960-1970 daha çok fiyatlara odaklanan üretici ve tedarikçi ilişkileri 2000'li yıllar ile birlikte daha geniş bir tabana yayılmış ve yenilikçi tedarikçilerle yüksek kalitede değer yaratan malzemelerin ve bilgilerin optimum akışı üzerine odaklanılmıştır(Goffin ve diğ.2005).

Tedarikçi ilişkileri yönetimi dört bileşenden oluşmaktadır. Bunlar;

- Tedarikçi Kazanma; tedarikçileri belirleme, tedarikçi satış ölçütünü belirleme
- Tedarikçi Koruma; mevcut tedarikçiler ile riski paylaşarak uzun dönemli ilişkilerin geliştirilerek sürdürülmesi
- Tedarikçi Değer Katma; tedarikçiler ile beraber mevcut olan ürünlerin geliştirilerek süreçlere değer kazandırmak
- Tedarikçi İş birliği, karşılıklı güven ve bilgi paylaşımına dayalı yarar ilişkisidir.

İşletmeler tedarik zincirinde, müşteri ilişkileri yönetimi sayesinde müşteri ile olan ilişkilerinin yönetilmesi sürecinde oldukça iyi sonuçlar almıştır bu nedenle işletmeler

tedarikçi ilişkileri yönetimi ile de bu yaklaşımı tedarikçi boyutuna taşımaktadır. İşletmeler, küresel rekabetin artması sonucu satış gelirini artırmak için maliyetleri düşürerek karlılığın artırılmasını hedeflemektedir. Maliyetlerin düşürülmesi ise tedarikçi ilişkileri yönetimi ile mümkündür.

2.6.7. Ürün Geliştirme ve Ticarileştirme

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte sürekli değişen müşteri istek ve ihtiyaçları ürün yaşam dönemini kısaltmaktadır. İşletmeler arası rekabetin yoğun yaşandığı günümüzde işletmeler rekabet avantajı yaratabilmek için müşterilerine fayda sağlayan, rakiplerinden farklı ürünler geliştirerek bu ürünleri hızlı, zamanında ve etkin bir şekilde pazara sunmaları gerekmektedir.

Ticarileştirme; yeni ürünün pazara sunum aşamasıdır. Ürünü geliştirme sürecinin en sonunda yer alır ve ürünün pazarda başarılı olmasını sağlayan en önemli evresidir.

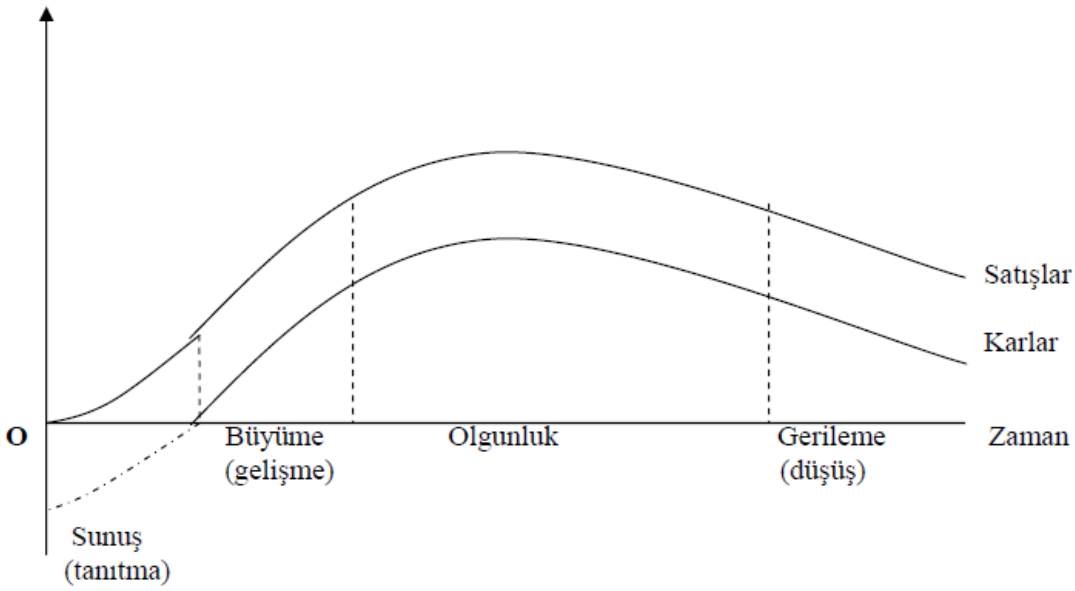
Tedarik zinciri yönetimi pazara sunulan yeni ürünlerin hızla, zamanında ve etkin bir biçimde yapılabilmesi için müşterileri ve tedarikçileri de bu süreç içine katmaktadır.

Müşteri istek ve ihtiyaçlarının sürekli değişmesi ile işletmelerin mevcut ürünlerini satması mümkün değildir. Bu nedenle işletmeler büyümek ve karlılığını arttırmak için yeni ürünler geliştirmeli ve yeni pazar arayışı içinde olmalıdır.

İşletmelerin yeni ürün geliştirmelerine; müşteri talebindeki değişiklikler, işletmelerin içinde bulunduğu yoğun rekabet ortamı, teknolojik değişimler, kısalan ürün yaşam eğrisi gibi unsurlar etkilidir.

Ürün Yaşam eğrisi, bir ürünün pazarda yer aldığı süre içinde satışlarda ve elde edilen kardaki değişimleri inceleyen bir matematik modelidir. Model, bir mala yönelik talebin zaman içindeki değişimlerinin satışa ve kara etkisini inceler. Ürün yaşam döneminin aşamaları şunlardır(Tek1999:416).

- Sunuş (lanse); Ürünün pazara ilk giriş evresidir.
- Büyüme; Satışlar artmaya başlar ürün pazarda bir yer edinir ve işletmeye kar sağlamaya başlayan dönemdir.
- Olgunluk; Satışların en yüksek olduğu dönemdir. Bu dönemde rakip ürünlerin sayısı artar, müşteri ürüne doyar satışlarda azalma görülür. Bu nedenle mevcut üründe değişiklik yapılmalıdır.
- Düşüş; Satışlar bu dönemde iyice azalır.
- Ölüm; Üretim durması ve ürünün pazardan çekilmesi evresidir.

Şekil 2.5: Ürün Hayat Seyri ve Dönemleri

Kaynak. İsmet Mucuk, Pazarlama İlkeleri, 2001:129

Tüketici istek ve ihtiyaçlarının hızla değiştiği, ürün yaşam eğrisinin kısaldığı günümüzde işletmelerin rekabet içinde olabilmeleri için doğru ürünü geliştirmeleri ve kısa süre içinde etkin bir şekilde pazara sunmaları gerekmektedir.

2.6.8. İade Yönetimi

İade Yönetimi, ürünün üreticiden müşteriye doğru değil de müşteriden üreticiye doğru ters yönde hareket etmesi sürecidir. Ürünlerin iade edilme nedenleri; ürünün hatalı olması, müşterinin ihtiyacı ve/veya beklentisini karşılamaması gibi etkenlerdir.

Üreticiye geri gelen iade ürünler için nasıl bir işlem yapılacağına işletme içerisindeki iade deposunda karar verilir. İade ürünler ile ilgili olarak, iade ürünün yeniden işlenip satılabilir bir ürün durumuna getirilmesi, iade ürünün hurdaya ayrılması veya atıkların imha edilmesi gibi kararlar verilir.

İşletmeler müşteri hizmet düzeyini doğrudan etkileyen ürün iadelerinin azalmasını sağlamalıdır. Tedarik zinciri yönetimi iade ürünleri en aza indirmek için, hatalı ürün gönderilmemesi adına depo ve dağıtım lojistiğinin kalitesini artırmak, müşteriler ile iletişimlerini güçlendirmek gibi konular üzerinde dikkatle çalışmalıdır. Böylece firmalar verimliliklerini artırırlar.

Ürün akışının müşteriden üreticiye doğru ters yönde olması nedeniyle bu sürece tersine lojistik adı verilmektedir. Tersine lojistik geri dönüşüm ve tekrar kullanım alanını

da kapsamaktadır. Örneğin firmalara gönderilen ürünleri taşımada yardımcı kapların ürün sevk edildikten sonra üretici firmaya boş olarak tekrar geri gönderilmesi veya atıkların toplatılması ve yeniden kullanılması veya imha edilmesi konuları da tersine lojistik kapsamında yer alır.

Tersine lojistik ile yapılan geri dönüşüm ve tekrar kullanım sayesinde kaynak kullanımları azaltılmakta ve daha az zararlı atık oluşumu sağlanmaktadır. Örneğin elektronik üreticisi olan firmalar kullanılmış ve ömrünü tamamlamış ürünleri toplatarak bu ürünleri parçalarına ayırmakta ve bu parçaları yeni üretilen ürünlerde kullanmaktadır.

BÖLÜM III

3.LOJİSTİK EĞİTİMİ

3.1. Türkiye' de Lojistik Eğitimi

Rekabetin ön planda olduğu günümüz şartlarında firmalar ürün kalitelerini arttırırken maliyetlerini de azaltma peşindedirler. Firmalar bu nedenle konusunda uzman, firmanın lojistik maliyetlerini azaltırken firmaya değer katacak iş gücü istihdam etmek istemektedir.

Lojistik eğitimi ile ilgili gelişmeler dünyada 1975 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde görülmeye başlamıştır. Ülkemizde, adında "lojistik" kelimesinin yer aldığı ilk yükseköğretim programı, 1999 yılında İstanbul Üniversitesi kapsamında açılan "Ulaştırma ve Lojistik Yüksekokulu" dur. Daha sonraki yıllarda lojistik sektörünün dünyada ve ülkemizdeki hızlı gelişimi ile beraber birçok üniversitede lojistik ve tedarik zinciri yönetimi bölümleri açılmıştır.

Lojistik eğitiminde, aynı derslerin farklı konu başlıkları ile oluşturulan iki ekol vardır(Hayward ve Omurtag2003 aktaran Akkoca 2012:99).

- Mühendislik Modeli
- İşletme Modeli

Mühendislik modelli, lojistik eğitiminde daha çok matematik ve teknik dersler ağırlıkta olup, işletme modeli eğitimde ise işletme, lojistik, tedarik zinciri yönetimi gibi derslerin yanında analiz yapabilmek için gerekli mühendislik temelli dersler verilmektedir.

Ülkemizde lojistik eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında, lisans lojistik bölümleri; İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Fakültesi, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Ulaştırma ve Lojistik Fakültesi vb. gibi fakülte/yüksekokullarda, ön lisans bölümleri ise çoğunlukla meslek yüksekokullarının Yönetim ve Organizasyon bölümlerinin altında eğitim verdiği için işletme modeli ekolünü kullanmaktadır.

3.1.1. Türkiye'de Lojistik Eğitiminin Gelişimi

Küreselleşme sonucu yaşanan yoğun rekabet ile birlikte firmalar çok uluslu bir yapıya sahip olmuşlardır. Bunun bir sonucu olarak lojistik sektörü de hızla büyüme göstermiştir. Böylelikle eğitimli insana olan ihtiyaç açığa çıkmıştır ve sektör bu ihtiyacı karşılamak için üniversitelerden lojistik konusunda eğitim veren programların açılması talebinde bulunmuştur.

Lojistik önceleri işletme ve mühendislik bölümlerinin içinde ders olarak verilmekteydi, sektörün talebi doğrultusunda üniversitelerdendi bünyelerinde lojistik programları açmaya başladı. Ülkemizde lojistik sektör temsilcilerinden, Uluslararası Nakliyeciler Derneği (UND) tarafından, İstanbul Üniversitesi Rektörlük 'üne ulaştırma ve lojistik konusunda lisans eğitimi verecek bir yüksekokul açılması için talepte bulunulmuş ve 1999 yılında Türkiye'nin isminde lojistik kelimesi geçen ilk "Ulaştırma ve Lojistik Yüksekokul" açılmış ve 1999-2000 Eğitim ve Öğretim yılında 65 öğrenci ile eğitim hayatına başlamıştır. 2016 yılında 72 kontenjan ile eğitim hayatını sürdürmektedir.

Daha sonraki yıllarda birçok üniversitede lojistik ile ilgili ön lisans, lisans ve lisansüstü eğitimi veren lojistik bölümler açılmıştır. ÖSYM'nin "2017 ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu" kapsamında yer alan lojistik programlar 2017-2018 akademik yılı için 73 üniversitede 142ön lisans programını olup bunların 41'i ikinci öğretim,97'si örgün öğretim, 2'siaçık öğretim, 1'i İngilizce eğitim veren ve 1'i uzaktan öğretim eğitimi veren bölümlerdir.64 üniversitede lisans eğitimi veren 92 lojistik programı mevcuttur. Bu programlardan52'siörgün öğretim, 19'u ikinci öğretim, 20'si İngilizce eğitim verene 1'i açık öğretim eğitimi vermektedir. 23 üniversitede 44 yüksek lisans programı ve 6 üniversitede doktora programı mevcuttur.

Güncel olarak ülkemizde ön lisans eğitimi veren üniversitelerin 53'ü devlet meslek yüksek okulu,20'si vakıf/ Vakıf meslek yüksek okuldur. Lojistik lisans eğitimi veren 48 fakülte, 18 yüksek okul mevcut olup bunların 35'i devlet 29'u vakıf üniversitesidir. Yüksek lisans programı olan üniversitelerden 9'u devlet, 14'ü vakıf üniversitesidir. Doktora programı olan yükseköğretim kurumlarımızın ise 4'ü vakıf 2'si devlet üniversitesindedir.

3.1.2. Lojistik Mezunu Olan Kişide Bulunması Gereken Özellikler

Lojistik hammaddeden başlayarak ürünün son kullanıcıya ulaşmasını kapsayan bir süreçtir. Lojistik birçok sektörü kapsadığı için oldukça önem teşkil etmektedir. Sektör ihtiyaçları doğrultusunda açılan gerek ön lisans gerekse lisans eğitimi almış mezun bir kişide olması beklenen bazı özellikler vardır.

Lojistik Bölümünden mezun olan kişilerin meslek unvanı olarak "Lojistisyen" kelimesi kullanılmaktadır. Yükseköğretim Yürütme Kurulu'nun 26.07.2012 tarihli toplantısında Lojistik Yönetimi, Uluslararası Lojistik ve Taşımacılık ile Ulaştırma ve Lojistik Bölümü mezunlarına "Lojistisyen" denilmesi kararlaştırıldı (www.dunya.com).

Lojistisyenler den beklenen bilgi ve beceriler şu şekildedir(Çalışkan&Öztürkoğlu 2014:148);

- Dischinger ve diğerleri (2006) 'ne göre Lojistisyenler fonksiyonel, teknik ve liderlik becerileriyle birlikte küresel yönetim, deneyim ve kredibiliteye sahip olmalıdırlar.
- Mangan ve Christopher (2005)'e göre ise günümüz lojistik yöneticilerinin sahip olması gereken bilgi ve beceriler; genel bilgi, lojistik ve tedarik zinciri temelli bilgi, yetkinlik ve beceriler başlıkları altında üç grupta toplanmaktadır.
- Sheffi ve Claus (1997) çalışmalarında bir lojistisyenin yeteneklerinin sadece bir depo operasyonunun nasıl gerçekleştirildiğini veya km başına maliyetin nasıl düşürüldüğünün sadece operasyonel yeteneklerle sınırlı olmaması gerektiğini aynı zamanda mevcut koşulları değiştirebilme, adapte ve koordine edebilme gibi yöneticiliğe dair yeteneklere de sahip olması gerektiğini vurgulamışlardır.
- Van Hoek (2000)'e göre en genel şekilde lojistik profesyonelleri, lojistik bilgi ve tecrübelerinin yanında iletişim ve insanlarla birlikte çalışabilme, problemlere farklı açılardan bakabilme ve farklı çözümler üretebilme becerilerine sahip olmalıdırlar.
- Murphy ve Poist (2007)'e göre lojistisyenlerin hâkim olması gereken konuları şu şekilde sıralamışlardır; tedarik zinciri yönetimi, lojistik ve taşımacılık, işletme etiği, üretim yönetimi, ticari yazışma, muhasebe ve elektronik ticaret yani işletme bilgi ve becerileridir.

Yukarıda bir lojistisyen de bulunması gereken özelliklerin dışında bir başka önemli özellikte bir lojistisyenin mutlak suretle en az bir yabancı dile hâkim olması ve onu iyi bir şekilde kullanabilmesi ayrıca modern bilgi sistemlerini, bilgi ve iletişim ağlarını en uygun şekilde kullanmaları gerekmektedir.

Lojistik eğitimini tamamlayarak mezun olan bir kişinin, üretim, malzeme planlama, stok yönetimi, taşımacılık, depolama, gümrük, müşteri hizmetleri, iç ve dış satın alma, ithalat-ihracat operasyon, e-ticaret, lojistik faaliyet satış, pazarlama, finans, dış ticaret, talep tahmin vs gibi bir çok departmanda görev almakta ve üretim, hizmet, satış şirketlerinin lojistik departmanlarında, lojistik danışmanlık ve eğitim kuruluşlarının

yanı sıra üniversitelerin lojistik bölümlerinde akademisyenlik, Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı gibi devlet kurum ve kuruluşlarında görev almaktadırlar. Bu nedenle lojistik eğitimin önemi öne çıkmakta ve tüm bu departman ve sektörlerde istihdam edilecek donanımlı çalışanlara ihtiyaç duyulmaktadır.

3.1.3. Ortaöğretim Düzeyinde Lojistik Eğitimi

Ülkemizde lise düzeyinde lojistik eğitimi,2005-2006 eğitim öğretim yılında Türkiye'nin ilk lojistik meslek lisesi olan Mehmet Emin Horoz Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi eğitim ve öğretim hayatına başlamıştır. Daha sonraki yıllarda birçok Mesleki ve Teknik liselerde lojistik bölümleri Ulaştırma Hizmetleri alanı altında faaliyete başlamıştır.

MEB'in internet sayfasındaki veriler doğrultusunda 2017-2018 yılında Ulaştırma Hizmetleri alanında lojistik bölüm sayısı 118 adettir.

Tablo 3.1: Ortaöğretim Düzeyinde Lojistik Eğitim Veren Okullar

Sıra	İl	İlçe	Okul/ Kurum Adı
1	AKSARAY	MERKEZ	Fatih Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
2	ANKARA	ALTINDAĞ	Ankara Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
3	ANKARA	ÇANKAYA	Fatma Yaşar Önen Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
4	ANKARA	KAHRAMANKAZAN	Kahraman kazan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
5	ANKARA	MAMAK	Suzan-Mehmet Gönç Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
6	ANTALYA	ALANYA	Berat-Hayriye Cömertoğlu Çok Programlı Anadolu Lisesi
7	ANTALYA	KEPEZ	Ayten Çağıran Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
8	ANTALYA	KEPEZ	Hızır Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
9	AYDIN	NAZİLLİ	Nazilli 50. Yıl Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
10	BALIKESİR	ALTIEYLÜL	Organize Sanayi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

Tablo 3.1: Ortaöğretim Düzeyinde Lojistik Eğitim Veren Okullar (Devam)

Sıra	İl	İlçe	Okul/ Kurum Adı
11	BALIKESİR	BANDIRMA	Haydar Cavuş Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
12	BALIKESİR	BURHANİYE	Burhaniye Kemer Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
13	BOLU	YENİÇAĞA	Yaşar Çelik Çok Programlı Anadolu Lisesi
14	BURSA	GEMLİK	Atatepe Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
15	BURSA	KARACABEY	Sadık Yılmaz Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
16	BURSA	NİLÜFER	Feriha Uyar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
17	BURSA	OSMANGAZİ	Ergin Ağaç Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
18	ÇANAKKALE	BİGA	Hamdibey Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
19	ÇORUM	MERKEZ	Hasanpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
20	DENİZLİ	PAMUKKALE	Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
21	EDİRNE	HAVSA	Havsa Şehit Öğretmen Mehmet Birol Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
22	EDİRNE	MERKEZ	Emel-Özgür Subaşıay Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
23	ELAZIĞ	MERKEZ	Korgeneral Hulusi Sayın Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
24	ERZİNCAN	MERKEZ	İpekyolu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
25	ESKİŞEHİR	ODUNPAZARI	Ahi Evran Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
26	GAZİANTEP	ŞEHİTKAMİL	Mehmet Nurettin Horoz Lojistik Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
27	GİRESUN	BULANCAK	Bulancak Akşemsettin Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
28	GİRESUN	MERKEZ	Giresun Kale Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
29	HATAY	DÖRTYOL	Dörtyol Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
30	İSTANBUL	ARNAVUTKÖY	Bolluca Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
31	İSTANBUL	AVCILAR	Avcılar Firuzköy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

Tablo 3.1: Ortaöğretim Düzeyinde Lojistik Eğitim Veren Okullar (Devam)

Sıra	İl	İlçe	Okul/ Kurum Adı
32	İSTANBUL	AVCILAR	Mehmet Emin Horoz Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
33	İSTANBUL	BAĞCILAR	Mahmutbey Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
34	İSTANBUL	BAHÇELİEVLER	Mehmet Akif Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
35	İSTANBUL	BAŞAKŞEHİR	Hacı Fatma Gül Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
36	İSTANBUL	BEYKOZ	Çavuşbaşı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
37	İSTANBUL	BEYKOZ	Galip Öztürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
38	İSTANBUL	BEYKOZ	Şehit Murat Akdemir Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
39	İSTANBUL	BEYKOZ	Akbaba Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
40	İSTANBUL	BEYLİKDÜZÜ	Abidin Nesimi Fatinoğlu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
41	İSTANBUL	BÜYÜKÇEKMECE	Doç. Dr. Burhan Bahriyeli Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
42	İSTANBUL	ÇATALCA	Çatalca Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
43	İSTANBUL	ESENLER	Esenler Tuna Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
44	İSTANBUL	EYÜPSULTAN	Mareşal Fevzi Çakmak Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
45	İSTANBUL	KADIKÖY	50. Yıl Cumhuriyet Feridun Tümer Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
46	İSTANBUL	KADIKÖY	Kadıköy Göztepe Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
47	İSTANBUL	KAĞITHANE	Kağıthane İTO Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
48	İSTANBUL	KÜÇÜKÇEKMECE	Gülten Özaydın Çok Programlı Anadolu Lisesi
49	İSTANBUL	KÜÇÜKÇEKMECE	Halkalı Mehmet Akif Ersoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
50	İSTANBUL	KÜÇÜKÇEKMECE	Halkalı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
51	İSTANBUL	MALTEPE	Maltepe Cevizli Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
52	İSTANBUL	PENDİK	Hezarfen Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
53	İSTANBUL	SANCAKTEPE	Samandıra Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

Tablo 3.1: Ortaöğretim Düzeyinde Lojistik Eğitim Veren Okullar (Devam)

Sıra	İl	İlçe	Okul/ Kurum Adı
54	İSTANBUL	SANCAKTEPE	Sancaktepe Fatih Borsa İstanbul Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
55	İSTANBUL	SARIYER	Cevat Koçak Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
56	İSTANBUL	SARIYER	Sarıyer Mehmet Şam Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
57	İSTANBUL	ŞİLE	Ağva Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
58	İSTANBUL	SİLİVRİ	Silivri Necip Sarıbekir Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
59	İSTANBUL	ŞİŞLİ	Ahi Evran Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
60	İSTANBUL	SULTANGAZİ	Sultangazi Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
61	İSTANBUL	TUZLA	TOKİ Yahya Kemal Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
62	İSTANBUL	TUZLA	Tuzla Süleyman Demirel Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
63	İSTANBUL	ÜMRANİYE	Evliya Çelebi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
64	İSTANBUL	ÜSKÜDAR	Üsküdar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
65	İSTANBUL	ZEYTİNBURNU	100. Yıl Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
66	İZMİR	ALİAĞA	Aliağa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
67	İZMİR	BAYRAKLI	Bayraklı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
68	İZMİR	BAYRAKLI	Şehit Bersan Doğantekin Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
69	İZMİR	BERGAMA	Bergama Bakırçay Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
70	İZMİR	BERGAMA	Bergama Zeytindağ Çok Programlı Anadolu Lisesi
71	İZMİR	BORNOVA	Bornova Şükrü Seher Ergil Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
72	İZMİR	DİKİLİ	Dikili Çandarlı Nebiye Kavalalı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
73	İZMİR	FOÇA	Cemil Midilli Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
74	İZMİR	KARABAĞLAR	Karabağlar Fatih Sultan Mehmet Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
75	İZMİR	KARŞIYAKA	İzmir TOKİ Karşıyaka Belediyesi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
76	İZMİR	KEMALPAŞA	Kemalpaşa Lütfü Ürkmez Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

Tablo 3.1: Ortaöğretim Düzeyinde Lojistik Eğitim Veren Okullar (Devam)

Sıra	İl	İlçe	Okul/ Kurum Adı
77	İZMİR	KONAK	Konak Nevvar Salih İşgören Eğitim Kampüsü-1 Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
78	İZMİR	KONAK	Konak Nevvar Salih İşgören Eğitim Kampüsü-3 Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
79	İZMİR	MENEMEN	Menemen Halide Gencer Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
80	İZMİR	NARLIDERE	Arkas Narlıdere Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
81	İZMİR	TİRE	Tire İsa Bey Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
82	KARABÜK	MERKEZ	Necip Fazıl Kısakürek Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
83	KARS	MERKEZ	Kars Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
84	KASTAMONU	İNEBOLU	İsmetpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
85	KIRKLARELİ	LÜLEBURGAZ	Ahmetbey Şehit Öğretmen Uğur Gören Çok Programlı Anadolu Lisesi
86	KOCAELİ	BAŞİSKELE	Başiskele Selim Yürekten Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
87	KOCAELİ	DARICA	İMKB Darıca Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
88	KOCAELİ	DERİNCE	Derince Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
89	KOCAELİ	DİLOVASI	Yılport Ulaştırma Hizmetleri Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
90	KOCAELİ	GÖLCÜK	Gölcük İhsaniye Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
91	KOCAELİ	İZMİT	Yahya Kaptan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
92	KOCAELİ	KARAMÜRSEL	Mürsel Gazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
93	KOCAELİ	KÖRFEZ	Milangaz Hacer Demirören Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
94	KONYA	KARATAY	Karatay Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
95	MALATYA	YEŞİLYURT	Sümer Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
96	MANİSA	SOMA	Fatih Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
97	MANİSA	YUNUSEMRE	Manisa TOKİ Çok Programlı Anadolu Lisesi
98	MERSİN	AKDENİZ	AKİB Zafer Çağlayan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

Tablo 3.1: Ortaöğretim Düzeyinde Lojistik Eğitim Veren Okullar (Devam)

Sıra	İl	İlçe	Okul/ Kurum Adı
99	MERSİN	AKDENİZ	Zeytinlibahçe Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
100	MERSİN	TARSUS	Yenice Şehit Hüseyin Aytürk Çok Programlı Anadolu Lisesi
101	MERSİN	TARSUS	Kasım Ekenler Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
102	MERSİN	TOROSLAR	Nihal Erdem Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
103	MUĞLA	DALAMAN	Adile İhsan Mermerci Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
104	ORDU	ÜNYE	Ünye Adnan Menderes Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
105	RİZE	İYİDERE	İyidere Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
106	SAKARYA	ERENLER	Şen Piliç Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
107	SAKARYA	HENDEK	Osmangazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
108	SAMSUN	İLKADIM	Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
109	SAMSUN	TERME	Karadeniz Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
110	SİVAS	MERKEZ	Şehit Ahmet Eyce Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
111	SİVAS	MERKEZ	Sivas Bilişim Teknolojileri Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
112	TEKİRDAĞ	ERGENE	Velimeşe Çok Programlı Anadolu Lisesi
113	TEKİRDAĞ	KAPAKLI	Kapaklı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
114	TEKİRDAĞ	SÜLEYMANPAŞA	Gündoğdu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
115	YALOVA	ÇİFTLİKKÖY	Aksa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
116	ZONGULDAK	ÇAYCUMA	Saltukova Çok Programlı Anadolu Lisesi
117	ZONGULDAK	EREĞLİ	Uzun Mehmet Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
118	ZONGULDAK	MERKEZ	Karaelmas Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

Kaynak:MEB,2018 http://mtegm.meb.gov.tr/TR/okullar.asp?PAGE=Liste, 01.03.2018

Ülkemizde Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaöğrenim seviyesinde çeşitli alanlarda mesleki ve teknik eğitim veren liselerin sayısı 3591'dir. Bunların 118

tanesinde Ulaştırma Hizmetleri alanında lojistik eğitim veren bölüm bulunmaktadır. Bu demektir ki ülkemizde mesleki ve teknik eğitim veren liselerin %3'ünde lojistik eğitim verilmektedir.

Ortaöğretim düzeyinde lojistik eğitim veren okulların bölgelere göre dağılımı Tablo 3.2'de gösterilmektedir. Bu tabloya göre okulların %51,69 'u Marmara Bölgesinde, %17,80'i Ege Bölgesinde, %11,02'si Karadeniz Bölgesinde, %7,63'ü Akdeniz Bölgesi ve İç Anadolu Bölgesinde %3,39'u Doğu Anadolu Bölgesinde %0,85'i ise Güneydoğu Anadolu bölgesinde yer almaktadır.

Tablo 3.2: Orta Öğretim Düzeyinde Lojistik Eğitim Veren Okulların Coğrafi Bölgelere Göre Dağılımı

Bölge	Okul Sayısı	Yüzde (%) Olarak Dağılımı
Marmara	61	51,69%
Ege	21	17,80%
Karadeniz	13	11,02%
Akdeniz Bölgesi	9	7,63%
İç Anadolu	9	7,63%
Doğu Anadolu	4	3,39%
Güneydoğu Anadolu	1	0,85%
Toplam	118	100,00%

Bu sonuçlara istinaden lojistik eğitim veren ortaöğretim kurumları görülüyor ki birinci olarak sanayisi, limanları, ulaşım imkanları gelişmiş olan ve tabi ki nüfus yoğunluğu en çok olan Marmara bölgesinde, daha sonra sırası ile limanlarıyla, sanayisi ve ulaştırma alt yapısı ile öne çıkan Ege, Karadeniz ve Akdeniz Bölgelerinde eğitim verdiği gözlemlenmektedir. Bu bölgelerde öğrenim gören öğrenciler özellikle bölgenin avantajlarından yararlanarak, son sınıfta yapılması gerekli olan işbaşı eğitimlerde diğer bölge öğrencilerine göre daha kolay iş imkanları bulabilmektedirler. Zaten bölgelerin ara elaman gereksinimlerinden kaynaklanan talepler doğrultusunda bölümlerin açıldığını söylememiz mümkündür.

Lojistik meslek liseleri mesleki derslerin yanında öğrencilerin, yükseköğretimde lojistik dışında farklı alanda eğitimine devam etmek isteyen öğrenciler içinde genel

dersler veren kurumlardır. Lojistik eğitim veren orta öğretim kurumları meslek programı ve teknik programı olmak üzere iki farklı programla eğitim vermektedir.

Meslek programı; mesleki derslerin diğer ortak derslere göre daha fazla olduğu, teknik programlarda ise, meslek derslerinin yanında ortak ders saatlerinin meslek programına göre daha yoğun olduğu programlardır.

Lojistik ortaöğretim seviyesinde eğitim veren okullarda ortak dersler, alan dal dersleri ve seçmeli dersler bulunmaktadır. Ortak dersler öğrencilerin zorunlu olarak alması gereken dersleri, alan dal dersleri ise mesleki eğitim derslerini ifade etmektedir.

Lojistik ortaöğretim seviyesinde eğitim veren okullarda öğretilen ortak dersler;

- Türk Dili ve Edebiyatı
- Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
- Tarih
- T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük
- Coğrafya
- Matematik
- Fizik
- Kimya
- Biyoloji
- Felsefe
- Yabancı Dil
- Beden Eğitimi ve Spor
- Görsel Sanatlar/ Müzik
- Sağlık Bilgisi ve Trafik Kültürü

Lojistik ortaöğretim seviyesinde eğitim veren okullarda öğretilen alan ortak dersler;

- Mesleki Gelişim
- Depo Yönetimi
- Temel Lojistik
- Bilgisayarda Ofis Programları
- Bilgisayarda Klavye Kullanımı
- Dağıtım

Lojistik ortaöğretim seviyesinde eğitim veren okullarda öğretilen dal dersleri;

- İşletmelerde Mesleki Eğitim
- İşletmelerde Beceri Eğitimi
- Taşıma Modelleri
- Gümrük
- Lojistik Paket Programları
- Lojistik Satın Alma
- Belgeler
- Depo Araç ve Malzemeleri
- Sigorta
- Toplam Kalite Yönetimi
- Büro İşlemleri
- Hukuk
- Muhasebe
- Girişimcilik ve İşletme Yönetimi

Lojistik ortaöğretim seviyesinde eğitim veren okullardaki seçmeli dersler tablo 3.3'de gösterilmektedir.

Tablo 3.3: Ortaöğretim Düzeyinde Eğitim Veren Okullardaki Seçmeli Dersler Listesi

SEÇMELİ DERSLER TABLOSU

		SEÇMELİ DERSLER	9. SINIF	10. SINIF	11.SINIF	12. SINIF
SEÇMELİ DERSLER	DİL VE ANLATIM	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI (2)	-	-	(3)(4)(5)	(3)(4)(5)
		DİKSİYON VE HİTABET (1)	-	-	(1)	(1)
		OSMANLI TÜRKÇESİ (3)	-	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
	MATEMATİK VE FEN BİLİMLERİ	SEÇMELİ MATEMATİK (2)	(-)	(-)	(4) (6)	(4) (6)
		SEÇMELİ TEMEL MATEMATİK (2)	(-)	(-)	(2)	(2)
		SEÇMELİ FİZİK (2)	(-)	(-)	(3) (4)	(3) (4)
		SEÇMELİ KİMYA (2)	(-)	(-)	(3) (4)	(3) (4)
		SEÇMELİ BİYOLOJİ (2)	(-)	(-)	(3) (4)	(3) (4)
		ASTRONOMİ VE UZAY BİLİMLERİ (1)	(1) (2)	(1) (2)	(1) (2)	(1) (2)
		MATEMATİK TARİHİ VE UYGULAMALARI (3)	-	2	2	2
		FEN BİLİMLERİ TARİHİ VE UYGULAMALARI (3)	-	(2)(3)	(2)(3)	(2)(3)
	SOSYAL BİLİMLER	SEÇMELİ TARİH (1)	-	-	(2)(3)(4)	(2)(3)(4)
		ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ (1)	-	-	(2)(3)(4)	(2)(3)(4)
		TÜRK KÜLTÜR VE MEDENİYET TARİHİ (1)			(2)(4)	(2)(4)
		SEÇMELİ COĞRAFYA (2)	-	-	(2)(3)(4)	(2)(3)(4)
		PSİKOLOJİ (1)	-	-	(2)	(2)
		SOSYOLOJİ (1)	-	-	(2)	(2)
		MANTIK (1)	-	-	(2)	(2)
		BİLGİ KURAMI (1)	(1) (2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
		DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI (1)	(1)	(1)	(1)	(1)
		İŞLETME (1)	-	-	(2)	(2)
		EKONOMİ (1)	-	-	(2)	(2)
		GİRİŞİMCİLİK (1)	-	-	(1)	(1)
		YÖNETİM BİLİMİ (1)	-	-	(2)	(2)
		ULUSLARARASI İLİŞKİLER (1)	-	-	(2)	(2)
	DİN, AHLAK VE DEĞERLER	KUR'AN-I KERİM (4)	(2)	(1) (2)	(2)	(2)
		PEYGAMBERİMİZİN HAYATI (4)	(2)	(1) (2)	(2)	(2)
		TEMEL DİNİ BİLGİLER (2)	(1)(2)	(1) (2)	(1)(2)	(1)(2)
	YABANCI DİLLER VE EDEBİYATI	SEÇMELİ BİRİNCİ YABANCI DİL (4)	(2)(4)	(2)(4)	(2)(4)	(2)(4)
		İKİNCİ YABANCI DİL (4)	(2)(4)	(2)(4)	(2)(4)	(2)(4)
		YABANCI DİLLER EDEBİYATI (4)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
	SPOR VE SOSYAL ETKİNLİK	SEÇMELİ BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR (4)	(2)	(2)	(2)	(2)
		SOSYAL ETKİNLİK (4)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
	GÜZEL SANATLAR	SEÇMELİ GÖRSEL SANATLAR (4)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
		SEÇMELİ MÜZİK (4)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
		SEÇMELİ SANAT TARİHİ (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)
		DRAMA (1)	(1)	(1)	(1)	(1)
	BİLİŞİM	BİLGİSAYAR BİLİMİ (2)	(1) (2)	(1) (2)	(1) (2)	(1) (2)
		PROJE HAZIRLAMA (1)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)	(1)(2)

Kaynak:Megep,2018, http://www.megep.meb.gov.tr/Default.aspx

Orta Öğretim seviyesinde lojistik eğitim veren okullarda yaşanan başlıca sorunlar;

- Alan ortak ders modüllerinin 2011 yılında yazılan ve güncelleme yapılmayan modüller olması,
- Çoğu okulda laboratuvar olmaması,
- Son sınıf öğrencilerinin zorunlu staj için, özellikle daha küçük il ve ilçelerde, sektörle ilgili firmalar bulmada yaşanan sıkıntıları sayabiliriz.

3.1.4. Ön lisans Düzeyinde Lojistik Eğitimi

Yükseköğretimin hedefi, yaratıcı düşünceye sahip, geniş ufuklu, donanımlı, bilim ve tekniğin geliştirilmesine katkıda bulunabilen, ulusal ve uluslararası sorunlara çözümler üretebilen, bilimin gelişmesine, bilginin üretilmesi ve yayılmasına katkı sağlayan, yüksek kaliteli bireyler yetiştirilmesini sağlamaktır.

Meslek Yüksekokulları; belirli mesleklere yönelik, değişen problemlere hızlı uyum sağlayabilen, sorunlar yaşandığında doğru ve pratik çözümler geliştiren, takım çalışmasına yatkın, bilgili ve nitelikli, sektörün ihtiyaç duyduğu ara insan gücünü yetiştirmeyi amaçlayan dört yarı yıllık ön lisans eğitimi veren okullardır. Son yıllarda ülkemizde gerek vakıf gerekse devlet üniversitelerinde çok sayıda lojistik eğitimi veren meslek yüksekokulları açılmıştır. ‘2017 Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi (ÖSYS) Yüksek Öğretim Programları ve Kontenjanı Kılavuz’unda lojistik eğitim veren ön lisans düzeyinde, 2 yıllık meslek yüksekokulları 73 üniversitede 142program ile eğitim vermektedir.

Tablo 3.4: Ön Lisans Düzeyinde Eğitim Veren Üniversiteler

Sıra	Üniversite Adı	Meslek Yüksekokulu	Program Adı
1	ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ (BOLU)	Yeniçağa Yaşar Çelik Meslek Yüksekokulu	Lojistik
2	ADIYAMAN ÜNİVERSİTESİ	Gölbaşı Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik (İÖ)
3	ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ (AYDIN)	Köşk Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik (İÖ)
		Nazilli Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik (İÖ)
4	AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ (KIRŞEHİR)	Mucur Meslek Yüksekokulu	Lojistik

Tablo 3.4: Ön Lisans Düzeyinde Eğitim Veren Üniversiteler (Devam)

Sıra	Üniversite Adı	Meslek Yüksekokulu	Program Adı
5	ANADOLU ÜNİVERSİTESİ (ESKİŞEHİR)	Açıköğretim Fakültesi	Lojistik (Açıköğretim)
		Ulaştırma Meslek Yüksekokulu	Lojistik
6	ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ	Çıldır Meslek Yüksekokulu	Lojistik
7	ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ	Hopa Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik (İÖ)
8	ATAŞEHİR ADIGÜZEL MESLEK YÜKSEKOKULU (İSTANBUL)	Ataşehir Adıgüzel Meslek Yüksekokulu	Lojistik
9	ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ (ERZURUM)	Açıköğretim Fakültesi	Lojistik (Açıköğretim)
		Aşkale Meslek Yüksekokulu	Lojistik
10	AVRASYA ÜNİVERSİTESİ (TRABZON)	Meslek Yüksekokulu	Lojistik
11	BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ	Bigadiç Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik (İÖ)
12	BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ (ANKARA)	Kazan Meslek Yüksekokulu	Lojistik
13	BAYBURT ÜNİVERSİTESİ	Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	Lojistik
14	BEYKENT ÜNİVERSİTESİ (İSTANBUL)	Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik (İÖ)
15	BEYKOZ ÜNİVERSİTESİ (İSTANBUL)	Beykoz Lojistik Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik (İngilizce)
			Lojistik (Uzaktan Öğretim)
16	BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ	Hizan Meslek Yüksekokulu	Lojistik
17	BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ (ZONGULDAK)	Zonguldak Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik (İÖ)
18	CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ (SİVAS)	Divriği Nuri Demirağ Meslek Yüksekokulu	Lojistik

Tablo 3.4: Ön Lisans Düzeyinde Eğitim Veren Üniversiteler (Devam)

Sıra	Üniversite Adı	Meslek Yüksekokulu	Program Adı
19	ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ	Çan Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik (İÖ)
		Yenice Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik (İÖ)
20	DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ (KÜTAHYA)	Kütahya Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik (İÖ)
		Domaniç Hayme Ana Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik (İÖ)
		Gediz Meslek Yüksekokulu	Lojistik
		Hisarcık Meslek Yüksekokulu	Lojistik
		Simav Meslek Yüksekokulu	Lojistik
		Tavşanlı Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik (İÖ)
21	DÜZCE ÜNİVERSİTESİ	Kaynaşlı Meslek Yüksekokulu	Lojistik
22	ERCİYES ÜNİVERSİTESİ (KAYSERİ)	Develi Hüseyin Şahin Meslek Yüksekokulu	Lojistik
23	ERZİNCAN ÜNİVERSİTESİ	Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik (İÖ)
24	GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ	Naci Topçuoğlu Meslek Yüksekokulu	Lojistik
		İslahiye Meslek Yüksekokulu	Lojistik
		Oğuzeli Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik (İÖ)
25	GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ (TOKAT)	Zile Meslek Yüksekokulu	Lojistik
26	GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ	İrfan Can Köse Meslek Yüksekokulu	Lojistik
27	HAKKARİ ÜNİVERSİTESİ	Yüksekova Meslek Yüksekokulu	Lojistik

Tablo 3.4: Ön Lisans Düzeyinde Eğitim Veren Üniversiteler (Devam)

Sıra	Üniversite Adı	Meslek Yüksekokulu	Program Adı
28	HALİÇ ÜNİVERSİTESİ (İSTANBUL)	Meslek Yüksekokulu	Lojistik
29	HİTİT ÜNİVERSİTESİ (ÇORUM)	Osmancık Ömer Derindere Meslek Yüksekokulu	Lojistik
30	IĞDIR ÜNİVERSİTESİ	Iğdır Meslek Yüksekokulu	Lojistik
31	İSKENDERUN TEKNİK ÜNİVERSİTESİ (HATAY)	Denizcilik Meslek Yüksekokulu	Lojistik
32	İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ	Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik (İÖ)
33	İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ	Anadolu BİL Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik (İÖ)
34	İSTANBUL ESENYURT ÜNİVERSİTESİ	Meslek Yüksekokulu	Lojistik
35	İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ	İstanbul Gelişim Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik (İÖ)
36	İSTANBUL KAVRAM MESLEK YÜKSEKOKULU	İstanbul Kavram Meslek Yüksekokulu	Lojistik
37	İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ	İşletmecilik Meslek Yüksekokulu	Lojistik
38	İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ	Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	Lojistik
39	İSTANBUL YENİ YÜZYIL ÜNİVERSİTESİ	Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik (İÖ)
40	KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ (İSTANBUL)	Kadir Has Meslek Yüksekokulu	Lojistik
41	KAFKAS ÜNİVERSİTESİ (KARS)	Sarıkamış Meslek Yüksekokulu	Lojistik
42	KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ	Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik (İÖ)
		Türkoğlu Meslek Yüksekokulu	Lojistik
43	KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ (TRABZON)	Araklı Meslek Yüksekokulu	Lojistik
44	KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ (KARAMAN)	Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	Lojistik

Tablo 3.4: Ön Lisans Düzeyinde Eğitim Veren Üniversiteler (Devam)

Sıra	Üniversite Adı	Meslek Yüksekokulu	Program Adı
45	KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ	Küre Meslek Yüksekokulu	Lojistik
46	KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ	Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	Lojistik
		Vize Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik (İÖ)
47	KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ	Hereke Ömer İsmet Uzunyol Meslek Yüksekokulu	Lojistik
48	MANİSA CELÂL BAYAR ÜNİVERSİTESİ	Kırkağaç Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik (İÖ)
49	MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ (BURDUR)	Bucak Hikmet Tolunay Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik (İÖ)
50	MERSİN ÜNİVERSİTESİ	Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik (İÖ)
51	MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ	Dalaman Meslek Yüksekokulu	Lojistik
52	MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ (HATAY)	Antakya Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik (İÖ)
		Reyhanlı Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	Lojistik
		Yayladağı Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	Lojistik
53	NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ (TEKİRDAĞ)	Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik (İÖ)
		Çerkezköy Meslek Yüksekokulu	Lojistik
54	NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ	Gülşehir Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik (İÖ)

Tablo 3.4: Ön Lisans Düzeyinde Eğitim Veren Üniversiteler (Devam)

Sıra	Üniversite Adı	Meslek Yüksekokulu	Program Adı
55	NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ (İSTANBUL)	Nişantaşı Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik (İÖ)
56	OKAN ÜNİVERSİTESİ (İSTANBUL)	Meslek Yüksekokulu	Lojistik (Ücretli)
			Lojistik
57	ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ (SAMSUN)	Alaçam Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik (İÖ)
58	ORDU ÜNİVERSİTESİ	Ünye Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik (İÖ)
59	PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ (DENİZLİ)	Honaz Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik (İÖ)
60	PİRİ REİS ÜNİVERSİTESİ (İSTANBUL)	Denizcilik Meslek Yüksekokulu	Lojistik
61	RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ (RİZE)	Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	Lojistik
62	SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	Sakarya Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik (İÖ)
63	SELÇUK ÜNİVERSİTESİ (KONYA)	Sosyal Bilimler Meslek Y.O.	Lojistik
			Lojistik (İÖ)
		Akören Ali Rıza Ercan Meslek Y.O.	Lojistik
			Lojistik (İÖ)
		Beyşehir Ali Akkanat Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik (İÖ)
		Doğanhisar Meslek Yüksekokulu	Lojistik
		Lojistik	Lojistik

Tablo 3.4: Ön Lisans Düzeyinde Eğitim Veren Üniversiteler (Devam)

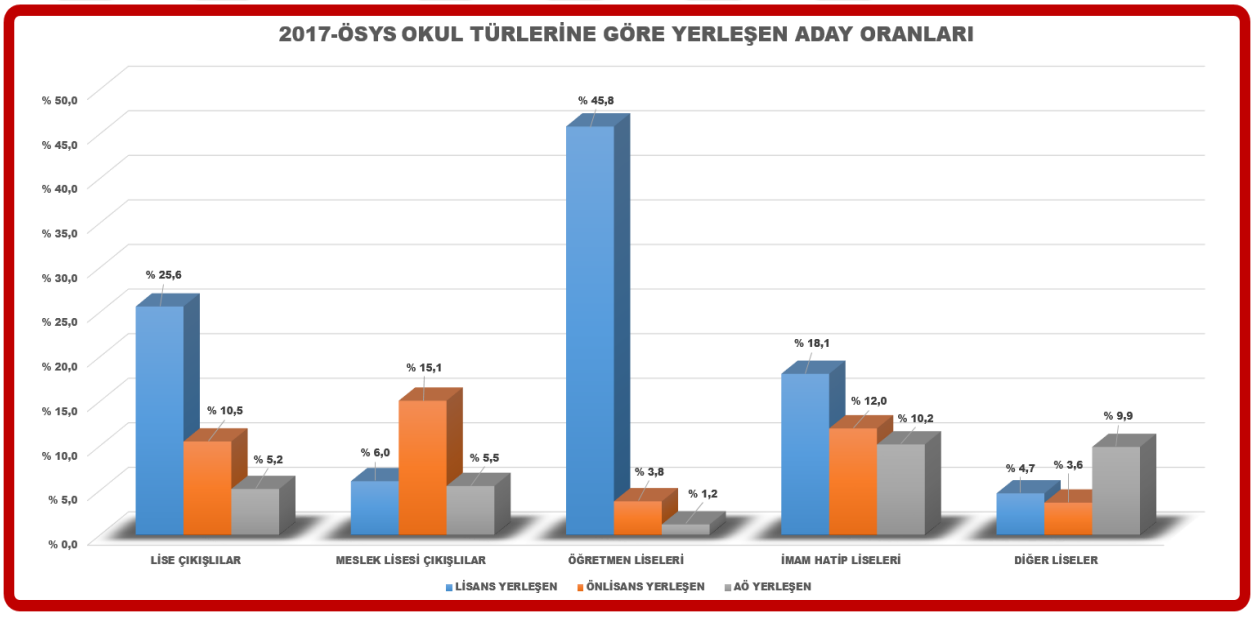
Sıra	Üniversite Adı	Meslek Yüksekokulu	Program Adı
64	SİNOP ÜNİVERSİTESİ	Ayancık Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik (İÖ)
65	SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ (ISPARTA)	Isparta Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik (İÖ)
		Senirkent Meslek Yüksekokulu	Lojistik
		Sütçüler Prof.Dr.Hasan Gürbüz Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik (İÖ)
66	ŞIRNAK ÜNİVERSİTESİ	Silopi Meslek Yüksekokulu	Lojistik
67	TOROS ÜNİVERSİTESİ (MERSİN)	Meslek Yüksekokulu	Lojistik
68	TRAKYA ÜNİVERSİTESİ (EDİRNE)	Edirne Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik (İÖ)
		Havsa Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik (İÖ)
		İpsala Meslek Yüksekokulu	Lojistik
69	ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ (BURSA)	Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik (İÖ)
70	UŞAK ÜNİVERSİTESİ	Eşme Meslek Yüksekokulu	Lojistik
			Lojistik
71	YALOVA ÜNİVERSİTESİ	Armutlu Meslek Yüksekokulu	Lojistik
72	YAŞAR ÜNİVERSİTESİ (İZMİR)	Meslek Yüksekokulu	Lojistik
73	KIBRIS İLİM ÜNİVERSİTESİ (KKTC-GİRNE)	Uygulamalı Bilimler Meslek Yüksekokulu	Lojistik

Kaynak:http://www.osym.gov.tr/TR,13263/2017-osys-yuksekogretim-programlari-ve-kontenjanlari-kilavuzu.html

Tablo 3.4'de görüldüğü üzere ön lisans lojistik eğitim veren üniversitelerde programların adı "Lojistik" olarak tek tiptir ve bu programlar çoğunlukla üniversitelerin meslek yüksek okullarında, yönetim ve organizasyon bölümü altında eğitim vermektedir.

Lojistik eğitimi veren ortaöğretimden mezun olan öğrenciler 2016 yılına kadar lojistik ön lisans bölümlerine sınavsız geçiş hakkına sahiptiler ancak 09 Aralık 2016 tarihli 29913 sayılı Kanun ile 2547 sayılı kanunun 45.maddesinde yapılan değişiklik ile sınavsız giriş uygulamalarının kaldırıldığı yerine merkezi sınavdan alınan puana ilave ortaöğretim başarı puanı eklenmesine karar verildi.

2017 yılında ÖSYS istatistiğine göre meslek liseli çıkışlıların büyük çoğunluğu ön lisans bölümlerine yerleşmiştir.

Şekil 3.1: 2017 ÖSYS Okul Türlerine Göre Yerleşen Aday Oranları

Kaynak: https://istatistik.yok.gov.tr/

Lojistik ön lisans eğitimi veren okullarda zorunlu ve seçmeli dersler okutulmaktadır. Zorunlu dersler alana ait teorik bilgileri içeren, seçmeli dersler ise öğrencinin uzmanlaşmak istediği alana ilişkin bilgileri kapsayan derslerden oluşur.

Ön Lisans eğitimi veren Lojistik Meslek Yüksekokullarında; hukuk, lojistik, tedarik zinciri yönetimi, depolama, satına alma, dağıtım, taşımacılık, işletme, yabancı dil, dış ticaret, gümrük vb. bölüm ile ilgili dersler ve tarih, Türkçe, matematik gibi zorunlu

derslerin yanında, e-ticaret, kalite yönetimi, iş sağlığı, tehlikeli madde taşımacılığa, sigorta vb. seçmeli derslerde bulunmaktadır.

Ülkemizde bulunan ön lisans eğitimi veren meslek yüksekokullarının çoğunluğu ilçelerde, kazalarda ve beldelerde bulunmakta bu nedenle kampüsler, yerleşim yerleri oluşturulurken öğrencilerin işyeri eğitimlerini yani staj yapmak için uygun işyerlerine konumu, şehre ulaşım kolaylığı ve sağlık hizmetlerinin yakınlığı gibi faktörler dikkate alınmalıdır.

Lojistik meslek yüksek okulundan mezun olan veya mezun olabilecek durumda olan son sınıf öğrencileri ile açıköğretim ön lisans lojistik mezunu olan öğrencilerin alanlarıyla ilgili üniversitelerin 4 yıllık eğitim veren lisans bölümlerine, gereken şartları yerine getirmeleri, ÖSYM tarafından "Dikey Geçiş Sınavı" nı (DGS) kazanmaları durumunda lisans bölümüne geçiş yapma hakkı kazanırlar.

Lojistik ön lisans eğitimi alan bir öğrencinin DGS ile geçiş yapıp okuyabileceği lisans programları;

- Havacılık Yönetimi
- İşletme
- İşletme Yönetimi
- Lojistik
- Lojistik Yönetimi
- Teknoloji ve Bilgi Yönetimi
- Ulaştırma ve Lojistik
- Ulaştırma ve Lojistik Yönetimi
- Uluslararası Finans
- Uluslararası Finans ve Bankacılık
- Uluslararası Lojistik
- Uluslararası Ticaret
- Uluslararası Lojistik ve Taşımacılık
- Uluslararası Lojistik Yönetimi
- Uluslararası Ticaret, Lojistik ve İşletmecilik
- Uluslararası Ticaret
- Uluslararası Ticaret ve Lojistik
- Uluslararası Ticaret ve Lojistik Yönetimi

Açıköğretim Lojistik ön lisans mezunu öğrenciler yine açıköğretim programlarından DGS ile aşağıdaki bölümlere geçiş yapabilir.

- Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
- İktisat
- Kamu Yönetimi
- Maliye
- Uluslararası İlişkiler
- İşletme
- Konaklama İşletmeciliği
- Uluslararası Ticaret ve Lojistik Yönetimi

Lojistik ön lisans programından mezun olan adaylar firmaların; üretim, paketleme, yükleme, kalite kontrol, sevkiyat, depolarda kullanılan araç-gereç operatörü, depo, stok yönetimi, taşımacılık-nakliye, gümrük, pazarlama, ithalat-ihracat, operasyon, müşteri ilişkileri, tedarikçi ilişkileri, satın alma vs. gibi bölümlerinde çalışabilmektedir.

3.1.5. Lisans Düzeyinde Lojistik Eğitimi

Yüksek öğretimde, mesleki eğitimler, meslek yüksek okullarında gösterilirken, lojistik ile lisans düzeyinde eğitim veren fakülteler/yüksekokullar sektörün ihtiyacı olan üstün kaliteye sahip, alanında uzmanlaşmış kişilerin yetiştirilmesini hedeflemektedir. Ülkemizde '2017 Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi (ÖSYS) Yüksek Öğretim Programları ve Kontenjanı Kılavuz'unda4 yıllık lojistik lisans eğitimi veren 64 üniversitede,92lojistik program bulunmaktadır.

Tablo 3.5: Lisans Düzeyinde Eğitim Veren Üniversiteler

Sıra	Üniversite Adı	Program Adı	Akademik Birim
1	ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ (BOLU)	Uluslararası Ticaret ve Lojistik	Yüksekokul
		Uluslararası Ticaret ve Lojistik (İÖ)	
2	ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ (AYDIN)	Uluslararası Lojistik ve Taşımacılık	Fakülte
3	AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ (AFYONKARAHİSAR)	Lojistik Yönetimi	Yüksekokul
		Lojistik Yönetimi (İÖ)	

Tablo 3.5: Lisans Düzeyinde Eğitim Veren Üniversiteler (Devam)

Sıra	Üniversite Adı	Bölüm	Program Adı
4	AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ (ANTALYA)	Uygulamalı Bilimler Fakültesi	Uluslararası Ticaret ve Lojistik
			Uluslararası Ticaret ve Lojistik (İÖ)
5	AKSARAY ÜNİVERSİTESİ	Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu	Uluslararası Ticaret ve Lojistik Yönetimi
			Uluslararası Ticaret ve Lojistik Yönetimi (İÖ)
6	ALTINBAŞ (İSTANBUL KEMERBURGAZ) ÜNİVERSİTESİ (İSTANBUL)	İşletme Fakültesi	Uluslararası Lojistik Yönetimi (İngilizce)
7	ANADOLU ÜNİVERSİTESİ (ESKİŞEHİR)	İşletme Fakültesi	Uluslararası Ticaret ve Lojistik Yönetimi (Açıköğretim)
8	ANKARA ÜNİVERSİTESİ	Uygulamalı Bilimler Fakültesi	Ulaştırma ve Lojistik Bölümü
9	ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ (ERZURUM)	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Uluslararası Ticaret ve Lojistik
			Uluslararası Ticaret ve Lojistik (İÖ)
10	ATILIM ÜNİVERSİTESİ (ANKARA)	İşletme Fakültesi	Uluslararası Ticaret ve Lojistik (İngilizce)
11	BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ (İSTANBUL)	İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi	Lojistik Yönetimi (İngilizce)
12	BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Uluslararası Ticaret ve Lojistik
			Uluslararası Ticaret ve Lojistik (İÖ)
13	BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ (BALIKESİR)	Uygulamalı Bilimler Fakültesi	Uluslararası Ticaret ve Lojistik
			Uluslararası Ticaret ve Lojistik (İÖ)
14	BEYKENT ÜNİVERSİTESİ (İSTANBUL)	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Uluslararası Lojistik ve Taşımacılık
15	BEYKOZ ÜNİVERSİTESİ (İSTANBUL)	İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi	Lojistik Yönetimi (İngilizce)
16	BURSA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi	Uluslararası Ticaret ve Lojistik

Tablo 3.5: Lisans Düzeyinde Eğitim Veren Üniversiteler (Devam)

Sıra	Üniversite Adı	Bölüm	Program Adı
17	CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ (SİVAS)	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Uluslararası Ticaret ve Lojistik
			Uluslararası Ticaret ve Lojistik (İÖ)
18	ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ (MERSİN)	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Uluslararası Ticaret ve Lojistik (İngilizce)
19	ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ	Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu	Uluslararası Ticaret ve Lojistik
			Uluslararası Ticaret ve Lojistik (İÖ)
20	DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ (İZMİR)	Denizcilik Fakültesi	Lojistik Yönetimi (İngilizce)
21	ERCİYES ÜNİVERSİTESİ (KAYSERİ)	Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu	Uluslararası Ticaret ve Lojistik
			Uluslararası Ticaret ve Lojistik (İÖ)
22	GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Uluslararası Ticaret ve Lojistik
23	GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ (TOKAT)	Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu	Uluslararası Ticaret ve Lojistik
24	HARRAN ÜNİVERSİTESİ (ŞANLIURFA)	Uygulamalı Bilimler Fakültesi	Uluslararası Ticaret ve Lojistik
25	HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ (GAZİANTEP)	İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi	Uluslararası Ticaret ve Lojistik
26	HİTİT ÜNİVERSİTESİ (ÇORUM)	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Uluslararası Ticaret ve Lojistik Yönetimi
27	IŞIK ÜNİVERSİTESİ (İSTANBUL)	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Uluslararası Lojistik Yönetimi (İngilizce)
28	İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ	Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu	Uluslararası Lojistik ve Taşımacılık
29	İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ	Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu	Uluslararası Lojistik ve Taşımacılık (İngilizce)
30	İSTANBUL ESENYURT ÜNİVERSİTESİ	İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi	Uluslararası Lojistik ve Taşımacılık
		UYGULAMALI BİLİMLER YÜKSEKOKULU	Uluslararası Lojistik

Tablo 3.5: Lisans Düzeyinde Eğitim Veren Üniversiteler (Devam)

Sıra	Üniversite Adı	Bölüm	Program Adı
31	İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ	İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi	Uluslararası Lojistik ve Taşımacılık
			Uluslararası Lojistik ve Taşımacılık (İngilizce)
		Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu	Lojistik
32	İSTANBUL KENT ÜNİVERSİTESİ	İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi	Uluslararası Ticaret ve Lojistik
33	İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ	İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi	Uluslararası Lojistik Yönetimi
			Uluslararası Lojistik Yönetimi (İngilizce)
34	İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ	İşletme Fakültesi	Uluslararası Lojistik
35	İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ	Ulaştırma ve Lojistik Fakültesi	Ulaştırma ve Lojistik
36	İSTANBUL YENİ YÜZYIL ÜNİVERSİTESİ	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Uluslararası Ticaret ve Lojistik
37	İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ	İşletme Fakültesi	Lojistik Yönetimi (İngilizce)
38	KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ (İSTANBUL)	Uygulamalı Bilimler Fakültesi	Uluslararası Ticaret ve Lojistik
39	KAFKAS ÜNİVERSİTESİ (KARS)	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Uluslararası Ticaret ve Lojistik
			Uluslararası Ticaret ve Lojistik (İÖ)
40	KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Uluslararası Ticaret ve Lojistik
41	KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ	Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu	Uluslararası Ticaret ve Lojistik
			Uluslararası Ticaret ve Lojistik (İÖ)
42	KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Uluslararası Ticaret ve Lojistik
			Uluslararası Ticaret ve Lojistik (İÖ)
43	KTO KARATAY ÜNİVERSİTESİ (KONYA)	İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi	Lojistik Yönetimi
44	MALTEPE ÜNİVERSİTESİ (İSTANBUL)	İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi	Uluslararası Ticaret ve Lojistik Yönetimi
			Uluslararası Ticaret ve Lojistik Yönetimi (İngilizce)

Tablo 3.5: Lisans Düzeyinde Eğitim Veren Üniversiteler (Devam)

Sıra	Üniversite Adı	Bölüm	Program Adı
45	MERSİN ÜNİVERSİTESİ	Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu	Uluslararası Ticaret ve Lojistik
46	MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ	İşletme Fakültesi	Uluslararası Ticaret ve Lojistik
			Uluslararası Ticaret ve Lojistik (İÖ)
47	NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ (KONYA)	Uygulamalı Bilimler Fakültesi	Ulaştırma ve Lojistik Yönetimi
			Ulaştırma ve Lojistik Yönetimi (İÖ)
48	NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Uluslararası Ticaret ve Lojistik
			Uluslararası Ticaret ve Lojistik (İÖ)
49	NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Uluslararası Ticaret ve Lojistik Yönetimi
50	NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ (İSTANBUL)	İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi	Uluslararası Ticaret ve Lojistik
		Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu	Lojistik
51	OKAN ÜNİVERSİTESİ (İSTANBUL)	İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi	Uluslararası Lojistik
			Uluslararası Lojistik (İngilizce)
		Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu	Lojistik ve Taşımacılık
52	ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ (SAMSUN)	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Uluslararası Ticaret ve Lojistik
53	OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Uluslararası Ticaret ve Lojistik
			Uluslararası Ticaret ve Lojistik (İÖ)
54	PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ (DENİZLİ)	Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu	Uluslararası Ticaret ve Lojistik
			Uluslararası Ticaret ve Lojistik (İÖ)
55	PİRİ REİS ÜNİVERSİTESİ (İSTANBUL)	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Uluslararası Lojistik ve Taşımacılık (İngilizce)
56	RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ (RİZE)	Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu	Uluslararası Ticaret ve Lojistik

Tablo 3.5: Lisans Düzeyinde Eğitim Veren Üniversiteler (Devam)

Sıra	Üniversite Adı	Bölüm	Program Adı
57	SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu	Uluslararası Ticaret ve Lojistik
			Uluslararası Ticaret ve Lojistik (KKTC Uyruklu)
58	TOROS ÜNİVERSİTESİ (MERSİN)	İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi	Uluslararası Ticaret ve Lojistik (İngilizce)
59	TÜRK HAVA KURUMU ÜNİVERSİTESİ (ANKARA)	İşletme Fakültesi	Lojistik Yönetimi (İngilizce)
60	UŞAK ÜNİVERSİTESİ	Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu	Uluslararası Lojistik ve Taşımacılık
			Uluslararası Lojistik ve Taşımacılık (İÖ)
61	YAŞAR ÜNİVERSİTESİ (İZMİR)	İşletme Fakültesi	Uluslararası Lojistik Yönetimi (İngilizce)
52	YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ (İSTANBUL)	Ticari Bilimler Fakültesi	Uluslararası Lojistik ve Taşımacılık (İngilizce)
63	GİRNE AMERİKAN ÜNİVERSİTESİ (KKTC-GİRNE)	Denizcilik ve Ulaştırma Yüksekokulu	Ulaştırma ve Lojistik (İngilizce)
64	GİRNE ÜNİVERSİTESİ (KKTC-GİRNE)	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Lojistik Yönetimi (İngilizce)

Kaynak: www.osym.gov.tr, http://www.osym.gov.tr/TR,13263/2017-osys-yuksekogretim-programlari-ve-kontenjanlari-kilavuzu.html-(E.T:01.03.2018)

Lisans eğitimi veren üniversitelerin web sayfalarında yer alan öğretim programları incelenmiş ve programlarda ağırlıklı olarak, işletme yönetimi, genel İngilizce ve mesleki İngilizce, matematik, istatistik, lojistik ve tedarik zinciri yönetimi, finans, dış ticaret, satın alma, iktisat, muhasebe, hukuk, işletmelerde sayısal yöntemler, depo, envanter ve stok yönetimi, dağıtım, pazarlama, gümrük, bilgisayar ve lojistik bilişim sistemleri, taşımacılık yönetimi, üretim ve stok yönetimi, lojistik planlama ve modelleme vb. zorunlu derslerin yanı sıra örgütsel davranış, iş etiği, e-ticaret, para ve banka, sigorta ve risk yönetimi, tersine ve yeşil lojistik, tehlikeli madde taşımacılığı vb. dersler gibi seçmeli derslerde yer almaktadır.

Lojistik lisans programları üniversitelerimizde akademik birim olarak fakülte ve yüksekokullarda eğitimler vermektedir. Bu birimlerdeki program isimleri Tablo 3.6 ve Tablo 3.7 ‘de verilmiştir.

Tablo 3.6: Lojistik Eğitim Veren Fakültelerdeki Bölüm İsimleri Tablosu

Fakülte	**Bölüm Adı**
Denizcilik Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, İşletme Fakültesi, İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi, Ticari Bilimler Fakültesi, Ulaştırma ve Lojistik Fakültesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi	Lojistik Yönetimi
	Ulaştırma ve Lojistik
	Ulaştırma ve Lojistik Yönetimi
	Uluslararası Lojistik
	Uluslararası Lojistik ve Taşımacılık
	Uluslararası Lojistik Yönetimi
	Uluslararası Ticaret ve Lojistik
	Uluslararası Ticaret ve Lojistik Yönetimi
	Uluslararası Lojistik Yönetimi

Tablo 3.7: Lojistik Eğitim Veren Yüksekokullardaki Program İsimleri Tablosu

Yüksekokul	**Program Adı**
Denizcilik ve Ulaştırma Yüksekokulu, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu,	Lojistik
	Lojistik ve Taşımacılık
	Lojistik Yönetimi
	Ulaştırma ve Lojistik
	Uluslararası Lojistik
	Uluslararası Lojistik ve Taşımacılık
	Uluslararası Ticaret ve Lojistik
	Uluslararası Ticaret ve Lojistik Yönetimi

3.1.6. Yüksek Lisans Düzeyinde Lojistik Eğitimi

Yüksek lisansın amacı, lisans eğitimini tamamlayan kişinin belli bir alanda uzmanlaşmak için, gerekli olan bilgiyi bilimsel araştırma yaparak tecrübe edinmesi sonucu kazanılan bilgileri, sorgulayan, analiz eden, tartışan, çözüm üreten ve uygulayan bireyler olarak yetiştirmektir. Yüksek lisans programları tezli, tezsiz ve uzaktan eğitim şeklinde verilmektedir.

Ülkemizde lisans lojistik eğitimi veren üniversitelerin internet siteleri ziyaret edilerek "Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetimi" üzerine yüksek lisans programları olan üniversitelerin listesi Tablo 3.8' de oluşturulmuştur. Tablo 3.8'e göre 23 üniversitede 44 programda "Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetimi" üzerine yüksek lisans eğitimi verilmektedir. Bu bölümlerin 20 tanesi tezli, 21 tanesi tezsiz ve 3 tanesi uzaktan eğitim vermektedir.

Tablo 3.8: Yüksek Lisans Düzeyinde Eğitim Veren Üniversiteler

Sıra	Üniversitenin Adı	Enstitü	Program
1	AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Uluslararası Ticaret ve Lojistik / Tezsiz
2	ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Uluslararası Ticaret ve Lojistik /Tezli
3	ATILIM ÜNİVERSİTESİ (ANKARA)	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Uluslararası Ticaret ve Lojistik / Tezsiz
4	BEYKOZ ÜNİVERSİTESİ (İSTANBUL)	Lisansüstü Programlar Enstitüsü	Uluslararası Ticaret ve Lojistik / Tezsiz
5	ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Uluslararası Ticaret ve Lojistik / Tezsiz

Tablo 3.8: Yüksek Lisans Düzeyinde Eğitim Veren Üniversiteler (Devam)

Sıra	Üniversitenin Adı	Enstitü	Program
6	DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ (İZMİR)	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Lojistik Yönetimi Tezli Yüksek Lisans / Tezli
		Sosyal Bilimler Enstitüsü	Uluslararası Ticaret, Finans ve Lojistik Tezsiz Yüksek Lisans (İ.Ö) / Tezsiz
		Sosyal Bilimler Enstitüsü	Lojistik ve Deniz Ulaştırması Tezsiz Yüksek Lisans (İ.Ö)
		Fen Bilimleri Enstitüsü	Lojistik Mühendisliği Tezli Yüksek lisans
		Fen Bilimleri Enstitüsü	Lojistik Mühendisliği Tezsiz Yüksek lisans (İkinci Öğretim)
7	ERCİYES ÜNİVERSİTESİ (KAYSERİ)	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Uluslararası Ticaret ve Lojistik / Tezli
8	GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Uluslararası Ticaret ve Lojistik / Tezli
9	HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ (GAZİANTEP)	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Uluslararası Ticaret ve Lojistik / Tezli
		Sosyal Bilimler Enstitüsü	Uluslararası Ticaret ve Lojistik / Tezsiz
10	İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Uluslararası Ticaret ve Lojistik / Tezli
		Sosyal Bilimler Enstitüsü	Uluslararası Ticaret ve Lojistik / Tezsiz
11	İSTANBUL ESENYURT ÜNİVERSİTESİ	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Lojistik Yönetimi (LMBA) Tezli
		Sosyal Bilimler Enstitüsü	Lojistik Yönetimi (LMBA) Tezsiz
12	İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Uluslararası Lojistik ve Taşımacılık /Tezsiz
13	İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Lojistik Yönetimi Yüksek Lisans Programı / Tezli
		Sosyal Bilimler Enstitüsü	Lojistik Yönetimi Yüksek Lisans Programı / Tezsiz
14	İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ	İşletme İkdisadi Enstitüsü	Lojistik Yönetimi ve Ulaştırma Tezsiz Yüksek Lisans Programı
		Ulaştırma ve Lojistik Fakültesi	Ulaştırma ve Lojistik Yönetimi Tezli Yüksek Lisans Programı
15	İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ (Bk. 789)	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Lojistik Yönetimi Yüksek Lisans Programı/ Tezli
			Lojistik Yönetimi Yüksek Lisans Programı/ Tezsiz
16	KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Uluslararası Ticaret ve Lojistik/ Tezli

Tablo 3.8: Yüksek Lisans Düzeyinde Eğitim Veren Üniversiteler (Devam)

Sıra	Üniversitenin Adı	Enstitü	Program
17	MALTEPE ÜNİVERSİTESİ (İSTANBUL)	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetimi Tezsiz Yüksek Lisans
			Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetimi Tezli Yüksek Lisans
			Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetimi Tezsiz Yüksek Lisans/ Uzaktan Eğitim
18	MERSİN ÜNİVERSİTESİ	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetimi Yüksek Lisans Programı / Uzaktan Eğitim
19	OKAN ÜNİVERSİTESİ (İSTANBUL)	Uzaktan Eğitim Merkezi	Lojistik Yönetimi
		Sosyal Bilimler Enstitüsü	Lojistik Yönetimi/Tezli
		Sosyal Bilimler Enstitüsü	Lojistik Yönetimi / Tezsiz
20	PİRİ REİS ÜNİVERSİTESİ (İSTANBUL)	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetimi Yüksek Lisans Programı / Tezsiz
21	TOROS ÜNİVERSİTESİ (MERSİN)	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Uluslararası Ticaret ve Lojistik/ Tezli
			Uluslararası Ticaret ve Lojistik/ Tezsiz
22	YAŞAR ÜNİVERSİTESİ (İZMİR)	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Uluslararası Lojistik Yönetimi/Türkçe/ Tezli
			Uluslararası Lojistik Yönetimi/Türkçe/ Tezsiz
			Uluslararası Lojistik Yönetimi/İngilizce/ Tezli
			Uluslararası Lojistik Yönetimi/İngilizce/ Tezli
23	YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ (İSTANBUL)	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Uluslararası Ticaret Ve Lojistik Yönetimi Yüksek Lisans Programı / Tezli
			Uluslararası Sivil Havacılık Lojistiği ve İşletmeciliği /Tezli
			Uluslararası Ticaret Ve Lojistik Yönetimi Yüksek Lisans Programı / Tezsiz
			Uluslararası Sivil Havacılık Lojistiği ve İşletmeciliği /Tezsiz

İçerisinde bulunduğumuz yüzyıl uzmanlaşma öneminin arttığı, belli bir işte görüş ve bilgisi çok olan kişilerin ortaya çıktığı bir yüzyıldır. Örneğin lojistisyen iseniz uzmanlık alanlarınız; soğuk zincir, tersine lojistik, proje taşımacılığı, hava kargo taşımacılığı, deniz kargo taşımacılığı, karayolu taşımacılığı, tehlikeli madde taşımacılığı vs. gibi bir alan olabilmektedir. Bu nedenle uzmanlaşmayı sağlamanın ilk hamlesi nitelikli, özgün ve objektif bir lisansüstü eğitim ile başlar.

Lojistik yüksek lisans programını tamamlayan kişinin yönetici olarak, sadece lojistik sektöründe faaliyet gösteren firmalarda değil, tüm sektörlerde faaliyet gösteren firmalarda, lojistik ve tedarik zinciri departmanlarında uzmanlık alanına göre donanımlı, vizyon sahibi ekip çalışmasına yatkın yöneticiler olarak istihdam edilir.

3.1.7. Doktora Düzeyinde Lojistik Eğitimi

Doktora eğitiminin amacı; öğrenciye özgün bilimsel akademik araştırma yapma, araştırma konusu ile ilgili geniş ve derin bir bakış açısı ile bilimsel yorum ve sentez yapabilme belleğini en üst düzeye çıkarmaktır. Doktora eğitimi lisans veya yüksek lisans eğitimleri tamamlandıktan sonra üniversitelerin en yüksek düzeyde verdiği akademik eğitim şeklidir.

Tezli yüksek lisans mezunları doktora yapabilir, lisans mezunları ise bütünleşik doktora programlarına başvurabilirler. Bütünleşik doktora programlarının eğitim süresi genelde beş yıl, doktora programları eğitimi dört yıldır. Doktora öğrencisi ders dönemini tamamladıktan sonra doktora yeterlilik sınavına girer ve bu sınavı başarı ile veren aday tez dönemine geçer.

Doktora eğitimi sonunda hazırlanan tezin, ilgili alana bilimsel yenilik getirme, bilimsel yeni bir yöntem geliştirme, mevcut bilimsel yöntemleri bir alana uygulama yetkinliklerinden birini yerine getirmesi gerekmektedir. Tezi biten aday, tez savunmasında başarılı olduğu taktirde mezun olur ve doktor unvanı kazanır.

Doktora eğitimi sonrası doktor unvanı alan kişi, akademik olarak yükseköğretim kurumlarında, ilgili alanlardaki, üretim firmaları, lojistik firmalar, çok uluslu firmalarda üst düzey yönetici olarak çalışabilir.

Tablo 3.9: Doktora Düzeyinde Eğitim Veren Üniversiteler

Sıra	Üniversitenin Adı	Enstitü	Program
1	DOĞUŞ ÜNİVERSİTESİ	Fen Bilimleri Enstitüsü	Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetimi
2	GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Uluslararası Ticaret ve Lojistik
3	HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ (GAZİANTEP)*	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Uluslararası Ticaret ve Lojistik
4	İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ	Fen Bilimleri Enstitüsü	Akıllı Ulaşım Sistemleri Doktora Programları
5	MALTEPE ÜNİVERSİTESİ (İSTANBUL)	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Lojistik ve Tedarik Zinciri Doktora Programı
6	YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ (İSTANBUL)	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Uluslararası Ticaret ve Lojistik Yönetimi Doktora Programı

***Gaziantep üniversitesi ile ortak programdır.

3.2. Avrupa Birliği Üyesi Ülkelerde Lojistik Eğitimi

AB Eğitim politikasının temel amacı; üye ülkeler arasındaki iş birliğini ve dayanışmayı sağlamak amacıyla üye ülkeler vatandaşları arasındaki karşılıklı anlayışı özendirmek ve Avrupalılık bilincini aşılamak, bu süreçte öğrenci ve öğretmenleri eğitmek, tüm ar-ge alanlarına etkin katılımlarını sağlamaktır (Türkiye ve AB Ülkelerinin Eğitim Sistemleri 2006:15).

"Hayat Boyu Öğrenme" Avrupa birliğinde eğitim politikasının en önemli bölümünü oluşturmaktadır. Bu kapsamda amaç; AB ülkeleri eğitim-öğretim kalitesinin arttırılması, üye ülkelerde eğitim-öğretim türleri arasında geçişler yapılırken kolaylaştırılma sağlanması, eğitim ve öğretimin geniş topluluklara ulaştırılmasını sağlamaktır.

Avrupa'da Sorbon ve Bolonya Deklarasyonları ile AB ülkeleri yükseköğretim sistemlerindeki farklılıkları giderilmesi amaçlanmış ve bu kapsamla tüm yükseköğretimler ile uyumlu kredi transfer sistemleri, derece ve diploma eki, yaşam boyu

öğrenme temeline dayalı programlar oluşturulmuş ve değişim programları ile öğrenci ve öğretim görevlisi hareketliliği artırılarak uluslararasılaşma sağlanmıştır.

1970 yılında Ulusal Fiziksel Dağıtım Yönetimi Konseyi(NCPDM) ve Lojistik Mühendisleri Derneği (SOLE) lojistik ve tedarik zinciri yönetimi eğitimini üniversitelerde ve üniversitelerde çalışma alanı olarak popülerlik kazanmasını sağlamıştır. Daha sonra bazı üniversiteler kendi bünyesinde programı başlattı. Şirketler karlılık ve uzun vadeli ticari büyüme üzerinde etkisi olan lojistik profesyonellerinin önemini fark etti(www.uniassignment.com).

Eindhoven Teknoloji Üniversitesi 1994 yılında akademik ortaklardan oluşan bir çalışma grubu oluşturdu bu grubun amacı farklı disiplinlerden, farklı kurumlarda, Avrupa'daki ülkelerde, birleştirilmiş bir eğitim, öğretim ve araştırma programı oluşturmaktır. 5 üniversiteden oluşan bu organizasyon Lojistikte Avrupa Üniversite Ağı (EUNIL) olarak bilinir. EUNIL, iletişim kolaylığı ve Avrupa'da lojistik eğitim için bir model tanımlamak için özgür ve açık fikir alışverişi sağlamaktadır(www.uniassignment.com). EUNIL kapsamında yer alan, -Cardiff Üniversitesi (İngiltere), Dortmund Üniversitesi (Almanya), Eindhoven Teknoloji Üniversitesi (Hollanda), Linköping Üniversitesi (İsveç), Lausanne Federal Teknik Üniversitesi (İsviçre)-birbirinden farklı uzmanlıkları olan bu üniversitelerin amacı, uzman oldukları alanlar doğrultusunda ortak bir lojistik eğitim programı oluşturmaktır.

AB üye ülkelerinde lisans eğitimi genellikle 3 yıl (6 yarıyıl) ve Avrupa Kredi Transfer Sitemine göre 180 krediden oluşmakta ayrıca lisans eğitimini tamamlayan öğrenci direkt yüksek lisans eğitimine devam edebilmektedir. Yüksek lisans programları genelde 1(2 yarıyıl) veya 2 yıl (4 yarıyıl) sürmekte olup, Avrupa Kredi Transfer Sistemine göre 120 kredidir. Doktora eğitimi ise 3 ila 4 yıl sürmektedir.

Bazı AB üyesi ülkeler, ülkemizde liseden mezun olan öğrencileri direkt lisans eğitimi için kabul etmiyor bunun en önemli nedeni her iki ülkede ki lise eğitim sistemindeki farklılıklardır. Bu nedenle gelen öğrencileri okumak istedikleri üniversite bölümlerine göre hazırlık eğitimi verdikten sonra lisans düzeyinde bir bölüme kabulü gerçekleşiyor. Bazı AB üyesi ülkeler ise ülkemizde yapılan Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) sonuçlarına göre öğrenci kabul etmektedir.

AB üyesi ülkelerde lojistik eğitimi lisans, yüksek lisans ve doktora seviyesinde verilmektedir. Araştırma kapsamındaki üniversitelere bakıldığında lojistik eğitim ekollerinden hem işletme hem de mühendislik modellerinin olduğu tespit edilmiştir. Lojistik farklı disiplinleri birleştirdiği için AB üyesi ülkelerdeki üniversitelerde lojistik

programları, taşıma, yönetim ve işletme, imalat, makine mühendisliği, inşaat mühendisliği vb. bölümlerde görülmektedir.

Avrupa'da lojistik eğitim programlarının fazla olduğu ülkelerin başında İngiltere, Hollanda, Almanya ve İsveç bulunmaktadır bunun nedeni ise bu ülkelerin Avrupa'nın en önemli liman kentlerine sahip olması, ticaretinin gelişmiş olması, lojistik coğrafyası vb. faktörlerdir.

3.3. Türkiye'de Lojistik Eğitim Standardı

Yapılan araştırma sonucunda ülkemizde lojistik eğitimi veren 142 önlisans, 92 lisans, 44 yüksek lisans ve 6 doktora programı tespit edilmiştir. Bu programların ortak amacı lojistik sektörünün ihtiyacı doğrultusunda donanımlı, kaliteli, alanında uzman, yaratıcı düşünceye sahip ve geniş ufuklu bireyler yetiştirmektir. Mevcut programlarda okutulan dersler birbirinden farklılıklar göstermekte, her yükseköğretim kurumunun kendi vizyonu doğrultusunda farklı ders programları ve planına sahip olması normal bir sonuçtur ancak bir diğer konu ise mezun olduktan sonra lojistik sektörde iş hayatına başlayacak olan bireylerin temel bilgi ve becerileri aynı olması gerekmekte, var olan lojistik eğitim programları arasında minimal ortak noktaları, lojistik sektörünün ihtiyaçları doğrultusunda temel meslek derslerinin ve içeriklerinin oluşturulması gerekmektedir.

Lojistik eğitimi alarak mezun olan bireyden sektörün beklentilerini şu şekilde açıklayabiliriz. Öncelikle, lojistiğin temeli operasyona dayalıdır ve operasyonel bilgiler ile mezun olan kişinin uzmanlığını, proje lojistiği, afet ve insani yardım lojistiği, tehlikeli madde lojistiği, kentsel lojistik vb. gibi farklı bir uzmanlık alanında devam ettirmesi kişiye avantaj sağlamakta ve sektörün beklentileri arasındadır. Bunun dışında, en az bir yabancı dile hâkim olmak, iletişiminin güçlü olması, gelişen teknolojiyi takip etmesi ve gerekli yerlerde kullanabilmesi, stres altında inisiyatif kullanma, gelişebilecek olan sorunları önceden görerek önlem alabilme, planlı, takipçi ve titiz çalışma, takım çalışmasına yatkın ve uyumlu olması sektörün diğer beklentileri arasındadır.

Sektör mezunlardan bu temel bilgi ve becerileri beklemektedir o nedenle Türkiye'de eğitim veren lojistik bölümlerin kendi vizyonları doğrultusunda ortak ders programlarının oluşturulması öğrencilerin standart bir eğitim alarak mezun olmalarına imkân sağlayacaktır. Bu kapsamda yükseköğretim kurumlarında, programın kendi amacına uygun ders içerikleri hazırlanmalıdır.

Ortak ders içerikleri hazırlanırken dikkat edilmesi gerekli olan bir diğer konu ise, Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından yayımlanan, sektör temsilcileri tarafından hazırlanan Ulusal Meslek Standartları ile yükseköğretim kurumları arasında sağlıklı bağ kurmak ve Bologna Sürecine uyum kapsamında oluşturulan Türkiye Yükseköğretim Yeterlilik Çerçevesi(TYYÇ) kapsamında "84-Ulaştırma Hizmetleri" alan yeterlilikleri dikkate alınarak oluşturulmalıdır.

Bu bağlamda 2013'deTürkiye'de ulaştırma ve lojistik alanında lisans düzeyi öğretimde müfredatın iyileştirilmesi ve sektörün beklentileri doğrultusunda mezunların yetiştirilmesi amacıyla UND Lisans Müfredatı Çalışma Grubu tarafından yürütülen çalışmalar sonucunda Ulaştırma ve Lojistik Eğitim Kurumları ve Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (ULAKDER) unvanıyla bir dernek kurulmuştur (www.und.org.tr). Ancak dernek akreditasyon yetkisi alamadığı için faaliyetlerine devam edememiş ve kapanmıştır.

Daha sonra 2016 Haziran ayında Lojistik Derneği (LODER) başkanı ve Maltepe Üniversitesi Uluslararası Ticaret ve Lojistik Yönetimi Bölüm Başkanı Prof. Dr. Mehmet Tanyaş' ın öncülüğünde Türkiye'de ki mevcut lojistik bölümlerinde görevli 73 akademisyen ve sektör temsilcileri ile birlikte Lojistik Eğitim Standartları (LES)'in oluşturulması için çalışma grubu oluşturulmuştur.

Çalışma Grubunun öncelikli olarak lojistik bölüm ve program adlarındaki farklılıklara değinerek mevcuttaki bölüm ve program adı değişikliği beklemeden, ileride yeni açılacak olan bölümlere referans niteliğinde olan program isimleri önermiştir. Çalışma Grubu fakülte ve yüksek okullar için;" Lojistik Yönetimi" ve "Uluslararası Ticaret ve Lojistik Yönetimi", Meslek Yüksek Okulları için "Lojistik" adlarının kullanılmasının uygun olacağını önermiştir.

Çalışma Grubu ikinci olarak; Bologna Süreci kapsamında Avrupa ülkeleri arasında kredi ve notlandırma sistemlerini uyumlaştırma ve öğrenci hareketliliğini arttırarak Avrupa'da birbiriyle uyumlu yüksek öğretim alanı yaratma kapsamında kredi ve AKTS (Avrupa Kredi Transfer Sistemi) oranlarının belirlenmesi için çalışmalar yapmıştır.

Çalışma Grubu üçüncü olarak lojistik eğitim veren yüksekokul, fakülte ve meslek yüksekokulları için temel dersler ve seçmeli meslek derslerinin belirleyerek, içeriklerinin oluşturulması öngörülmüştür.

Bugüne kadar LES çalıştayı 9-10 Eylül 2017 tarihinde Kütahya'da, 27-28 Ocak 2018'de Konya'da ve 7-8 Nisan 2018'de Mersin'de3 kez gerçekleşmiştir. Dördüncü LES çalıştayı 2017- Eylül ayında Düzce'de yapılması planlanmıştır.

LES çalışma grubunun gelecekte planladığı çalışma faaliyetleri aşağıdaki gibidir (www.lojistikcilerinsesi.biz):

- Eğitimci Niteliklerinin Belirlenmesi ve Eğitimci Eğitimi
- Eğitim Ortamının Belirlenmesi (Laboratuvar, vd.)
- Referans Ders Kitaplarının Ortaklaşa Yazılması
- Kritik Başarı Etmenlerinin Belirlenmesi
- Program Performans Ölçüm Sisteminin Oluşturulması
- Denetim ve Raporlama Sisteminin Oluşturulması

3.3.1. Lojistik Eğitim Standardı Oluşturulmasının Faydaları

Lojistik eğitimde standartlar oluşturulmasının faydaları;

- Lojistik sektörünün beklentileri doğrultusunda Türkiye'nin dört bir yanından lojistik bölümlerinden mezun olan öğrencilerin ortak temel bilgi ve becerileri alarak mezun olması,
- Programlar arası yatay ve dikey geçişlerde önceden görülen derslerin ismi, süresi ve içeriğinin farklılık göstermesi nedeniyle uyumsuzluk oluşması ve bu nedenle kabul edilmemesi ve öğrencinin dönem kaybına neden olması. Dersler arasında -gerek önlisans gerekse lisans programları- uyum sağlanması öğrencinin dönem kaybının önüne geçecektir,
- Bologna Süreci kapsamında AKTS, Diploma Eki ve Yeterlilik Çerçeveleri ve Yükseköğretim Kalite Güvencesi çerçevesinde hazırlanacak olan lojistik eğitim standartları, öğrenci ve öğretim elemanlarının Avrupa ülkelerinde, yükseköğretim ve çalışma amacıyla kolayca hareket etmelerini sağlayarak, öğrenci ve öğretim elemanı değişim programlarında artış ve kolaylık getirecektir.

3.3.2. Lojistik Eğitim Standardı Oluşturulmamasından Kaynaklanan Sorunlar

Lojistik bölümlerine farklı dallardan gelen öğretim elemanları kendi uzmanlık alanlarına göre ders programları oluşturdu ve bunun sonucunda da eğitimciye göre programlar hazırlanılmış oldu. Örneğin uzmanlık alanı dış ticaret olan bir eğitimci ders

programlarına dış ticaret konularından daha fazla dersler ekleyerek ders programlarının birbirinden çok farklı olmasına sebep oldu. Lojistik bölümlerinde eğitim standartlarının oluşturulmaması farklı lojistik bölümlerinden mezun olan bireylerin yeterli nitelikte olmamasına ve sektörün beklentilerine cevap verememesine yol açacaktır bu nedenle lojistik programlarının revize edilerek sektörün beklentileri doğrultusunda bir standarda oturtturulması önem teşkil etmektedir.

Lojistik eğitiminde standartlar olmadığı taktirde öğrencilerin ön lisans bölümlerinden lisansa dikey geçişlerde veya lojistik lisans bölümünde bir başka lojistik lisans bölümüne yatay geçişlerde öğrencinin ders, süre ve kredi kayıplarına neden olmaktadır.

İşte tüm bu ve buna benzer sorunların ortadan kaldırılması için Lojistik eğitiminde standart oluşturulması önemlidir.

3.4. Mesleki Yeterlilik

Mesleki yeterlilikte temel amaç mesleklerin yetkin kişiler tarafından yapılmasını sağlayarak nitelikli iş gücünün oluşturulmasını sağlamaktır. "21.09.2006 tarihli 5544 sayılı Mesleki Yeterlilik Kurumu Kanunu" mecliste kabul edilerek, Mesleki Yeterlilik Kurumu 2006 yılında hukuken faaliyete başlamıştır.

5544 sayılı Mesleki Yeterlilik Kurumu Kanunu'nun 5 maddesi gereğince Ulusal mesleki yeterlilik sisteminin amacı;

- Eğitim ile istihdam ilişkisini güçlendirmek.
- Öğrenme çıktıları için ulusal standartlar oluşturmak.
- Eğitim ve öğretimde kalite güvencesini teşvik etmek.
- Yatay ve dikey geçişler için yeterlilikleri ilişkilendirmek, ulusal ve uluslararası kıyaslanabilirlik altyapısını oluşturmak.
- Öğrenmeye ulaşmayı, öğrenmede ilerlemeyi, öğrenmenin tanınmasını ve kıyaslanabilirliğini sağlamak.
- Hayat boyu öğrenmeyi desteklemek.

Sektör Komiteleri, Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından görevlendirilen, Ulusal Meslek Standardı ve Ulusal Yeterlilik oluşturulabilmesi için inceleme yapan, önerilerde bulunan, güncellenmesi ve geliştirilmesi için katkı sağlayan, mesleğin yapıldığı sahada teknik inceleme yapılması gerekli olan durumları kuruma bildiren ve uygun bulunan

teknik incelemeleri sahada yapan kuruluşlardır. Sektör komiteleri, aşağıda yer alan kurumların birer yetkililerinden meydana gelmektedir:

- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
- Millî Eğitim Bakanlığı
- Yükseköğretim Kurulu
- Meslekle ilgili bakanlıklar
- Genel kurulda temsil edilen işçi, işveren ve meslek kuruluşları
- Mesleki Yeterlilik Kurumu

Üniversitelerin ilgili bölümlerinde görevli öğretim üyeleri sektör komitelerine danışman olarak çağırılır, sektör komitesi üyesi olmayan, görüşülen konular ile ilgili uzman olan kişi, kurum veya kuruluşlar davet edilip görüşleri alınabilir.

Tablo 3.10: Mesleki Yeterlilik Kurumu Sektör Komitesi Tablosu

Sektör Komiteleri	
1) Adalet ve Güvenlik Sektör Komitesi	14) Kültür, Sanat ve Tasarım Sektör Komitesi
2)Ağaç İsleri, Kâğıt ve Kâğıt Ürünleri Sektör Komitesi	15) Maden Sektör Komitesi
3) Bilişim Teknolojileri Sektör Komitesi	16) Medya, İletişim ve Yay incilik Sektör Komitesi
4) Cam, Çimento ve Toprak Sektör Komitesi	17) Metal Sektör Komitesi
5) Çevre Sektör Komitesi	18) Otomotiv Sektör Komitesi
6) Eğitim Sektör Komitesi	19) Sağlık ve Sosyal Hizmetler Sektör Komitesi
7) Elektrik ve Elektronik Sektör Komitesi	20) Spor ve Rekreasyon Sektör Komitesi
8) Enerji Sektör Komitesi	21) Tarım, Avcılık ve Balıkçılık Sektör Komitesi
9) Finans Sektör Komitesi	22) Tekstil, Hazır Giyim, Deri Sektör Komitesi
10) Gıda Sektör Komitesi	23) Ticaret Sektör Komitesi
11) İnşaat Sektör Komitesi	24) Toplumsal ve Kişisel Hizmetler Sektör Komitesi
12) Is ve Yönetim Sektör Komitesi	25) Turizm, Konaklama, Yiyecek-İçecek Hizmetleri Sektör Komitesi
13) Kimya, Petrol, Lastik ve Plastik Sektör Komitesi	26) Ulaştırma, Lojistik ve Haberleşme Sektör Komitesi

Kaynak: https://www.myk.gov.tr/index.php/tr/sektor-komiteleri

3.4.1. Ulusal Meslek Standardı Tanımı ve İçeriği

Ulusal Meslek Standardı (UMS), bireylerin mesleklerini başarı ile yorumlaya bilmesi için Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından onaylanan gerekli bilgi, beceri, tavır ve tutumların neler olduğunu tanımlar. Ulusal meslek standartları oluşturulurken uluslararası mevcut modeller incelenir daha sonra sektörün görüşü alınarak, AB tarafından benimsenen yeterlilik seviyelerine ve Avrupa Yeterlilik Çerçevesine(AYÇ) mutabık olunarak hazırlanır.

Avrupa Yeterlilik Çerçevesinin amacı kişilerin meslekleri ile ilgili bilgi ve becerilerini farklı ülkede kullanabilmesini sağlamak ve yaşam boyu öğrenmeye yardımda bulunmayı hedeflemektedir. Farklı ülkelerin ulusal yeterliliklerini sekiz referans seviyesi ile ilişkilendirmeyi amaçlamaktadır.

AYÇ Referans Seviyelerinde:

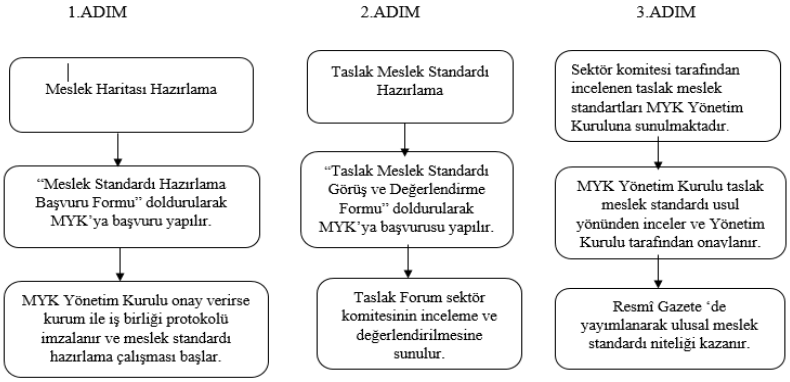
Bilgi: Bir iş ya da öğrenme alanına ilişkin gerçekler, ilkeler, kuramlar ve uygulamalar bütünüdür.

Beceri: Görevleri yerine getirmek ve problemleri çözmek için bilgiyi kullanma ve uygulama yeteneğidir.

Yetkinlik: İş veya öğrenme ortamlarında, mesleki ve kişisel gelişimde bilgi ve becerileri kullanmaya yönelik kanıtlanmış yetenek ve kişisel, sosyal ve/veya yöntembilimsel yeteneklerdir (www.myk.gov.tr).

Standartları oluşturulacak meslek grupları, sektörün ve eğitim kurumlarının öncelikli ihtiyaçları veya önerileri göz önünde bulundurularak Yönetim Kurulunca tanımlanır. Bugüne kadar Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından toplamda 787 adet Ulusal Meslek Standardı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Ulusal Meslek Standardının hazırlama süreci aşağıdaki gibidir;

Şekil 3.2: Ulusal Meslek Standardı Hazırlama Süreci

Kaynak:https://www.myk.gov.tr/index.php/tr/ulusal-meslek-standard-hazrlama-suereci-

Lojistik ile ilgili mesleki standartları Türkiye İhracatçılar Meclisi kuruluşu tarafından hazırlanmış, MYK Ulaştırma, Lojistik ve Haberleşme sektör komitesi tarafından incelenerek MYK yönetim kurulu tarafından onaylanmıştır. Lojistik ile doğrudan ilgili meslek standartları Tablo 3.11'da gösterilmiştir.

Tablo 3.11: Lojistik Meslek Standartları Tablosu

No	Standart Kodu	Standart Adı	Seviye	Sektör	Hazırlayan Kuruluş
1	14UMS0438-3	Lojistik Gümrük Takipçisi	Seviye 3	Ulaştırma, Lojistik ve Haberleşme	Türkiye İhracatçılar Meclisi
2	14UMS0439-5	Lojistik Operasyon Sorumlusu	Seviye 5	Ulaştırma, Lojistik ve Haberleşme	Türkiye İhracatçılar Meclisi
3	14UMS0440-6	Lojistik Operasyon Yöneticisi	Seviye 6	Ulaştırma, Lojistik ve Haberleşme	Türkiye İhracatçılar Meclisi

Kaynak: http://portal.myk.gov.tr/index.php?option=com_meslek_std_taslak&view=taslak_listesi_yeni &msd=2&Itemid=432

İsminde lojistik geçmeyen ancak lojistik ile bağlantılı meslek standartları mevcuttur. Bu standartlardan bazıları sektör bazında Ulaştırma, Lojistik ve Haberleşme sektöründe yer alıp, bazıları ise Ticaret sektöründe yer almaktadır. Bu standartlar ise Tablo 3.12'de gösterilmektedir.

Tablo 3.12: Lojistik ile Bağlantılı Meslek Standartları Tablosu

No	Standart Kodu	Standart Adı	Seviye	Sektör	Hazırlayan Kuruluş
1	09UMS0034-5	Ambar ve Antrepo Şefi	Seviye 5	Ulaştırma, Lojistik ve Haberleşme	Türkiye Liman İşletmecileri Derneği (TÜRKLİM)
2	14UMS0418-3	Ambarcı	Seviye 3	Ulaştırma, Lojistik ve Haberleşme	Türkiye Metal Sanayicileri Sendikası (MESS)

Tablo 3.12: Lojistik ile Bağlantılı Meslek Standartları Tablosu (Devam)

No	Standart Kodu	Standart Adı	Seviye	Sektör	Hazırlayan Kuruluş
3	14UMS0449-3	Araç Yükleme Operatörü	Seviye 3	Ulaştırma, Lojistik ve Haberleşme	Türkiye Liman İşletmecileri Derneği (TÜRKLİM)
4	12UMS0257-4	Depo Sorumlusu	Seviye 4	Ulaştırma, Lojistik ve Haberleşme	Türkiye Kimya, Petrol, Lastik ve Plastik Sanayii İşverenleri Sendikası (KİPLAS)
5	13UMS0379-3	Kamyon Şoförü	Seviye 3	Ulaştırma, Lojistik ve Haberleşme	Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu (TESK)
6	10UMS0035-3	Liman Operasyon Elemanı (Puantör)	Seviye 3	Ulaştırma, Lojistik ve Haberleşme	Türkiye Liman İşletmecileri Derneği (TÜRKLİM)
7	09UMS0035-6	Liman Operasyon Müdürü	Seviye 6	Ulaştırma, Lojistik ve Haberleşme	Türkiye Liman İşletmecileri Derneği (TÜRKLİM)
8	14UMS0452-4	Liman Operasyon Planlamacısı	Seviye 4	Ulaştırma, Lojistik ve Haberleşme	Türkiye Liman İşletmecileri Derneği (TÜRKLİM)

Tablo 3.12: Lojistik ile Bağlantılı Meslek Standartları Tablosu (Devam)

No	Standart Kodu	Standart Adı	Seviye	Sektör	Hazırlayan Kuruluş
9	09UMS0036-5	Liman Terminal Şefi	Seviye 5	Ulaştırma, Lojistik ve Haberleşme	Türkiye Liman İşletmecileri Derneği (TÜRKLİM)
10	14UMS0453-3	Tehlikeli Madde Taşımacılığı Şoförü	Seviye 3	Ulaştırma, Lojistik ve Haberleşme	Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu (TESK)
11	15UMS0473-4	Uçak Yükleme Uzmanı (Aircraft Load Master)	Seviye 4	Ulaştırma, Lojistik ve Haberleşme	Türk Hava Yolları A.O.
12	15UMS0474-5	Uçuş Harekât Uzmanı (Flight Dispatcher)	Seviye 5	Ulaştırma, Lojistik ve Haberleşme	Türk Hava Yolları A.O.
13	12UMS0264-4	Dış Ticaret Elemanı	Seviye 4	Ticaret	Türkiye İhracatçılar Meclisi
14	12UMS0265-5	Dış Ticaret Sorumlusu	Seviye 5	Ticaret	Türkiye İhracatçılar Meclisi
15	17UMS0570-6	Uluslararası Ticaret Uzmanı	Seviye 6	Ticaret	Mersin Ticaret ve Sanayi Odası

Kaynak:http://portal.myk.gov.tr/index.php?option=com_meslek_std_taslak&view=taslak_listesi_yeni&msd=2&Itemid=432

3.4.2. Ulusal Yeterlilik Tanımı ve İçeriği

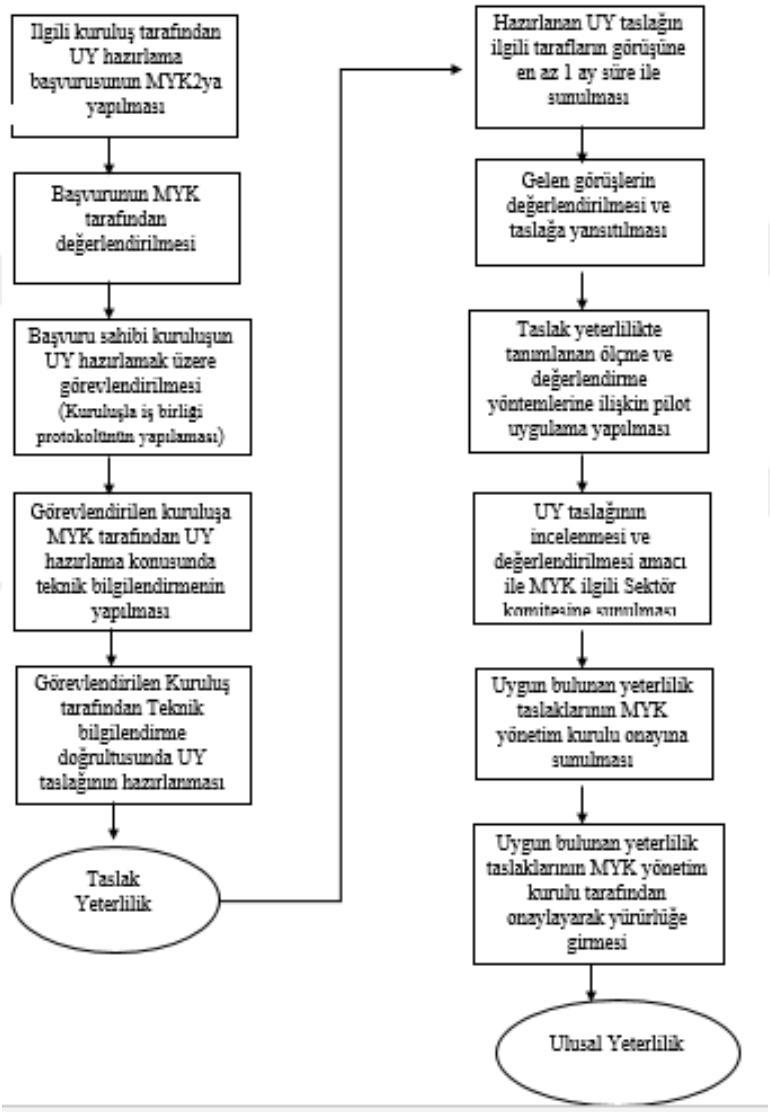
Ulusal yeterlilik, kişilerin işlerini en iyi biçimde yapması için gerekli olan bilgi, beceri ve kabiliyetlerini göstermeleri için kullanılması gereken ölçme değerlendirmenin nasıl yapılacağını açıklayan, Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından onaylanan teknik dokümanlar olarak tanımlanır.

Avrupa Birliği eğitim politikasında yer alan hayat boyu öğrenme kapsamı göz önünde bulundurularak, ulusal yeterlilik çerçevesi MEB, YÖK ve ilgili tarafların

görüşleri alınarak yönetim kurulu tarafından belirlenir. Bugüne kadar toplamda Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından 435 adet Ulusal Yeterlilik hazırlanmıştır.

Ulusal Meslek Standardı belli bir mesleği tanımlarken, Ulusal Yeterlilik adayların belli bir mesleki alanda elinde bulundurduğu öğrenme kazanımlarını ölçmektir.

Ölçme, değerlendirme ve belgelendirme çalışmaları Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından yetkilendirilen belgelendirme kuruluşunun yaptığı sınavda başarılı olan kişiye Mesleki Yeterlilik Belgesi verilmektedir.

Şekil 3.3: Ulusal Yeterlilik Hazırlama Süreci

Kaynak:https://www.myk.gov.tr/index.php/en/ulusal-yeterlilik-hazrlama-suereci –(E.T.27.03.2018)

Ulusal yeterliliklere göre ölçme değerlendirme ve belgelendirme faaliyetleri Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından yetkilendirilmiş kurumlar tarafından

verilmektedir. Şu an itibari ile Türkiye genelinde Yetkilendirilmiş Belgelendirme Kuruluşu 134 adettir. Bu kuruluşlarca ölçme, değerlendirme faaliyetleri sonunda başarılı olan kişilere verilen Mesleki Yeterlilik Belgesi, kişinin mesleğe olan bilgi, beceri ve yetkinliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Güncel olarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tebliğinde yayımlanan 81 meslekte belge zorunluluğu bulunmakta, devamında ise tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan mesleklerde belge zorunluluğunun uygulanacaktır.

3.4.3. Lojistikte Mesleki Yeterlilik Belgesi

Lojistik ile ilgili Ulusal Yeterlilikleri hazırlayan ve geliştiren kuruluş Mersin Ticaret ve Sanayi Odası (MTSO), yeterliliği onaylayan sektör komitesi ise MYK Ticaret (Satış ve Pazarlama) Sektör komitesidir. Lojistik alanında iki adet Ulusal Yeterlilik karşımıza çıkmaktadır. Bunlar Lojistik Operasyon Yöneticisi (Seviye 6) ve Lojistik Operasyon Sorumlusu (Seviye5) ‘dur.

Tablo 3.13. Lojistik Ulusal Yeterlilik Tablosu

No	Yeterlilik Kodu	Yeterlilik Adı	Seviye	Sektör	Onay Tarihi
1	17UY0270-5	Lojistik Operasyon Sorumlusu	Seviye 5	Ticaret	04.01.2017-2017/02
2	17UY0271-6	Lojistik Operasyon Yöneticisi	Seviye 6	Ticaret	04.01.2017-2017/02

Kaynak: http://portal.myk.gov.tr/index.php?option=com_yeterlilik_ara&

İsminde lojistik geçmeyen ancak lojistik ile bağlantılı olan Ulusal Yeterliliklerde mevcuttur. Bu yeterliliklerden bazıları sektör bazında Ticaret sektöründe yer alıp, bazıları ise Ulaştırma, Lojistik ve Haberleşme sektöründe yer almaktadır. Bu yeterlilikler ise aşağıdaki Tablo 3.14’de gösterilmektedir.

Tablo 3.14: Lojistik ile Bağlantılı Ulusal Yeterlilikler Tablosu

No	Yeterlilik Kodu	Yeterlilik Adı	Seviye	Sektör	Onay Tarihi
1	17UY0272-4	Dış Ticaret Elemanı	Seviye 4	Ticaret	04.01.2017-2017/02
2	17UY0273-5	Dış Ticaret Sorumlusu	Seviye 5	Ticaret	04.01.2017-2017/02
3	17UY0306-6	Uluslararası Ticaret Uzmanı	Seviye 6	Ticaret	14.06.2017-2017/55
4	17UY0335-3	Ambarcı	Seviye 3	Ulaştırma, Lojistik ve Haberleşme	29.11.2017-2017/109
5	15UY0217-3	Araç Yükleme Operatörü	Seviye 3	Ulaştırma, Lojistik ve Haberleşme	29.07.2015-2015/35
6	17UY0326-3	Kamyon Şoförü	Seviye 3	Ulaştırma, Lojistik ve Haberleşme	11.10.2017-2017/87
7	13UY0170-3	Liman Kuru Yük Operasyon Elemanı (puantör)	Seviye 3	Ulaştırma, Lojistik ve Haberleşme	07.09.2016-2016/68
8	15UY0220-4	Liman Operasyon Planlamacısı	Seviye 4	Ulaştırma, Lojistik ve Haberleşme	29.07.2015-2015/35
9	17UY0331-3	Tehlikeli Madde Taşımacılığı Şoförü	Seviye 3	Ulaştırma, Lojistik ve Haberleşme	18.10.2017-2017/87

Kaynak: http://portal.myk.gov.tr/index.php?option=com_yeterlilik_ara&

3.4.3.1.Lojistik Operasyon Sorumlusu (Seviye 5)

Lojistik Operasyon Sorumlusu (Seviye 5), iş sağlığı ve güvenliği ve çevre ile ilgili önlemleri alarak kalite sistemleri çerçevesinde; lojistik operasyonları ile ilgili planlama, organizasyon ve müşteri ile ilgili ilişkileri yürüten, lojistik teklif hazırlayan, raporlama yapan, eşya, araç ve belgelerle ilgili tüm hazırlıklar ile güzergâh planlama kapsamında rezervasyonları gerçekleştiren ve mesleki gelişim faaliyetlerini yürüten nitelikli kişidir (Mesleki Yeterlilik Kurumu, 2014:7).

Bu yeterliliğe, Lojistik Operasyon Sorumlusu (Seviye 5) Ulusal Meslek Standardı kaynak teşkil etmekte olup, belgenin geçerlilik süresi beş yıldır. Belgenin alındığı ikinci yıl ile üçüncü yıl arasında sınav ve belgelendirme kuruluşunca gözetim yapılır ve gözetim

sonucu performansı yeterli olmayan belge sahibinin belgesi performans düşüklüğü nedeni ortadan kalkıncaya kadar askıya alınır.

Adayın Lojistik Operasyon Sorumlusu Yeterlilik Belgesi (Seviye 5) alabilmesi için zorunlu yeterlilik birimlerinin tamamından başarılı olması aranmaktadır. Zorunlu birimlerden ilki "İş Sağlığı ve Güvenliği, Çevre Koruma" ikincisi ise "Lojistik Operasyon Süreçlerinin Yürütülmesi "dir.

Belgeyi almaya hak kazanmak için adayın birimlerde tanımlanan teorik ve performansa dayalı sınavlardan başarı elde etmesi gerekmektedir.

İş Sağlığı ve Güvenliği ile Çevre Koruma Yeterlilik Biriminde, teorik sınavda, on beş sorulu beş şıklı çoktan seçmeli sorular ve her biri eşit puan değerinde olan yazılı sınav yapılmaktadır. Performansa dayalı sınavda ise beceri ve yetkinlik kontrol listelerine göre ölçme ve değerlendirme yapılmaktadır.

İş Sağlığı ve Güvenliği, Çevre Koruma yeterlilik birimi için önerilen eğitime ilişkin içerikler oluşturulurken;

- Lojistik sahalar ve süreçleri için İSG ve acil durum uygulamaları
- Ofis ortamlarında İSG ve çevre koruma içeriğine sahip bir eğitim programının oluşturulması tavsiye edilir.

a) Bilgiler,

Tablo 3.15: Lojistik Operasyon Sorumlusu İş Sağlığı ve Güvenliği ile Çevre Koruma Yeterlilik Biriminin Ölçme ve Değerlendirilmesinde Kullanılacak Kontrol Listesi

No	Bilgi İfadesi	UMS İlgili Bölüm	Yeterlilik Birimi Başarım Ölçütü	Değerlendirme Aracı
BG.1	Tehlike ve risk kavramlarını lojistik operasyon örneklerine göre tarif eder.	A.1.1-3	1.1	T1
BG.2	Ofis araç, gereç ve diğer üretim araçlarını, bunların güvenlik donanımlarını sağlık ve güvenlik işaretlerini ve bunlara ilişkin talimatları açıklar.	A.1.1-2	1.1	T1

Tablo 3.15: Lojistik Operasyon Sorumlusu İş Sağlığı ve Güvenliği ile Çevre Koruma Yeterlilik Biriminin Ölçme ve Değerlendirilmesinde Kullanılacak Kontrol Listesi (Devam)

No	Bilgi İfadesi	UMS İlgili Bölüm	Yeterlilik Birimi Başarım Ölçütü	Değerlendirme Aracı
BG.3	Ofis acil durum önlem ve prosedürlerini mesleki kapsam ve mevzuatına göre listeler.	A.1.3	1.1	T1
BG.4	Lojistik operasyon türlerine (yükleme-boşaltma, paketleme, istifleme, taşıma türleri, depolama, muayene, vb.) özgü İSG ve acil durum önlemlerini ayırt eder.	A.1.3, C.2.3	1.2	T1
BG.5	Tehlikeli yükler (yanıcı, parlayıcı, yakıcı, patlayıcı) için İSG ve acil durum önlemlerini; ulusal mevzuat ve uluslararası konvansiyonlarına (IMCO, IATA, RID, ADR, IMDG ve benzeri) göre ayırt eder.	A.1.3, C.2.3	1.2	T1
BG.6	Standart yüklere (kargo, dökme, konteyner ve benzeri), proje yüklerine ve bozulabilir gıda maddelerine dair İSG ve acil durum önlemlerini özellik ve kurallarına göre listeler.	A.1.3, C.2.3	1.2	T1
BG.7	İş kazası, ramak kala olay ve risk değerlendirmesi kavramlarını tanımlar.	A.1.3, C.2.3	1.2	T1
BG.8	Acil durum kavramını tanımlar.	A.1.3, C.2.3	1.2	T1
BG.9	Ofis atık türlerini ayırt eder.	A.2.1-2	2.1	T1
BG.10	Ofis atıklarının bertarafına yönelik önlem ve kuralları bilir.	A.2.1-2	2.1	T1

Tablo 3.15: Lojistik Operasyon Sorumlusu İş Sağlığı ve Güvenliği ile Çevre Koruma Yeterlilik Biriminin Ölçme ve Değerlendirilmesinde Kullanılacak Kontrol Listesi (Devam)

No	Bilgi İfadesi	UMS İlgili Bölüm	Yeterlilik Birimi Başarım Ölçütü	Değerlendirme Aracı
BG.11	Çevre koruma önlemlerini operasyon türüne göre seçer.	A.2.1-2, C.2.3	2.2	T1
BG.12	Yüklerin ve taşıma araçlarının özelliğine göre, uygun çevre koruma önlemlerini ilişkilendirir.	A.2.1-2, C.2.3	2.2	T1
BG.13	Lojistik operasyon atıklarının tasnif ve bertaraf yöntemlerini listeler.	A.2.1-2, C.2.3	2.2	T1

Kaynak: Mesleki Yeterlilik Kurumu, Ulusal Meslek Standardı, Lojistik Operasyon Sorumlusu (Seviye 5):4

Lojistik Operasyon Süreçlerinin Yürütülmesi yeterlilik biriminde ise teorik sınavda, adaylara en az otuz beş sorulu beş şıklı çoktan seçmeli sorular ve her biri eşit puan değerinde olan yazılı sınavda soruların en az %70'ine doğru yanıt veren aday başarılı kabul edilir. Performansa dayalı sınavda ise beceri ve yetkinlik kontrol listelerine göre ölçme ve değerlendirme sözel olarak gerçekleştirilir ve kritik adımların tamamında başarı göstermesi koşulu ile sınav genelinde en az %70 başarı göstermesi beklenmektedir.

Lojistik Operasyon Süreçlerinin Yürütülmesi yeterlilik birimi için önerilen eğitime ilişkin içerikler oluşturulurken tavsiye edilen eğitim programının içeriği aşağıdaki gibi oluşturulmalıdır.

1. Lojistiğe Giriş

- Temel Lojistik Kavramları
- Lojistiğin 7 Doğrusu
- Lojistik Operasyon Türleri Ve Yöntemleri
- Lojistikte Ulusal Mevzuat Ve Uluslararası Konvansiyonlar

2. Depo Yönetimi

- Depo Türleri, Yönetim Süreçleri, Uygulama Yöntemleri Ve Depo Ekipmanları
- Dünyada Ve Türkiye'deki Ekonomik Coğrafya İle İlgili Kurum, Altyapı, Ulaştırma Koridorları
- Yükün Stok Takip Ve Kontrol Yöntemleri

3. Lojistik Yönetimi

- Tedarik Zinciri Yönetimi
- Lojistik Operasyonlarda Yükleme Yöntemleri
- Lojistik Operasyonların Maliyetlendirilmesi Ve Fiyatlandırılması
- Lojistik Operasyonlarda Planlama
- Lojistikte Toplam Kalite Yönetimi Ve Kalite Yönetim Sistemleri
- Lojistik Operasyonlarda Yük Türleri Ve Yük Elleçleme
- Lojistik Operasyonlarda Taşıma Organizasyonu Ve Araç Takibi
- Lojistik Operasyonlarda Raporlamalar
- Lojistik Operasyonlarda İdari Ve Hukuki Süreçler Ve Belgeler
- Lojistikte Müşteri Ve Tedarikçi İlişkileri Yönetimi

4. Taşımacılık Yönetimi

- Lojistikte Sigortalama Ve Gümrükleme
- Taşıma Araçları Ve Kaplarının Türleri, Kapasiteleri Ve Ölçüleri
- Yüke Dair Dokümanların Türü, Kullanım Alanları, İçeriği

5. İş Sağlığı ve Güvenliği

- Lojistik Operasyonlarda Saha Emniyeti (Mesleki Yeterlilik Kurumu 2014:7,8).

a) Bilgiler

Tablo 3.16: Lojistik Operasyon Sorumlusu, Lojistik Operasyon Süreçlerinin Yürütülmesi Biriminin Ölçme ve Değerlendirilmesinde Kullanılacak Kontrol Listesi (Bilgi)

No	Bilgi İfadesi	UMS İlgili Bölüm	Yeterlilik Birimi Başarının Ölçütü	Değerlendirme Aracı
BG.1	Ulusal ve uluslararası taşımacılık mevzuat ve konvansiyonlarını/ düzenlemelerini (tehlikeli maddeler ve bozulabilir gıda maddeleri ile ilgili konvansiyonlar, ulusal-uluslararası taşımacılık kuralları ve benzeri) açıklar.	B.1.1-4, B.2.1-6, B.3.1-2, A.3.1-4, C.1.1-4	1.1	T1
BG.2	Uluslararası palet ölçülerini ayırt eder.	B.1.1-4, B.2.1-6, B.3.1-2, A.3.1-4, C.1.1-4	1.1	T1
BG.3	Taşıma araçlarının kapasite ve diğer özelliklerine göre en uygun yükleme yöntemi/yöntemlerini seçer.	B.1.1-4, B.2.1-6, B.3.1-2, A.3.1-4, C.1.1-4	1.1	T1

Tablo 3.16: Lojistik Operasyon Sorumlusu, Lojistik Operasyon Süreçlerinin Yürütülmesi Biriminin Ölçme ve Değerlendirilmesinde Kullanılacak Kontrol Listesi (Bilgi)(Devam)

No	Bilgi İfadesi	UMS İlgili Bölüm	Yeterlilik Birimi Başarının Ölçütü	Değerlendirme Aracı
BG.4	Taşıma araçları (TIR, gemi ve benzeri) ve kaplarının türleri (konteyner, koli, palet ve benzeri) ile kapasitelerini ve ölçü bilgilerini ayırt eder.	B.1.1-4, B.2.1-6, B.3.1-2, A.3.1-4, C.1.1-4	1.1	T1
BG.5	Yüke dair dokümanların türü, kullanım alanları, içeriği ve ilişkilerini ayırt eder.	B.1.1-4, B.2.1-6, B.3.1-2, A.3.1-4, C.1.1-4	1.1	T1
BG.6	Yükün stok takip ve kontrol yöntemlerini (sayım, FIFO, FEFO, limit kontrol ve benzeri) açıklar.	B.1.1-4, B.2.1-6, B.3.1-2, A.3.1-4, C.1.1-4	1.1	T1
BG.7	Depo türleri, yönetim süreçleri (mal kabul, yerleştirme, toplama, sevk ve benzeri), uygulama yöntemleri ve depo ekipmanlarını ayırt eder.	B.1.1-4, B.2.1-6, B.3.1-2, A.3.1-4,	1.1	T1
BG.8	Dünyada ve Türkiye'deki ekonomik coğrafya ile ilgili kurum, altyapı, ulaştırma koridorlarını ayırt eder.	B.1.1-4, B.2.1-6, B.3.1-2, A.3.1-4, C.1.1-4	1.1	T1

Tablo 3.16: Lojistik Operasyon Sorumlusu, Lojistik Operasyon Süreçlerinin Yürütülmesi Biriminin Ölçme ve Değerlendirilmesinde Kullanılacak Kontrol Listesi (Bilgi)(Devam)

No	Bilgi İfadesi	UMS İlgili Bölüm	Yeterlilik Birimi Başarının Ölçütü	Değerlendirme Aracı
BG.9	Operasyon türü ve özelliğine göre uygun sigorta ve gümrük işlemlerini listeler.	B.1.1-4, B.2.1-6, B.3.1-2, A.3.1-4, C.1.1-4	1.1	T1
BG.10	Tedarik zinciri yönetimi kavram, bileşenleri ve yöntemlerini tanımlar.	B.1.1-4, B.2.1-6, B.3.1-2, A.3.1-4, C.1.1-4	1.1	T1
BG.11	Lojistik köy/merkez yapıları ve özelliklerini listeler.	B.1.1-4, B.2.1-6, B.3.1-2, A.3.1-4, C.1.1-4	1.1	T1
BG.12	Dış kaynak kullanımının üstünlükleri ve zayıflıklarını karşılaştırır.	B.1.1-4, B.2.1-6, B.3.1-2, A.3.1-4, C.1.1-4	1.1	T1

Tablo 3.16: Lojistik Operasyon Sorumlusu, Lojistik Operasyon Süreçlerinin Yürütülmesi Biriminin Ölçme ve Değerlendirilmesinde Kullanılacak Kontrol Listesi (Bilgi)(Devam)

No	Bilgi İfadesi	UMS İlgili Bölüm	Yeterlilik Birimi Başarının Ölçütü	Değerlendirme Aracı
BG.13	Operasyon planlaması için gereken kritik bilgileri (komple ve parsiyel taşımacılık, dönüş yükü, karma taşımacılık, çapraz sevkiyat, operasyonel araçlar ve ekipmanlar, yükün tür ve özellikleri, miktarı ve elleçleme türü, termin, işgücü, resmi harçlar, taşıma ve araç türü, katma değerli hizmetler, dış çevre koşulları vb) örneklere göre ayırt eder.	B.1.1-4, B.2.1-6	1.2	T1
BG.14	Operasyonların alt bileşenlerini (gümrükçü, acente, teknik süreçler, bağımsız denetim şirketleri, forwarder/nakliyeci, depocular, taşeron şirketler ve benzeri), operasyonun türü ve özelliğine göre belirler.	B.1.1-4, B.2.1-6	1.2	T1
BG.15	Operasyon türü ve özelliğine göre, elleçleme ve endüstriyel paketleme yöntemlerini seçer.	B.1.1-4, B.2.1-6	1.2	T1
BG.16	Yükün tür, kütle ve hacmine uygun taşıma aracı ve kabını seçer.	B.1.1-4, B.2.1-6	1.2	T1
BG.17	Operasyonun süre ve emisyon hesaplamalarını yapar.	B.1.1-4, B.2.1-6, A.2.1-2	1.2	T1
BG.18	Lojistik sektöründe kullanılan zorunlu yasal belgelerin (K2, C2, R1, L1, L2, ve benzeri) türlerini, içeriklerini ve kullanım alanlarını ayırt eder.	B.1.1-4, B.2.1-6	1.2	T1

Tablo 3.16: Lojistik Operasyon Sorumlusu, Lojistik Operasyon Süreçlerinin Yürütülmesi Biriminin Ölçme ve Değerlendirilmesinde Kullanılacak Kontrol Listesi (Bilgi)(Devam)

No	Bilgi İfadesi	UMS İlgili Bölüm	Yeterlilik Birimi Başarının Ölçütü	Değerlendirme Aracı
BG.19	Lojistikte maliyet bileşenlerini (demoraj, ardiye, altyapı kullanım tarifeleri -liman, serbest bölge, depo, antrepo, vb- nakliye, acente, resmi harçlar, elleçleme ve/veya katma değerli hizmetler, yük türü, taşıma türü, mesafe, mevsim, araç ve ekipman türü, işgücü, amortisman ve benzeri) oluşturan değişkenleri sıralar.	B.2.1-2, B.3.1-2	1.3	T1
BG.20	Lojistikte maliyet bileşenlerini (demoraj, ardiye, altyapı kullanım tarifeleri -liman, serbest bölge, depo, antrepo, vb- nakliye, acente, resmi harçlar, elleçleme ve/veya katma değerli hizmetler, yük türü, taşıma türü, mesafe, mevsim, araç ve ekipman türü, işgücü, amortisman ve benzeri) oluşturan değişkenlerin maliyet hesaplamadaki önemini açıklar.	B.2.1-2, B.3.1-2	1.3	T1
BG.21	Kalite yönetim sistemlerini tanımlar.	A.3.1-4	1.4	T1
BG.22	Lojistik operasyon hizmetlerinin kalitesini belirleyen ölçülebilir temel unsurlarını (asgari 7P; lojistiğin 7 doğrusu) ayırt eder.	A.3.1-4	1.4	T1
BG.23	Belirlenen koşul ve bilgilere göre operasyonun başlatılabilmesi için gereken dokümanları tanımlar.	B.4.1-2, B.4.4-5	2.1	T1
BG.24	Yükün çıkış ve varış yeri, özelliği, miktarı bilgilerine göre, taşıma araçları ile ilgili rezervasyon yöntemini belirler.	B.4.3	2.1	T1

Tablo 3.16: Lojistik Operasyon Sorumlusu, Lojistik Operasyon Süreçlerinin Yürütülmesi Biriminin Ölçme ve Değerlendirilmesinde Kullanılacak Kontrol Listesi (Bilgi)(Devam)

No	Bilgi İfadesi	UMS İlgili Bölüm	Yeterlilik Birimi Başarının Ölçütü	Değerlendirme Aracı
BG.25	Yüke ve taşıma aracının özelliklerine göre yükleme planının uygunluğunu belirler.	B.4.4	2.1	T1
BG.27	Yüke göre belirlenen taşıma aracının ilgili ulusal mevzuata ve uluslararası konvansiyon(lar) a uygunluğuna karar verir.	C.1.1-4, C.2.1-4	2.2	T1
BG.28	Yükün tür ve özelliklerine göre emniyetli taşıma yöntemi/yöntemlerini seçer.	C.1.1-4, C.2.1-4	2.2	T1
BG.29	Operasyonun özelliğine göre, belirlenen risk eylem planının uygulamalarını sıralar.	C.2.3	2.2	T1
BG.30	Operasyon sürecinde, ilgili taraflara göre, bilgi türü ve içeriğini belirler.	C.2.1-4	3.1	T1
BG.31	Operasyon sürecinde, ilgili taraflara göre, bilgi türü ve içeriği ile zamanını belirler.	C.2.1-4	3.1	T1
BG.32	Müşteri ile iletişim ve müzakere tekniklerini kritize eder.	D.1.1-2	3.2	T1
BG.33	Müşteri şikâyetlerine göre, çözümleme sürecini belirler.	D.1.1-2	3.2	T1
BG.34	Operasyon türüne göre, takibi gereken pazar, rakip ve yeni müşteri bilgilerini organize eder.	D.1.3, D.2.1-2	3.2	T1

Kaynak: Mesleki Yeterlilik Kurumu, Ulusal Meslek Standardı, Lojistik Operasyon Sorumlusu (Seviye 5):8-9-10.

a) Beceri ve yetkinlikler

Tablo 3.17: Lojistik Operasyon Sorumlusu, Lojistik Operasyon Süreçlerinin Yürütülmesi Biriminin Ölçme ve Değerlendirilmesinde Kullanılacak Kontrol Listesi (Beceri ve Yetkinlik)

No	Beceri ve Yetkinlik İfadesi	UMS İlgili Bölüm	Yeterlilik Birimi Başarının Ölçütü	Değerlendirme Aracı
*****BY.1	Taşımacılık kapsamında belirlenen koşul(lar) ve verilere göre operasyon planlamasını; hazırlanacak belgeler, kullanılacak araç, ekipman, işgücü, yöntemler, rota, süre, maliyet ve fiyat kapsamında yapar.	B.1.1-4, B.2.1-6, B.3.1-2	1.2	P1
BY.2	Koşul ve verilere göre lojistik operasyon hizmetinin KPI'larını, asgari lojistiğin 7 doğrusuna göre belirler.	A.3.1-4	1.4	P1
*BY.3	Operasyon türüne, belirlenen koşul ve bilgilere göre, operasyonun başlatılabilmesi için gereken dokümanları belirler.	B.4.1-2, B.4.4-5	2.1	P1
BY.4	Belirlenen araç ve yük özelliklerine göre yükleme planı hazırlar.	C.2.1-4	2.2	P1
BY.5	Belirlenen depo ve yük özelliklerine göre, depo yerleşim planı hazırlar.	C.2.1-4	2.2	P1
BY.6	Operasyon sahasındaki İSG uygunsuzluklarını bularak ilgililere bildirir.	A.1.3, C.2.3	2.2	P1
BY.7	Belirlenen bilgi ve koşullara göre bütçe karşılaştırmalı mali rapor hazırlar.	E.2.1-2	2.3	P1
BY.8	Belirlenen operasyonel bilgi ve koşullara göre, müşteriler ve operasyon bazında rapor(lar) hazırlar.	E.1.1-2, E.3.1-2	2.3	P1
BY.9	Çalışma ortamından kaynaklanacak olası fiziksel risk veya tehlike durumlarını belirleyerek ilgililere bildirir.	A.1.1, A.1.2	4.1	P1
BY.10	Yürüttüğü çalışmalar esnasında beden sağlığını koruyucu önlemler alır.	A.1.1, A.1.2	4.2	P1

(*) Performans sınavında başarılması zorunlu kritik adımlar.

Kaynak: Mesleki Yeterlilik Kurumu, Ulusal Meslek Standardı, Lojistik Operasyon Sorumlusu (Seviye 5):11

Lojistik Operasyon Sorumlusu (Seviye 5), üniversitelerin Lojistik Meslek Yüksekokulu Programı ile doğrudan ilişkilidir.

3.4.3.2.Lojistik Operasyon Yöneticisi (Seviye 6)

Lojistik Operasyon Yöneticisi (Seviye 6),iş sağlığı ve güvenliği ve çevre ile ilgili önlemleri alarak kalite sistemleri çerçevesinde; lojistik operasyonları ile ilgili planlama, organizasyon ve müşteri ilişkilerini yöneten, lojistik teklifleri, raporlamaları, eşya, araç ve belgelerle ilgili tüm hazırlıklar ile güzergâh planlama kapsamında yapılan rezervasyonları kontrol eden ve mesleki gelişime yönelik faaliyetleri yöneten nitelikli kişidir(Mesleki Yeterlilik Kurumu 2014:6).

Lojistik Operasyon Yöneticisine kaynak teşkil eden meslek standardı Lojistik Operasyon Yöneticisi (Seviye 6) standartıdır. Belgenin geçerlilik süresi beş yıldır ve belgenin alındığı ikinci yıl ile üçüncü yıl arasında sınav ve belgelendirme kuruluşunca gözetim yapılır ve gözetim sonucu performansı yeterli olmayan belge sahibinin belgesi performans düşüklüğü nedeni ortadan kalkıncaya kadar askıya alınır.

Adayın Lojistik Operasyon Yöneticisi Yeterlilik Belgesi (Seviye 6) alabilmesi için zorunlu yeterlilik birimlerinin tamamından başarılı olması aranmaktadır. Zorunlu birimlerden ilki "İş Sağlığı ve Güvenliği, Çevre Koruma" ikincisi "Lojistik Operasyon Süreçlerinin Organizasyonu ve Geliştirilmesi" üçüncüsü ise "Lojistik Operasyon Süreçlerinin Takip ve Kontrolü" dür.

Belgeyi almaya hak kazanmak için adayın birimlerde tanımlanan teorik ve performansa dayalı sınavlardan başarı elde etmesi gerekmektedir.

İş Sağlığı ve Güvenliği ile Çevre Koruma Yeterlilik Biriminde, teorik sınavda, on beş sorulu beş şıklı çoktan seçmeli sorular ve her biri eşit puan değerinde olan yazılı sınav yapılmaktadır ve adayların yazılı sınavdan soruların en az %70'ine doğru yanıt veren başarılı sayılır. Performansa dayalı sınavda ise beceri ve yetkinlik kontrol listelerine göre ölçme ve değerlendirme yapılmaktadır.

İş Sağlığı ve Güvenliği, Çevre Koruma yeterlilik birimi için önerilen eğitime ilişkin içerikler oluşturulurken;

- Lojistik sahalar ve süreçleri için İSG ve acil durum uygulamaları
- Ofis ortamlarında İSG ve çevre koruma

- Lojistik sahalar ve süreçleri için çevre koruma mevzuatı ve uygulamaları
- Yeşil lojistik
- Tersine lojistik içeriğine sahip bir eğitim programının oluşturulması tavsiye edilir.

Bilgiler,

Tablo 3.18: Lojistik Operasyon Yöneticisi İş Sağlığı ve Güvenliği ile Çevre Koruma Yeterlilik Biriminin Ölçme ve Değerlendirmesinde Kullanılacak Kontrol Listesi

No	Bilgi İfadesi	UMS İlgili Bölüm	Yeterlilik Birimi Başarım Ölçütü	Değerlendirme Aracı
BG.1	Tehlike ve risk kavramlarını lojistik operasyon örneklerine göre tarif eder.	A.1.1-2	1.1	T1
BG.2	Ofis araç, gereç ve diğer üretim araçlarını, bunların güvenlik donanımlarını sağlık ve güvenlik işaretlerini ve bunlara ilişkin talimatları açıklar.	A.1.1-2	1.1	T1
BG.3	Ofis acil durum önlem ve prosedürlerini mesleki kapsam ve mevzuatına göre listeler.	A.1.1-3	1.1	T1
BG.4	Lojistik operasyon türlerine (yükleme-boşaltma, paketleme, istifleme, taşıma türleri, depolama, muayene, vb) özgü İSG ve acil durum önlemlerini ayırt eder.	A.1.3, C.2.3	1.2	T1
BG.5	Tehlikeli yükler (yanıcı, parlayıcı, yakıcı, patlayıcı) için İSG ve acil durum önlemlerini; ulusal mevzuat ve uluslararası konvansiyonlarına (IMCO, IATA, RID, ADR, IMDG ve benzeri) göre ayırt eder.	A.1.3, C.2.3	1.2	T1
BG.6	Standart yüklere (kargo, dökme, konteyner ve benzeri), proje yüklerine ve bozulabilir gıda maddelerine dair İSG ve acil durum önlemlerini özellik ve kurallarına göre listeler.	A.1.3, C.2.3	1.2	T1

Tablo 3.18: Lojistik Operasyon Yöneticisi İş Sağlığı ve Güvenliği ile Çevre Koruma Yeterlilik Biriminin Ölçme ve Değerlendirmesinde Kullanılacak Kontrol Listesi

No	Bilgi İfadesi	UMS İlgili Bölüm	Yeterlilik Birimi Başarım Ölçütü	Değerlendirme Aracı
BG.7	İş kazası, ramak kala olay ve risk değerlendirmesi kavramlarını tanımlar.	A.1.3, C.2.3	1.2	T1
BG.8	Acil durum kavramını tanımlar.	A.1.3, C.2.3	1.2	T1
BG.9	Ofis atık türlerini ayırt eder.	A.2.1-2	2.1	T1
BG.10	Ofis atıklarının bertarafına yönelik önlem ve kuralları bilir.	A.2.1-2	2.1	T1
BG.11	Yeşil lojistik kapsamında, çevre koruma önlemlerini operasyon türüne göre seçer.	A.2.1-2, C.2.3	2.2	T1
BG.12	Yüklerin ve taşıma araçlarının özelliğine göre, uygun çevre koruma önlemlerini ilişkilendirir.	A.2.1-2, C.2.3	2.2	T1
BG.13	Tersine lojistik kapsamında, operasyon atıklarının tasnif, değerlendirme ve bertaraf yöntemlerini listeler.	A.2.1-2, C.2.3	2.2	T1

Kaynak: Mesleki Yeterlilik Kurumu, Ulusal Meslek Standardı, Lojistik Operasyon Yöneticisi (Seviye 6):4.

Lojistik Operasyon Süreçlerinin Organizasyonu ve Geliştirilmesi yeterlilik biriminde ise teorik sınavda, adaylara en az yirmi beş sorulu beş şıklı çoktan seçmeli sorular ve her biri eşit puan değerinde olan yazılı sınavda soruların en az %70'ine doğru yanıt veren aday başarılı kabul edilir. Performansa dayalı sınavda ise beceri ve yetkinlik kontrol listelerine göre ölçme ve değerlendirme sözel olarak gerçekleştirilir ve kritik adımların tamamında başarı göstermesi koşulu ile sınav genelinde en az %70 başarı göstermesi beklenmektedir.

Lojistik Operasyon Süreçlerinin Organizasyonu ve Geliştirilmesi yeterlilik birimi için önerilen eğitime ilişkin içerikler oluşturulurken tavsiye edilen eğitim programının içeriği aşağıdaki gibi oluşturulmalıdır.

1. Lojistiğe Giriş
    - Lojistiğin Temel İlkeleri
    - Temel Lojistik Kavramları
    - Lojistiğin Yedi Doğrusu
    - Lojistik Operasyon Türleri ve Yöntemleri
    - Lojistik Operasyonlarda Yük Türleri ve Yük Elleçleme
    - Lojistik Operasyonlarda İdari Ve Hukuki Süreçler ve Belgeler
2. Taşımacılık Yönetimi
    - Taşımacılık Prosedürleri
    - Taşıma Araçları ve Kaplarının Türleri, Kapasiteleri ve Ölçüleri
    - Lojistikte Gümrükleme ve Sigortalama
    - Lojistik Operasyonlarda Taşıma Organizasyonu ve Araç Takibi
3. Depo Yönetimi
    - Depo Türleri, Yönetim Süreçleri, Uygulama Yöntemleri ve Depo Ekipmanları
    - Dünyada ve Türkiye'deki Ekonomik Coğrafya Ile Ilgili Kurum, Altyapı, Ulaştırma Koridorları
    - Lojistik Operasyonlarda Yükleme Yöntemleri
4. Lojistik Yönetimi
    - Tedarik Zinciri Yönetimi
    - Yüke Dair Dokümanların Türü, Kullanım Alanları, İçeriği
    - Lojistik Operasyonlarda Planlama
    - Lojistik Operasyonların Maliyetlendirilmesi ve Fiyatlandırılması
    - Lojistik Operasyonlarda Raporlamalar
    - Lojistikte Müşteri ve Tedarikçi İlişkileri Yönetimi
    - Yükün Stok Takip ve Kontrol Yöntemleri
    - Lojistikte Toplam Kalite Yönetimi ve Kalite Güvence Sistemleri
    - Lojistikte Ulusal Mevzuat ve Uluslararası Konvansiyonlar
5. İş Sağlığı ve Güvenliği
    - Lojistik Operasyonlarda Saha Emniyeti

a) Bilgiler

Tablo 3.19: Lojistik Operasyon Yöneticisi Lojistik Operasyon Süreçlerinin Organizasyonu ve Geliştirilmesi Biriminin Ölçme ve Değerlendirilmesinde Kullanılacak Kontrol Listesi (Bilgi)

No	Bilgi İfadesi	UMS İlgili Bölüm	Yeterlilik Birimi Başarım Ölçütü	Değerlendirme Aracı
BG.1	Ulusal ve uluslararası taşımacılık mevzuat ve konvansiyonlarını/ düzenlemelerini (tehlikeli maddeler ve bozulabilir gıda maddeleri ile ilgili konvansiyonlar, ulusal ve uluslararası taşımacılık kuralları ve benzeri) sıralar.	B.1.1-4, B.2.1-6, B.5.1-2, C.1.1-3, C.2.3, E.3.1-2, F.1.1-2, F.2.1-2	1.1	T1
BG.2	Uluslararası palet ölçülerini ayırt eder.	B.1.1-4, B.2.1-6, B.5.1-2, C.1.1-3, C.2.3, E.3.1-2, F.1.1-2, F.2.1-2	1.1	T1
BG.3	Taşıma araçlarının kapasite ve diğer özelliklerine göre en uygun yükleme yöntemi/yöntemlerini seçer.	B.1.1-4, B.2.1-6, B.5.1-2, C.1.1-3, C.2.3, E.3.1-2, F.1.1-2, F.2.1-2	1.1	T1
BG.4	Taşıma araçları (TIR, gemi ve benzeri) ve kaplarının türleri (konteyner, koli, palet ve benzeri) ile kapasitelerini ve ölçü bilgilerini ayırt eder.	B.1.1-4, B.2.1-6, B.5.1-2, C.1.1-3, C.2.3, E.3.1-2, F.1.1-2, F.2.1-2	1.1	T1
BG.5	Yüke dair dokümanların türü, kullanım alanları, içeriği ve ilişkilerini ayırt eder.	B.1.1-4, B.2.1-6, B.5.1-2, C.1.1-3, C.2.3, E.3.1-2, F.1.1-2, F.2.1-2	1.1	T1

Tablo 3.19: Lojistik Operasyon Yöneticisi Lojistik Operasyon Süreçlerinin Organizasyonu ve Geliştirilmesi Biriminin Ölçme ve Değerlendirilmesinde Kullanılacak Kontrol Listesi (Bilgi)(Devam)

No	Bilgi İfadesi	UMS İlgili Bölüm	Yeterlilik Birimi Başarım Ölçütü	Değerlendirme Aracı
BG.6	Yükün stok takip ve kontrol yöntemlerini (sayım, FIFO, FEFO, limit kontrol ve benzeri) açıklar.	B.1.1-4, B.2.1-6, B.5.1-2, C.1.1-3, C.2.3, E.3.1-2, F.1.1-2, F.2.1-2	1.1	T1
BG.7	Depo türleri, yönetim süreçleri (mal kabul, yerleştirme, toplama, sevk ve benzeri), uygulama yöntemleri ve depo ekipmanlarını ilişkilendirir.	B.1.1-4, B.2.1-6, B.5.1-2, C.1.1-3, C.2.3, E.3.1-2, F.1.1-2, F.2.1-2	1.1	T1
BG.8	Dünyada ve Türkiye'deki ekonomik coğrafya ile ilgili kurum, altyapı, ulaştırma koridorlarını ayırt eder.	B.1.1-4, B.2.1-6, B.5.1-2, C.1.1-3, C.2.3, E.3.1-2, F.1.1-2, F.2.1-2	1.1	T1
BG.9	Operasyon türü ve özelliğine uygun sigorta ve gümrük işlemlerini seçer.	B.1.1-4, B.2.1-6, B.5.1-2, C.1.1-3, C.2.3, E.3.1-2, F.1.1-2, F.2.1-2	1.1	T1
BG.10	Tedarik zinciri yönetimi kavramı, bileşenleri ve yöntemlerini tanımlar.	B.1.1-4, B.2.1-6, B.5.1-2, C.1.1-3, C.2.3, E.3.1-2, F.1.1-2, F.2.1-2	1.1	T1
BG.11	Lojistik köy/merkez yapıları ve özelliklerini listeler.	B.1.1-4, B.2.1-6, B.5.1-2, C.1.1-3, C.2.3, E.3.1-2, F.1.1-2, F.2.1-2	1.1	T1
BG.12	Dış kaynak kullanımının üstünlükleri ve zayıflıklarını karşılaştırır.	B.1.1-4, B.2.1-6, B.5.1-2, C.1.1-3, C.2.3, E.3.1-2, F.1.1-2, F.2.1-2	1.1	T1

Tablo 3.19: Lojistik Operasyon Yöneticisi Lojistik Operasyon Süreçlerinin Organizasyonu ve Geliştirilmesi Biriminin Ölçme ve Değerlendirilmesinde Kullanılacak Kontrol Listesi (Bilgi)(Devam)

No	Bilgi İfadesi	UMS İlgili Bölüm	Yeterlilik Birimi Başarım Ölçütü	Değerlendirme Aracı
BG.13	Operasyon planlaması için gereken kritik bilgileri (komple ve parsiyel taşımacılık, dönüş yükü, karma taşımacılık, çapraz sevkiyat, operasyonel araçlar ve ekipmanlar, yükün tür ve özellikleri, miktarı ve elleçleme türü, termin, işgücü, resmi harçlar, taşıma ve araç türü, katma değerli hizmetler, dış çevre koşulları, vb), örneklere göre ayırt eder.	B.1.1-4, B.2.1-6	1.2	T1
BG.14	Operasyonların alt bileşenlerini (gümrükçü, acente, teknik süreçler, bağımsız denetim şirketleri, forwarder/nakliyeci, depocular, taşeron şirketler ve benzeri), operasyonun türü ve özelliğine göre belirler.	B.1.1-4, B.2.1-6	1.2	T1
BG.15	Operasyon türü ve özelliğine göre, elleçleme ve endüstriyel paketleme yöntemlerini seçer.	B.1.1-4, B.2.1-6	1.2	T1
BG.16	Yükün tür, kütle ve hacmine uygun taşıma aracı ve kabını seçer.	B.1.1-4, B.2.1-6	1.2	T1
BG.17	Maliyet, süre ve emisyon karşılaştırmalarını yapar.	B.1.1-4, B.2.1-6, A.2.1-2	1.2	T1
BG.18	Lojistikte maliyet bileşenlerini (demuraj, ardiye, altyapı kullanım tarifeleri -liman, serbest bölge, depo, antrepo, vb- nakliye, acente, resmi harçlar, elleçleme ve/veya katma değerli hizmetler, yük türü, taşıma türü, mesafe, mevsim, araç ve ekipman türü, işgücü, amortisman ve benzeri) tanımlar.	B.2.3, B.2.6, B.3.2, B.4.1-2	1.3	T1
BG.19	Teklif hazırlama türü ve tekniklerini (pazarlık, ihale ve benzeri) açıklar.	B.2.3, B.2.6, B.3.2, B.4.1-2	1.3	T1

Tablo 3.19: Lojistik Operasyon Yöneticisi Lojistik Operasyon Süreçlerinin Organizasyonu ve Geliştirilmesi Biriminin Ölçme ve Değerlendirilmesinde Kullanılacak Kontrol Listesi (Bilgi)(Devam)

No	Bilgi İfadesi	UMS İlgili Bölüm	Yeterlilik Birimi Başarım Ölçütü	Değerlendirme Aracı
BG.20	Kalite yönetim sistemlerini tanımlar.	A.3.1-4	2.1	T1
BG.21	Lojistik operasyon hizmetlerinin kalitesini belirleyen ölçülebilir temel unsurlarını (asgari 7P; lojistiğin 7 doğrusu) ayırt eder.	A.3.1-4	2.1	T1
BG.22	Operasyon süreçlerinin kalitesini geliştirme yöntemlerini karşılaştırır.	A.3.1-4	2.1	T1
BG.23	Lojistik iş modellerinin geliştirilmesinde işletme içi ve dışı birimlerle olacak bilgi ve iş birliği kapsamını belirler.	F.2.1-2, F.3.1-2	2.2	T1
BG.24	Depo yönetim yazılımı (WMS) ve taşımacılık yönetim yazılımı (TMS) işlevlerini açıklar.	F.2.1-2	2.2	T1
BG.25	RFID, barkod, EDI, araç takip sistemleri ve benzeri lojistikte kullanılan teknolojik uygulamaların işlevlerini tanımlar.	F.1.1-2, F.2.1-2	2.2	T1

Kaynak: Mesleki Yeterlilik Kurumu, Ulusal Meslek Standardı, Lojistik Operasyon Sorumlusu (Seviye 6):8-9-10.

b) Beceri ve Yetkinlikler

Tablo 3.20: Lojistik Operasyon Yöneticisi Lojistik Operasyon Süreçlerinin Organizasyonu ve Geliştirilmesi Biriminin Ölçme ve Değerlendirilmesinde Kullanılacak Kontrol Listesi (Beceri ve Yetkinlik)

No	Beceri ve Yetkinlik İfadesi	UMS İlgili Bölüm	Yeterlilik Birimi Başarım Ölçütü	Değerlendirme Aracı
*BY.1	Birden fazla operasyonu kapsayan koşul(lar) ve verilere göre operasyon planlamasını; hazırlanacak belgeler, kullanılacak araç, ekipman, personel, yöntemler, rota, süre, maliyet ve fiyat kapsamında yapar.	B.1.2-3, B.2.1-6, B.4.2	1.2	P1
BY.2	Birden fazla operasyonu kapsayan koşul(lar) ve verilere göre oluşturulmuş bir operasyon planlamasını değerlendirir.	B.1.2-3, B.2.1-6, B.4.2	1.2	P1
BY.3	Belirlenen koşul ve verilere göre lojistik operasyon hizmetinin KPI larını, asgari lojistiğin 7 doğrusuna göre belirler.	A.3.1-4	2.1	P1
BY.4	Belirlenen koşul ve verilere ve KPI'lara uygun ölçme ve değerlendirme desenini oluşturur.	A.3.1-4	2.1	P1
BY.5	Belirlenen verilere göre KPI değerlendirmesi yapar.	A.3.1-4	2.1	P1
BY.6	Belirlenen veri ve koşullara göre hedef ve stratejileri belirleyerek iş modelini; asgari dış kaynak kullanımı, parsiyel taşımacılık, çapraz sevkiyat (cross-dock), döngüsel sefer (milk-run), tam zamanda teslimat, hızlı yanıt, katma değerli lojistik uygulamaları ve benzeri yöntemleri kapsayacak şekilde geliştirir.	F.1.1-2, F.2.1-2, F.3.1-2	2.2	P1

Tablo 3.20: Lojistik Operasyon Yöneticisi Lojistik Operasyon Süreçlerinin Organizasyonu ve Geliştirilmesi Biriminin Ölçme ve Değerlendirilmesinde Kullanılacak Kontrol Listesi (Beceri ve Yetkinlik) (Devam)

No	Beceri ve Yetkinlik İfadesi	UMS İlgili Bölüm	Yeterlilik Birimi Başarım Ölçütü	Değerlendirme Aracı
BY.7	Çalışma ortamından kaynaklanacak olası fiziksel risk veya tehlike durumlarını belirleyerek ilgililere bildirir.	A.1.1, A.1.2	3.1	P1
BY.8	Yürüttüğü çalışmalar esnasında beden sağlığını koruyucu önlemler alır.	A.1.1, A.1.2	3.2	P1

(*) Performans sınavında başarılması zorunlu kritik adımlar

Kaynak: Mesleki Yeterlilik Kurumu, Ulusal Meslek Standardı, Lojistik Operasyon Sorumlusu (Seviye 6):10-11.

Lojistik Operasyon Süreçlerinin Takip ve Kontrolü yeterlilik biriminde teorik sınavda, adaylara en az on beş sorulu beş şıklı çoktan seçmeli sorular ve her biri eşit puan değerinde olan yazılı sınavda soruların en az %70'ine doğru yanıt veren aday başarılı kabul edilir. Performansa dayalı sınavda ise beceri ve yetkinlik kontrol listelerine göre ölçme ve değerlendirme sözel olarak gerçekleştirilir ve kritik adımların tamamında başarı göstermesi koşulu ile sınav genelinde en az %80 başarı göstermesi beklenmektedir.

Lojistik Operasyon Süreçlerinin Takip ve Kontrolü yeterlilik birimi için önerilen eğitime ilişkin içerikler oluşturulurken tavsiye edilen eğitim programının içeriği aşağıdaki gibi oluşturulmalıdır.

- Lojistik operasyonlarda idari ve hukuki süreçler ve belgeler
- Lojistik operasyonlarda raporlamalar
- Lojistik operasyonlarda saha emniyeti
- Lojistik operasyonlarda taşıma organizasyonu ve araç takibi
- Lojistik operasyonlarda yük türleri, yük elleçleme ve katma değerli hizmetler
- Lojistik operasyonlarda yükleme yöntemleri
- Lojistikte müşteri ve tedarikçi ilişkileri yönetimi

a) Bilgiler

Tablo 3.21: Lojistik Operasyon Yöneticisi Lojistik Operasyon Süreçlerinin Takip ve Kontrolü Biriminin Ölçme ve Değerlendirilmesinde Kullanılacak Kontrol Listesi (Bilgi)

No	Bilgi İfadesi	UMS İlgili Bölüm	Yeterlilik Birimi Başarım Ölçütü	Değerlendirme Aracı
BG.1	Yüklerin taşıma araçlarına, tonaj, ölçü, ürün cinsi ve benzeri özelliklerine göre en uygun şekilde yüklenip yüklenmediğini belirler.	C.1.1-3	1.1	T1
BG.2	Lojistik sektöründe kullanılan zorunlu yasal belgelerin (K2, C2, R1, L1, L2, vd.) kontrol yöntemlerine karar verir.	C.1.1-3, C.2.1-3	1.1	T1
BG.3	Yüke göre belirlenen taşıma aracının ilgili uluslararası konvansiyon (lar)a uygunluğuna karar verir.	C.1.3	1.1	T1
BG.4	Yükün tür ve özelliklerine göre emniyetli taşıma yöntemlerini seçer.	C.1.1-3, C.2.3	1.1	T1
BG.5	Lojistik operasyon sürecinde yüke dair zorunlu yasal belgelerin (fatura, irsaliye, çeki listesi, dolaşım belgeleri ve benzeri) türlerini, içeriklerini ve kullanım alanlarını ayırt eder.	B.5.1-2, C.1.1-3, C.2.1-3	1.2	T1
BG.6	Taşıma aracında bulunması gereken zorunlu yasal belgeleri (TIR karnesi, CMR, FBL, konşimento, Air Waybil, ve benzeri) ve içeriklerini tanımlar.	B.5.1-2, C.1.1-3	1.2	T1
BG.7	Bir navlun faturası içeriği ile konşimento veya irsaliye içeriğinin tutarlılık/tutarsızlık durumunu tespit eder.	C.2.2	1.2	T1
BG.8	Tesisteki (depo, CFS sahası, açık depo, gümrüklü depo, konteyner depolama alanı, silolar, terminal ve benzeri) İSG kural ve uygulamalarını ayırt eder.	B.5.1-2, C.1.1-3, C.2.1-3	1.2	T1

Tablo 3.21: Lojistik Operasyon Yöneticisi Lojistik Operasyon Süreçlerinin Takip ve Kontrolü Biriminin Ölçme ve Değerlendirilmesinde Kullanılacak Kontrol Listesi (Bilgi)(Devam)

No	Bilgi İfadesi	UMS İlgili Bölüm	Yeterlilik Birimi Başarım Ölçütü	Değerlendirme Aracı
BG.9	Lojistik operasyon sahasının özelliklerine uygun ekipman ve iş makinelerini ayırt eder.	C.1.1, C.2.3	1.2	T1
BG.10	Operasyon süreciyle ilgili olası İSG ve acil durumlar ile ilgili tarafların yasal yükümlülüklerini analiz eder.	C.2.3	1.2	T1
BG.11	Belirlenen müşteri, operasyon koşulları ve aşamalarına uygun müşteri iletişim yöntemleri ve içeriğine karar verir.	B.3.1, C.2.1, D.1.1-3, E.1.1-2	1.3	T1
BG.12	Tedarikçi ile ilgili bilgi ve iletişim yöntemleri ve içeriğine karar verir.	B.5.2, C.2.1, D.1.2, D.2.2	1.3	T1
BG.13	Müşteri ile ikna ve çatışma çözme tekniklerini kritize eder.	D.1.1-3	1.3	T1
BG.14	Operasyon türüne göre, takibi gereken pazar, rakip ve yeni müşteri bilgilerini organize eder.	D.2.1-2	1.3	T1

Kaynak: Mesleki Yeterlilik Kurumu, Ulusal Meslek Standardı, Lojistik Operasyon Sorumlusu (Seviye 6):13-14

b) Beceri ve Yetkinlikler,

Tablo 3.22: Lojistik Operasyon Yöneticisi Lojistik Operasyon Süreçlerinin Takip ve Kontrolü Biriminin Ölçme ve Değerlendirilmesinde Kullanılacak Kontrol Listesi (Beceri ve Yetkinlik)

No	Bilgi İfadesi	UMS İlgili Bölüm	Yeterlilik Birimi Başarım Ölçütü	Değerlendirme Aracı
BG.1	Operasyon süreciyle ilgili olası İSG ve acil durumlarla ilgili risk analizi yapar.	A.1.2, B.5.1, C.1.3, C.2.3	1.2	P1
BY.2	Belirlenen olay, koşullar, bilgiler ve risklere göre risk eylem planı hazırlar.	A.1.2, B.5.1, C.1.3, C.2.3	1.2	P1
BY.3	Yangın ekipmanlarını talimatına uygun olarak kullanır.	A.1.3, C.2.3	1.2	P1
BY.4	Operasyon sahasındaki İSG uygunsuzluklarını bulur.	A.1.3, C.2.3	1.2	P1
*BY.5	Belirlenen koşul ve bilgilere göre bir konşimento doldurur.	B.5.1-2, C.1.1-3, C.2.1-3	1.2	P1
BY.6	Maliyet raporundaki uygunsuzlukları belirlenen koşullara ve hazırlanan bütçeye göre tespit eder.	B.4.1-2, B.5.1, E.2.1-2	2.1	P1
BY.7	Operasyon planlaması ile gerçekleşme raporunu belirlenen koşullara göre analiz eder.	B.5.1, D.1.3	2.2	P1
BY.8	Analiz sonucuna göre süreç uygulamaları ile ilgili olumlu ya da olumsuz durumları değerlendirir.	E.1.1-2, E.3.1-2	2.2	P1
BY.9	Çalışma ortamından kaynaklanacak olası fiziksel risk veya tehlike durumlarını belirleyerek ilgililere bildirir.	A.1.1, A.1.2	3.1	P1

Tablo 3.22: Lojistik Operasyon Yöneticisi Lojistik Operasyon Süreçlerinin Takip ve Kontrolü Biriminin Ölçme ve Değerlendirilmesinde Kullanılacak Kontrol Listesi (Beceri ve Yetkinlik)(Devam)

No	Bilgi İfadesi	UMS İlgili Bölüm	Yeterlilik Birimi Başarım Ölçütü	Değerlendirme Aracı
BY.10	Yürüttüğü çalışmalar esnasında beden sağlığını koruyucu önlemler alır.	A.1.1, A.1.2	3.2	P1

(*) Performans sınavında başarılması zorunlu kritik adımlar

Kaynak: Mesleki Yeterlilik Kurumu, Ulusal Meslek Standardı, Lojistik Operasyon Sorumlusu (Seviye 6):14-15.

Lojistik Operasyon Yöneticisi (Seviye 6), üniversitelerin lojistik eğitimi veren lisans programları ile doğrudan ilişkilidir.

3.5. Bologna Süreci

Bologna Süreci, Avrupa Birliğinin 1999 yılında yayınladığı "Bologna Bildirgesi" ile başlayan 2010 yılına kadar "Avrupa Yükseköğretim Alanı" yaratmayı hedefleyen bir reform sürecidir. Bu süreç ülkelerin kendi ulusal şartları ve kültürleriyle uyumlu olmak temelinde, Avrupa genelinde ortak tecrübe ve deneyimlerin paylaşılması, ortak amaç ve hedeflere ulaşmak için iş birliği yapılması ve ülkelerin yükseköğretim alanındaki birbirlerinin deneyimlerinden yararlanması şeklinde gerçekleşecektir (Şahin2010:567).

Bologna Süreci, yükseköğretim kurumlarında yenilenme süreci olarak karşımıza çıkmakta, Avrupa Yükseköğretim Alanı içerisinde olan ülkeler arasında kişilerin yükseköğretim veya çalışmak amacı ile kolayca hareket etmelerine olanak sağlamak amaçlanmaktadır. Ülkelerdeki yükseköğrenim sistemlerinin kendilerine mahsus özelliklerini koruyarak, birbirleriyle uyumlu hale getirmek hedeflenmekte bu sayede ülkeler ya da yükseköğretim kurumları arasında geçişin kolaylaştırılarak öğrenci, öğretim görevlilerinin hareketliliği ve istihdamın arttırılması amaçlanmaktadır. Süreç kapsamında yayımlanan bildirilerin yasal bağlayıcılığı olmayıp, her ülkenin kendi özgür iradeleri ile kabul edip kabul etmeme hakkını ülkeler kendi elinde bulundururlar.

Bologna Süreci kapsamında aşağıdaki alanlarda iyileştirme, özendirme ve paydaşlara destek sağlanacağını öngörmüştür (Bologna Süreci 2005:9):

- Hareketlilik, özellikle bilgi temelli Avrupa toplumunun iki temel ayağı olan öğrenim ve araştırma alanlarının yararına doktora düzeyinde hareketlilik
- Avrupa Kredi Transfer Sistemi
- Diploma eki
- İki aşamalı derecelendirme
- Derecelerin tanınması
- Bologna Süreci önceliklerinin yaygınlaştırılması
- Kalite güvencesi alanında sorunların saptanması
- Yükseköğrenimdeki engelleri azaltmak için ilk ve ortaöğrenim alanlarına yönelik olası çözümler

3.5.1. Bologna Sürecinin Tarihsel Gelişimi

Avrupa'nın en eski üniversitesi olan İtalya'nın Bologna şehrinde bulunan Bologna Üniversitesinin 900.yıl kutlamasında Avrupa üniversiteleri rektörleri yayınlamış oldukları, Avrupa üniversitelerinin Magna Chartası olarak adlandırılan "Magna Charta Universitatum" başlıklı bildiri Bologna Sürecinin başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Bu bildiri ile rektörler Avrupa sınırlarının yakın zamanda tamamen kalkacağını Avrupa ülkeleri arasında geniş kapsamlı iş birliğini ilerletmek ve değişim içerisinde olan, uluslararası boyutlara açılan toplumda üniversitelerin oynayacağı rolünün öneminin farkında olduklarını vurgulamışlardır. Magna Charta Universitatum'dan sonra 1998 yılında Fransa, İtalya, Almanya ve İngiltere Eğitim Bakanlarının Sorbonne 'da gerçekleştirdikleri toplantı sonunda Sorbonne Bildirisi yayınlanmıştır.

Avrupa'da ortak bir yükseköğretim alanı yaratma fikri ilk kez bu bildiri ile ortaya çıkmıştır. Ancak, Bologna Süreci resmi olarak 1999 yılında Bologna Bildirisi'nin 29 Avrupa ülkesinin yükseköğretimden sorumlu Bakanları tarafından imzalanması ve yayımlanması ile başlamıştır. Bologna Süreci'nin temel hedeflerinden altısı bu bildiri ile ilan edilmiştir. Bu hedefler (www.yok.gov.tr):

1. Kolay anlaşılır ve birbirleriyle karşılaştırılabilir yükseköğretim diploma ve/veya dereceleri oluşturmak (bu amaç doğrultusunda Diploma Eki uygulamasının geliştirilmesi),
2. Yükseköğretimde Lisans ve Yüksek Lisans olmak üzere iki aşamalı derece sistemine geçmek,

3. Avrupa Kredi Transfer Sistemini **(**European Credit Transfer System, ECTS) uygulamak,
4. Öğrencilerin ve öğretim görevlilerinin hareketliliğini sağlamak ve yaygınlaştırmak,
5. Yükseköğretimde kalite güvencesi sistemleri ağını oluşturmak ve yaygınlaştırmak
6. Yükseköğretimde Avrupa boyutunu geliştirmek.

Prag Konferansında sürece üç hedef daha eklenmiştir;

7. Yaşam boyu öğrenimin teşvik edilmesi,
8. Öğrencilerin ve yükseköğretim Kurumlarının sürece aktif katılımının sağlanması
9. Avrupa Yükseköğretim Alanı'nın cazip hale gelmesi.

Bologna Süreci bugün 47 ülkenin üye oluğu bir süreçtir. Sürece üye ülkeler (www.yok.gov.tr);

- 1999 Bologna Konferansında sürece katılan ülkeler; Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, Macaristan, İzlanda, İtalya, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Malta, Hollanda, Norveç, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovak Cumhuriyeti, Slovenya, İspanya, İsveç, İsviçre, İngiltere ve İrlanda
- 2001 Prag Bakanlar Konferansında sürece Hırvatistan, Kıbrıs, Lihtenştayn ve Türkiye katılarak üye ülke sayısı 33 olmuştur.
- 2003 Berlin Bakanlar Konferansında Arnavutluk, Andora, Bosna-Hersek, Vatikan Cumhuriyeti, Rusya Federasyonu, Sırbistan-Karadağ ve Makedonya katılarak ülke sayısı 40'a yükselmiştir.
- 2005 Bergen Bakanlar Konferansında sürece Ermenistan, Azerbaycan, Gürcistan, Moldova ve Ukrayna katılarak ülke sayısı 45'e yükselmiştir.
- 2007 yılında Londra Konferansında 2006 yılında bağımsızlığını ilan eden Karadağ'ın sürece dahil olması ile üye ülke sayısı 46 olmuştur.
- 2010 yılında gerçekleşen Budapeşte-Viyana Bakanlar Toplantısı'nda Kazakistan'ında sürece dahil olması ile üye ülke sayısı 47 'e ulaşmıştır.

Bologna Süreci'nin işleyişi uluslararası, ulusal ve kurumsal olarak üç temel üzerine kurulmuştur.

- Uluslararası düzeyde Bologna İzleme Grubu, Bologna Süreci'nin gelişimi ve koordinasyonundan sorumlu olan oluşumdur ve sürece üye ülkelerin temsilcilerinin yanı sıra Avrupa Komisyonu, Avrupa Konseyi, Avrupa Üniversiteler Birliği, Avrupa Ulusal Öğrenci Birlikleri, Avrupa Yükseköğretim Kurumları Birliği ve UNESCO Yükseköğretim Merkezi danışman üye statüsündedir.
- Ulusal düzeyde sürece ülkelerin Yükseköğretimden sorumlu bakanlıkları, ulusal rektörler konferansları/komiteleri, ulusal üniversite birlikleri, ulusal öğrenci birlikleri ile kalite güvencesi kuruluşları, işverenler vb. kuruluşlar tarafından yürütülmektedir.
- Kurumsal düzeyde ise süreci yükseköğretim kurumları, fakülteleri, bölümleri ile öğrenci ve öğretim görevlileri temsilcileri tarafından yürütülmektedir.

3.5.1.1 Temel Bildirgeler

3.5.1.1.1. Sorbonne Bildirgesi (1998)

25 Mayıs 1998 yılında Fransa Paris Sorbonne 'de Fransa, Almanya, Birleşik Krallık ve İtalya bakanlarından meydana gelen grup tarafından Sorbonne Ortak Bildirgesi yayınlanarak "Avrupa'nın sadece Euro, Banka ve Ekonomi Avrupası olmakla kalmayıp, bilgi Avrupası olması gerektiği, Avrupa kıtasının entelektüel, kültürel, sosyal ve teknik boyutlarını güçlendirerek bilgi Avrupa'sını bu boyutlar üzerine kurulması gerektiği" vurgulanmıştır.

Bu bildiride, eğitim sistemlerinin tanınırlığı ve öğrencileri kendi ülkelerine çekebilmek, ulusal ve uluslararası kolay ve anlaşılabilir olmasıyla paralellik göstermektedir. Bu nedenle lisans ve yüksek lisans olarak iki temel aşamaya dayanan bir sistemin kabul edilmesi gerektiği fikri ortaya çıkmıştır. Lisans sonrası eğitimde, yüksek lisans ve doktora seviyelerinde devam edilmeli ve hem yüksek lisans hem de doktora seviyesinde özgür çalışma ve araştırma yapmanın önemine dikkat çekilmelidir.

Ayrıca bildiride, Avrupa Birliği'nin destek verdiği öğrenci ve öğretim üyelerinin hareketliliğinden yararlanılarak en azından bir sömestr öğrencilerin başka bir okulda geçirmeleri teşvik edilmeli, öğretim ve araştırma elemanlarının ise kendi ülkelerinin dışındaki başka Avrupa ülkelerinde araştırma yapmaları gerektiğini gündeme getirmişlerdir.

Bildiriye katılan bakanlar, üniversiteler arası derece ve kademe çerçevelerini uyumlu hale getirilmesi, istihdam edilebilirliğinin sağlanması, öğrenci hareketinin

kolaylaştırılması, ortak çıkarların göz önünde tutulduğu ve birbirini güçlendirdiği bir Avrupa Yüksek Öğrenim Alanı yaratılması için Avrupa Birliği üye ülkelerini ve diğer Avrupa ülkelerini Bologna Sürecine katılmaya davet etmişlerdir.

3.5.1.1.2. Bologna Bildirgesi (1999)

19 Haziran 1999 yılında İtalya'da Bologna Üniversitesi'nde "Avrupa Eğitim Bakanları Ortak Bildirgesi" adıyla yayımlanmıştır. Bologna Bildirgesi, 1988 yılında yayımlanan "Magna Charta Universitatum" temel prensipleri ışığında, Sorbonne Bildirgesinde yayımlanan tüm ilkeleri destekleyerek Avrupa Yüksek Öğrenim Alanı'nı kurmak ve bu sistemi tüm dünyada tanıtmak ve geliştirmek üzere bazı hedefler belirlenmiştir(www.yok.gov.tr);

- Diploma eki uygulaması
- Lisans ve yüksek lisans olmak üzere iki temel aşamaya dayanan bir sistemin kabul edilmesi,
- Hareketliliği teşvik amacıyla AKTS (Avrupa Kredi Transfer Sistemi) benzeri kredi sistemi kullanılması,
- Serbest dolaşım önündeki engellerin ortadan kaldırılarak hareketliliğin teşvik edilmesi,
- Karşılaştırılabilir kriterler ve metodolojiler geliştirmek amacıyla, kalite güvencesi alanında iş birliğinin teşvik edilmesi,

Bu bildiri ile kolay anlaşılır ve birbiriyle karşılaştırılabilir yükseköğretim diploma derecesi olan Diploma eki uygulaması geliştirilmiştir.

Bologna bildirisinde bakanlar, belirtilen hedeflere ulaşma yolunda hükümetler arası iş birliğinin yanında yükseköğrenim alanında yetkili kuruluşlara da iş birliği yapma konusunda davette bulunuldu.

3.5.1.1.3. Prag Bildirgesi (2001)

19 Mayıs 2001 yılında Prag'da Türkiye'nin de dahil olduğu 32 yükseköğretimden sorumlu bakanın yayımladığı bildirgedir. Avrupa Birliğinin genişleme sürecinde bildirinin Prag'da yapılmasının sebebi Avrupa'nın tamamının Bologna sürecine dahil etme isteğinin bir göstergesidir.

Prag Bildirgesinde, Bologna'da görüşülen konuların yanında yaşam boyu öğrenim, yüksek öğrenim kurumlarının ve öğrencilerin süreçte aktif rol alması, Avrupa

yükseköğretim alanının çekiciliğinin arttırılmasını sağlamak ve sürekli izleme gibi hedefler belirlenmiştir.

Prag bildirgesinde Türkiye'de sürece dahil olmuştur.

3.5.1.1.4. Berlin Bildirgesi (2003)

19 Eylül 2003 yılında 33 Avrupa yükseköğretim bakanının yayımladığı bildirgedir. Bu bildiriye katılan bakanlar sürecin sosyal yönünün önemi üzerinde durdular. Üzerinde durulan bir diğer konu ise uluslararası akademik iş birliğinin daha yoğun bir şekilde geliştirilerek devam ettirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Bologna Sürecinin gelişimi için çalışan İzleme Grubu tarafından oluşturulan İlerleme Raporu hakkında bilgi vermişlerdir.

Meydana gelen Avrupa Yükseköğretim Alanı, Avrupa Araştırma Alanıyla iş birliği içinde bulunarak Avrupa'nın kültürel ve dil çeşitliliğini koruyarak yükseköğretim kurumlarının sosyal, ekonomik ve yenilikçi gelişimini arttırmasına olanak sağlaması hedeflenmiştir.

Berlin konferansına zirveye katılan 33 ülkenin yanı sıra birçok ülke konferansa gözlemci olarak katılmış ve bu katılımlar mutlulukla karşılanmıştır.

Berlin Konferansında, yükseköğretimde kalite güvencesi, hareketliliğin teşvik edilmesi, kredi sisteminin kurulması, derecelerin tanınması, yükseköğretimde Avrupa boyutunu arttırmak, Avrupa yükseköğretim alanının çekiciliğini arttırmak, yaşam boyu öğrenme ele alınan konulardır.

Berlin konferansında sürece 7 ülke dahil olarak toplam taraf olan ülke sayısı 40'a yükselmiştir. Bu 7 ülke; Arnavutluk, Andorra, Bosna Hersek, Vatikan, Rusya, Sırbistan, Karadağ ve Makedonya'dır.

3.5.1.1.5. Bergen Bildirgesi (2005)

19-20 Mayıs tarihleri arasında Norveç'in Bergen şehrinde 5 yeni ülkenin Ermenistan, Azerbaycan, Gürcistan, Moldova ve Ukrayna'nın üyeliğinin kabulü ile 45 üye ülkenin yükseköğrenimden sorumlu bakanlarının yayımlamış olduğu bildirgedir.

Bergen konferansında geçmiş değerlendirilmesi yapılmış ve gelecek hedef ve öncelikler belirlenmiştir. Derece sistemi, kalite güvencesi, derecelerin tanınması ve çalışma dönemleri konularında durum değerlendirilmesi yapılmış, diğer zorunluluklar ve öncelikler ise;

- Yükseköğretim ve Araştırma: Avrupa Yüksek Öğrenim alanının kalitesini ve çekiciliğini artırmanın araştırma ve araştırma eğitiminin desteklenmesi ve yükseköğretim kurumları ve diğer araştırma sektörleri arasındaki gücü geliştirmek ile mümkündür. Bu nedenle özgün araştırmalar yapılarak bilginin geliştirilmesine olanak sağlayan doktora eğitiminin Avrupa Yüksek Öğrenim Alanı içinde sayısını arttırmanın önemi vurgulanmıştır.
- Sosyal Boyut: Avrupa Yüksek Öğrenim alanının çekiciliğini ve rekabet edilebilirliğini arttıran unsurlardan biridir. Bu bağlamda hükümetlerin ihtiyacı olan öğrencilere finansal ve ekonomik açıdan yardım etme ve danışma hizmetlerinin verilmesi,
- Hareketlilik: Öğrenci ve öğretim elemanlarının hareketliliğinin önündeki engelleri kaldırmasına destek verilmesi,
- Avrupa Yükseköğretim Alanı'nın Çekiciliği ve Dünyanın Diğer Alanlarıyla İş birliği: Avrupa Yükseköğretim Alanının çekici hale getirilmesi ve diğer ülkeler ile iş birliği içinde olunarak herkesin yararlanacağı bir eğitim olanağı sağlamak.

Şeklinde belirlenmiştir.

3.5.1.1.6. Londra Bildirgesi (2007)

18 Mayıs 2007 tarihinde Londra'da Bologna Sürecine katılan ülkelerin Yükseköğretimden sorumlu bakanların yayımlamış olduğu bildirgedir. Karadağ'ın bağımsızlığını ilan etmiş olması nedeniyle katılımcı sayısı 46 ülkeye çıkmıştır. Londra Konferansında Bergen Bildirgesinden bugüne kadar olan gelişmeler görüşülmüştür. Konferansta görüşülen konular;

- Avrupa Yükseköğretim yolunda kaydedilen ilerleme,
- Hareketlilik
- Derece Sistemi
- Tanıma
- Yeterlilik Çerçeveleri
- Yaşam Boyu Öğrenim
- Kalite Güvencesi ve Avrupa Kalite Güvencesi Ajansları Kaydı
- Doktora ve Araştırmacı Adayları

- Sosyal Boyut
- Küresel Boyutta Avrupa Yükseköğretim Alanı

Konferansta iki yıl sonra gerçekleşecek olan bir sonraki konferans için hareketlilik, sosyal boyut, veri toplama, istihdam ve küresel boyutta Avrupa Yükseköğretim Alanı konularında özellikle üzerinde durulacağı öngörülmüştür.

Durum değerlendirilmesi; Bologna İzleme Grubundan 2009 da yapılacak olan diğer konferansa kadar ulusal raporlara dayanan durum değerlendirilmesi sürecine devam edilmesine karar verildi.

Konferansta 2010 ve sonrası için oluşturulan hedefler;

- Mevcut iş birliğinin 2010 yılından sonrada devam ettirilmesi gerektiğine,
- 1999 yılında Bologna Süreci'nin başlamasına sebep olan vizyon 2010 yılında gözden geçirilerek yeniden düzenlenebileceği,
- 2010 yılında Bologna İzleme Komitesi'nden 1999'dan günümüze kadar olan gelişmeleri kapsayacak bir rapor oluşturulması talep edilmiş,
- Bologna İzleme Grubu, 2010 da yapılacak olan bakanlar toplantısının içeriği, niteliği ve yeri ile ilgili konuları belirleme yetkisinin verilmesine karar verilmiştir.

3.5.1.1.7. Leuven Bildirgesi (2009)

28-29 Nisan 2009 tarihinde Belçika Leuven de Bologna Sürecine üye 46 ülkenin yükseköğretimden sorumlu Bakanları sürecin bugüne kadar olan kısmını değerlendirmek ve gelecek on yıl için öncelikleri belirlemek üzere toplanmış ve Leuven Bildirgesini yayımlamışlardır.

Bologna Süreci'nin başlamasından bu yana yani son on yıllık zamanda sürecin kazanımları;

1. Avrupa Yükseköğretim Alanı oluşturulmuş,
2. Öğrenci ve akademisyenlerin yükseköğretim kurumları arasında daha rahat hareket edebilmesine imkân sağlayan yükseköğretim sistemleri arasında uyum ve karşılaştırılabilirlik getirilmiş ve kalite güvencesi için Avrupa Kayıt Ajansı kurulmuş, Diploma eki ve Avrupa Kredi Transfer Sistemi kullanılmasıyla yükseköğretimde şeffaflık oluşturulmuş ve tanınmayı arttırmaya teşvik edilmesi,
3. Bologna Bildirgesi ile belirlenen hedeflerin hepsine ulaşılamadığından 2010 yılından sonrada bu hedeflere ulaşmak için çalışmalara hızla devam edilmesi öngörülmüştür.

Konferansta ayrıca gelecek on yıl için öncelikler şu şekilde belirlenmiştir;

- Sosyal Boyut; kaliteli eğitime erişimde fırsat eşitliğinin sağlanması desteklenmeli, yükseköğretime erişim genişletilmeli, bunlar ancak uygun ekonomik koşullar sağlanarak gerçekleşebilecektir bu nedenle sürece her katılan ülke yükseköğretime katılımın artırılması ve temsil edilmeyen gruplara ait olan öğrencilerin yükseköğretime katılımları için önümüzdeki on yıl için ölçülebilir hedef belirlemeleri beklenmektedir.
- Yaşam Boyu Öğrenme desteklenmeli
- İstihdam Edilebilirlik; yükseköğretim kurumları öğrencileri iş hayatları boyunca ihtiyaç duyacakları bilgi, beceri ve yetkinliklere sahip olmalarını sağlamalı,
- Öğrenci-merkezli Öğrenme ve Yükseköğretim Kurumunun Öğretme Görevi; öğrenim çıktılarının gelişimine yönelik yüksek kalite, esneklik güncel müfredat değişimi sağlanmalı,
- Eğitim, Araştırma ve Yenilik; Araştırma yapacak kişilerin sayısı artırılmalı, doktora programları ve sektörler arası programlar oluşturulmalı,
- Uluslararası Açıklık
- Hareketlilik
- Veri Toplama
- Çok Boyutlu Şeffaflık Araçları
- Finansman

3.5.1.1.8.Budapeşte-Viyana Bildirgesi (2010)

12 Mart 2010 tarihinde Budapeşte ve Viyana'da Kazakistan'ın katılımı ile 47 ülke tarafından bildiri yayımlanmıştır.

İncelenen raporlar ve yapılan değerlendirmeler sonucunda Bologna Süreci'nin öğrenci ve öğretim üyeleri sürecin amaçlarını giderek daha fazla bir şekilde özümsedikleri görülmektedir ancak bazı ülkelerde süreçle doğrudan ilgili olmayan, değerlendirme ve gelişmelere dönük bazı protestolar sürecin hedeflerinin doğru bir şekilde uygulanmadığını ve net bir şekilde anlatılamadığı sonucunu ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle bundan sonraki süreçte öğrenci ve öğretim üyelerinden gelen eleştirileri göz önünde bulundurularak dikkate alınıp, sürece daha fazla dahil edilmesi kararı alınmıştır.

Budapeşte-Viyana Konferansında Bakanlar Leuven Konferansında gelecek 10 yıl için öngörülen takvime ve amaçlarına tam olarak bağlılıklarını taahhüt ettiler ve bundan

sonraki süreçte aşağıda belirtilen konularda daha yoğun çalışmalar yapacaklarını bildirdiler (www.yok.gov.tr-Budapeşte-Viyana Bildirgesi).

- Yükseköğretim kurumları, öğretim elemanları, öğrencileri ve diğer paydaşlarıyla yakın bir iş birliği halinde olmak,
- Herkes için kaliteli bir yükseköğretim sağlamak,
- Yükseköğretim mezunu istihdamını geliştirmek,
- Yükseköğretim kurumlarında öğrenme ve öğretmeyi geliştirmek,
- Öğrenci ve öğretim üyelerinin daha mobil olması yönündeki mevcut reformların başarılı bir şekilde üstesinden gelinmesini sağlamak

Konferansa ayrıca yükseköğretimin kamusal bir sorumluluk olduğu dile getirilip, ülkelerin ekonomik sıkıntılarına rağmen yükseköğretime finansal kaynağı sağlamakla yükümlü olduklarını ifade edilmiş ve bilginin, kalkınma ve yenilenmede en önemli etken olduğu göz önünde tutularak, sosyal boyut kapsamında yeterince temsil edilemeyen ve dezavantajlı gruplara odaklanarak bu gruplarında kaliteli ve eşit şartlarda bir eğitim almalarının desteklenmesi belirtilmiştir.

3.5.1.1.9.Bükreş Bildirgesi (2012)

26-27 Nisan tarihlerinde Romanya'nın Bükreş şehrinde yükseköğretimden sorumlu Bakanlar Avrupa Yükseköğretim Alanı'nın durumunu mevcut durumunu görüşmek ve gelecekteki öncelikleri görüşmek üzere toplanmışlardır.

Konferansta ele alınan konular (www.yok.gov.tr -Bükreş Bildirgesi);

- Gelecek için yükseköğretime yatırım yapmak; Avrupa'nın içinde bulunduğu ekonomik kriz nedeniyle yükseköğretime ayrılan fonların azalması mezunların iş bulmasında sıkıntılara yol açmaktadır. Krizden kurtulma çabalarının merkezinde yükseköğretim yer almalı ve bu doğrultuda mümkün olan en fazla kaynak yükseköğretime aktarılmalıdır.
- Avrupa Yükseköğretim Alanı (AYA)'nın dünü, bugünü ve yarını; Avrupa'daki yükseköğretim sistemleri birbiriyle daha uyumlu ve karşılaştırılabilir bir yapıya dönüşmüştür bu nedenle hareketlilik artmış ve öğrenciler daha geniş eğitim fırsatlarından yararlanır hale gelmiştir. Ancak yine de değişimi sürekli hale getirmek adına daha fazla çaba gösterilmelidir.

- Herkes için kaliteli yükseköğretim sağlamak; yükseköğretime erişimin genişletilmesi, öğrenci merkezli bir eğitim metodu uygulanmasını teşvik edilmesi, kalite güvencesi,
- Avrupa'nın ihtiyaçlarına hizmet etmek üzere istihdam edilebilirliği güçlendirilmesi,
- Daha iyi öğrenme için hareketliliğin güçlendirilmesi,
- Siyasi hedeflere destek olmak üzere veri toplama ve şeffaflık konularında iyileştirme ele alınmış olan konulardır.

Bükreş Konferansında, yükseköğretime ulaşım artırılarak yükseköğretimi bitirme oranlarını yükseltmek, yükseköğretim kurumlarını güçlendirerek, yüksek öğretimde öğrenci ve çalışanların tüm yönetim kademelerinde yer almalarını sağlamak, kalite güvence ajanslarını yaymaya devam etmek, istihdam edilebilirlik, yaşam boyu öğrenme ve girişimciliği arttırmak, AKTS, Diploma Eki ve ulusal yeterlilik çerçevelerinin temeli öğrenme kazanımları olmasını sağlamak, 2012 yılına kadar Avrupa Yükseköğretim Seviyesi ile uyumlu ulusal yeterlilik çerçevelerini tamamlayamayan ülkelere yol haritası çizilmesi ve sürecin hızlandırılmasının sağlanması, hazırlanan ulusal mevzuatların gözden geçirilerek Lizbon Tanıma Sözleşmesi'ne tam uyumlu hale getirilmesi ve Avrupa Yükseköğretim Alanı içerisinde yapılan bilgi ve teknoloji ortaklıklarının desteklenmesi gibi önceliklerin geliştirilmesi tasarlanmıştır.

Bükreş Konferansında, 2015 Bakanlar Konferansına kadar gerçekleşmesi tasarlanan öncelikler, Eurostat (Avrupa İstatistik Ofisi), Eurydice(Avrupa Birliği Gençlik Bilgi Ağı) ve Eurostudent'dan "Daha İyi Öğrenme için Hareketlilik Stratejisi" nin izlenmesini istemek, Avrupa Yükseköğretim Alanı Akran Öğrenme İnisiyatifinin uygulanmasının sağlamak, doktora çalışmalarının nasıl arttırılacağı araştırmak , Avrupa Yükseköğretim Alanı ve Avrupa araştırma alanı ilişkilerinin gelişimini sağlamak, AKTS kullanıcı el kitabını güncellemek, ulusal kapsamda hazırlanan yeterlilik çerçevesi ile Avrupa Yükseköğretim Alanında Yeterlilik Çerçevesi uyumu çalışmalarını koordine etmek, sosyal boyut alanında akran öğrenmenin teşvik edileceği pilot çalışma yapmak, Avrupa Yüksek Öğretim alanı içinde şeffaflık politikaları için ilkeler geliştirmek , Avrupa Standart ve İlkeleri (ESG)'nin kalite güvencesi için tekrar gözden geçirmek, hareketlilik ve iş birliğine engelleri kaldırmak için ulusal mevzuatların yeniden gözden geçirilmesi çalışmaları yer almaktadır.

3.5.1.1.10.Erivan Bildirgesi (2015)

14-15 Mayıs 2015 tarihinde 47 ülkenin Yükseköğretim Bakanlarının katılımı ile Erivan'da gerçekleştirilmiştir. Erivan Konferansında Bologna Sürecinde mevcut başlangıç bakış açısını yenileme ve Avrupa Yükseköğretim Alanı'nın yapısını sağlam bir duruma getirilmesi gerekliliği belirlenmiştir. Gelecek yıllar için aynı öneme sahip hedefler belirlenmiştir. Bu hedefler;

- Öğrenim ve öğretimin kalite ve birbirleriyle olan uyumluluğunun arttırılması:
- İş hayatları boyunca mezunların istihdam edilebilirliklerinin teşvik edilmesi,
- Sistemleri daha kapsayıcı yapmak, günümüz şartlarında yaşanan göç ve demografik yapı özelliğiyle ülkelerde nüfus çeşitliliği artış göstermekte bu nedenle Avrupa Yükseköğretim Alanı içinde tüm bu farklılığa uygun öğrenme programlarının sağlanması desteklenmektedir. Ayrıca savaş olan bölgelerdeki öğrenci ve personellerin hareketliliği sağlamak ve durum olağan hale geldiğinde geri dönmelerini sağlamak ve gelecek nesilleri yetiştirmede önemli görevi olan öğretmenlik öğrencilerin hareketliliğini arttırmayı planlamak,
- Kararlaştırılmış yapısal reformların uygulanması,
- Avrupa Yüksek Öğretim Alanı'nın yönetim ve çalışma yöntemleri, bu zorlukları aşmak için geliştirilmelidir

Bir sonraki konferansın 2018 yılında Fransa'da yapılacağı ve 2015-2018 yılları için Avrupa Yükseköğretim Alanı'nın sekretarya görevi Fransa'ya verilmiştir. Belarus, Bologna Sürecine 16 yıl sonra Avrupa Yükseköğretim Alanı'na başvuru yapmış olup, Bakanlar başvuruyu uygun bulmuş böylelikle Belarus 'da sürece dahil olmuştur.

3.5.1.2. Diğer Bildirgeler

3.5.1.2.1. Salamanca Bildirgesi

29-30 Mart 2001 tarihinde Salamanca'da 300'den fazla Avrupa yükseköğretim kurumu ve temsilcilerinin Prag'da yapılacak olan kongre öncesi kendi verilerini hazır hale getirmek için bir araya geldikleri toplantıdır.

Avrupa Üniversiteler Birliği'nin kurulmasının getireceği yararlar anlatılarak, birliğin kurulması girişimleri başlatılmıştır.

Salamanca Kongresi'nde, Avrupa Yükseköğretim Alanı kurulurken; yükseköğretim kurumlarının hesap verilebilirliğe dayalı özerkliğinin olması, eğitimin kamusal bir sorumluluk olduğu, yükseköğretimin araştırma bazlı olduğu ve bu nedenle Avrupa Araştırma Alanı ve Avrupa Yükseköğretim Alanı'nın iş birliği içinde olması gerekliliği, farklı ülkelerdeki diller, ulusal sistemler, kuruluş türleri ve müfredat hazırlama konularındaki çeşitliliğin ele alınması kongrede alınan ilkelerdir.

Kongrede temel konular; yapıtaşı olarak kalitedir. Kalite Avrupa Yükseköğretim Alanı'nda güvenin, ilişkinin, hareketliliğin, uyumluluğun ve cazipliğin var olması için son derece önemli bir unsurdur (www.yok.gov.tr-Salamanca Bildirgesi).

Yükseköğretim kurumları hem ulusa, hem de tüm Avrupa'da uyum sağlanması konusunda ortak çaba ile bir çerçeve alan çizmek için hükümetlere çağrıda bulunarak; yükseköğretimin ve araştırmanın yeniden tanımı, müfredatın geliştirilerek yenilenmesi, araştırmaların ilerletilmesi, kalitenin güvenilir olmasının sağlanması, farklı kurumlar müfredatlar ve dereceler arasında uyumun sağlanması, hareketliliğin özendirilmesinin sağlanması ve mezunların Avrupa'da istihdamının sağlanması, üniversitelerin modernleştirilmesinin teşvik edilmesinin sağlanması konuları üzerinde durulması gerektiği vurgulanmıştır.

3.5.1.2.2. Graz Bildirgesi

28-30 Mayıs 2003 tarihinde Graz Bildirgesi gerçekleştirilmiş olup 2010 ve sonrası yükseköğretim kurumlarının yapması gereken konular görüşülmüştür.

Ayrıca konferansta, araştırmanın yükseköğretimin ayrılmaz bir parçası olduğu, akademik kalitenin artırılması için güçlü kurumların kurulmasının gerekliliği, Bologna sürecinin geliştirilmesi için aşırı kuralcılıktan kaçınılması, Avrupa Kredi Transfer Sistemi'ni uygulamaya koymak, müfredat düzenlemesi yapılırken sürece öğrencileri, akademisyenleri, profesyonel kurumları ve işverenleri sürece dahil etmeli, Diploma Eki'ni tanıtmak ve en çok tercih edilen dillerde hazırlanmasını sağlamak, sosyal boyut ve hareketlilik teşvik edilmeli, kalite güvencesine Avrupa boyutu getirilerek paydaşların ve özellikle üniversitelerin "Avrupa için Yükseköğrenim Kalite Komitesi" oluşturulması için işbirliği yapılması gibi konular görüşülmüştür.

2010 yılı için oluşturulan hedeflere ulaşılması için yükseköğretim kurumlarının yasal değişiklikleri manalı akademik hedeflere dönüştürmek için yeteri kadar zaman ayırmalıdır.

3.5.1.2.3. Glasgow Bildirgesi

15 Nisan 2005 tarihinde Glasgow Bildirgesi, Avrupa bilgi toplumunu şekillendirmek için Avrupa'nın güçlü ve yaratıcı üniversitelere ihtiyacı olduğunu söyleyen ve bu sebeple "Güçlü bir Avrupa için güçlü üniversiteler oluşturulmalıdır" bildirinin amacını yansıtmaktadır.

Bu bildiride, güçlü kurumlar için görev ve değerler; güçlü akademik ve sosyal değerler, kurumlar arası işbirliği, çeşitlilik ve rekabet kaliteye olan ortak bağlılık için işbirliğini dengeliyor, hükümetler yükseköğretim kurumlarını desteklemeli ve teşvik sağlayarak yükseköğretim ve araştırma yoluyla bilgi toplumu olma hedefine ulaşılmasına katkı sağlamaları bildirinin politika çerçevesini oluşturmaktadır.

Konferansta ayrıca 2010 hedefine doğru Bologna Sürecinin ara değerlendirilmesi yapıldı. Bu değerlendirme kapsamında üniversiteler, hükümetleri, uygulamaya geçişi gelecek beş yıl içerisinde gerçekleştirilmesi konusunda yönlendirilmesini, üniversiteler süreçteki reformları gerçekleştirmek için daha fazla gayret edeceklerini bildirmiş ve hükümetlerden hızlı bir şekilde üniversitelere özerklik verilmesini talep etmektedirler. Hükümetlerden kamu sektörü için kariyer yollarının yeniden yapılandırılması beklenmekte, öğrenci merkezli öğrenmeye teşvik edilmeli Avrupa Kredi Transfer Sistemi(AKTS) uygulamasının artırılması için daha fazla çabanın harcanacağı taahhüt edilmiştir. Ara değerlendirme kapsamında, sosyal boyuta öncelik verilmesi, öğrenci ve akademik personel hareketi için teşvik oluşturmak, öğrencilerin sürece tam katılımını sağlamak diğer değinilen konulardır.

Glasgow bildirisinde değinilen diğer konu başlıkları ise araştırma ve yeniliği geliştirmek için Avrupa Araştırma Konseyi (AAK) kurulması, doktora programları tasarlanarak ve beyin göçünün engellenmesi için araştırma eğitimi ve araştırmacı kariyeri üzerinde durulmuştur. Bildiride önemle üzerinde durulan diğer iki konu ise güçlü kurumlar için kalite ve yine güçlü kurumlar için fonlandırmadır.

Glasgow Bildirgesinde sonuç olarak üniversiteler, bilgi Avrupa'sı içindeki rolleri üzerine olan stratejik tartışmayı şekillendirmek istemektedir. Üniversiteler hükümetlerden yüksek öğretim ve araştırma bütçelerini geleceğe yatırım olarak görmeleri için çağrıda bulunmaktadır. Üniversiteler Glasgow'da en yüksek Avrupa siyasi düzeyinde başlayan diyalogdan memnuniyet duymakta ve güçlü Avrupa'nın güçlü üniversitelere ihtiyacı olduğu mesajını iletmektedir (www.yok.gov.tr-Glasgow Bildirgesi).

3.5.1.2.4.Göteborg Bildirgesi

22-25 Mart 2001 yılında Avrupa'nın öğrenci temsilcilerinin oluşturduğu konferanstır. Bu konferans ile Avrupa Yükseköğretim Alanı kurulum sürecinde Avrupa Öğrenci Birlikleri aktif olarak katılmışlarıdır.

Göteborg Bildirgesinde değinilen konular;

- Sosyal etkiler; hükümetlerin sorumluluğu, tüm öğrencilerine sosyal geçmişi ne olursa olsun eşit bir şekilde yükseköğrenim imkânı sunmaktır. Bu nedenle öğrencilere burs ve yükseköğretim kurumlarına da fon desteği vermelidir.
- Yükseköğretim Alanı; Kaliteli ve herkese açık bir yükseköğretim, yükseköğretimde çeşitlilik ve erişim kolaylığı, farklı ülkelerin veya yükseköğretim kurumlarının kredi sistemleri ve dereceleri birbiriyle uyumlu olan bir derece sistemi oluşturulmalı, yükseköğretimde kalitenin arttırılması için ulusal kalite sistemleri arasında işbirliği önemlidir, öğrenci ve akademik personel hareketliliğinin teşviki için gerek hükümetler gerekse yükseköğretim kurumları gerekli adımları atmalı ve desteğini hissettirmelidir. Diploma eki hayata geçirilmeli ve diğer yükseköğretim bilgileri ile beraber veri tabanına işlenmelidir.
- Öğrencilerin İşlevi; Öğrencilerin aktif bir şekilde sürece dahil edilmeleri ve gelecekteki izleme çalışmalarına Avrupa Ulusal Öğrenci Birlikleri (AUÖB) dahil edilmeli ve böylece Avrupa Öğrenci Birlikleri yükseköğretim öğrenci görüşlerini süreçte temsil edecektir.

3.5.1.2.5. Lüksemburg Bildirgesi

17-21 Mart 2005 tarihinde Avrupa Ulusal Öğrenci Birlikleri (AUÖB) Lüksemburg'da düzenledikleri 9.Öğrenci Kongresinde, AUÖB politikalarını ve Bologna Sürecinin geleceği üzerine görüşmek üzere toplandıkları konferanstır.

Avrupa Yükseköğretim Alanı'nın dünyadaki rekabet gücü üzerine odaklanılması, AUÖB' nin açık ve sert bir şekilde karşı çıktığı ticarileşmeye ve beyin göçüne sebebiyet vermektedir. Avrupa Yükseköğretim Alanı'nın cazip hale getirilmesi teşvik edilirken, sürdürülebilir kalkınma ve dünyanın diğer bölgeleriyle işbirliği yapılması da göz önünde bulundurulması gereken ilkelerdir(www.yok.gov.tr-Lüksemburg Bildirgesi).

Konferansta görüşülen konu başlıkları;

- İlerleme ve eylemler; derece sistemi, kalite güvencesi ve eğitim sürelerinin tanınması konuları ile ilgili AUÖB yapmış olduğu öğrenci anketleri ile öğrencilerin sürece her zaman dahil edilmesi gerekliliğini vurgulamaktadır. İki aşamalı derece sistemi, eğitimde esnekliği sağlayarak, birinci aşamayı başarıyla tamamlayan öğrencinin ikinci dereceye erişebilmek kolay olmalıdır. AUÖB, Kalite güvencesi kuruluşlarına dış uzmanların uygulayacağı bir değerlendirme sistemi kurulması gerekliliğinin altını çizmektedir. AUÖB, her öğrenciye yükseköğretim kurumunun kendi dilinde ve kabul görmüş Avrupa dilinde hazırlanmış, Diploma Eki'nin ücretsiz olarak verilmesi gerektiğini vurgulamıştır.
- Sosyal Boyut; ulusal destek programları öğrencilerin en az yaşam masraflarını karşılayabilecek miktarda olması, aile gelirinden ve finansman sistemlerinin nakledilebilir olması hareketliliği arttırmaya olanak sağlayacaktır. Sosyal destek sistemleri oluşturularak uygulanmalı ve öğrenciler süreçte her zaman aktif olarak bulunmalıdır. AUÖB Bologna Sürecinde sosyal boyutu sürecin ana parçası olarak görmekte ve önemini vurgulamaktadır.
- Öğrenci hareketliliğinin önündeki bütün engellerin kaldırılması; hareketlilikten tüm öğrencilerin yararlanılması en önemli unsurdur, bu nedenle mali boyutun düzenlenmesi gerekmektedir.

AUÖB, Bologna sürecinde sosyal boyutu sürecin en önemli unsuru olarak kabul etmekte ve bu nedenle Berlin Konferansı sonrası sosyal boyutun öncelikli olması ve durum değerlendirmenin bir unsuru olması gerektiğinin altını çizmektedir.

AUÖB' nin bir diğer önemli unsur olarak gördüğü öğrenci hareketliliğini arttırmak ve engelleri kaldırmak için, Avrupa hareketlilik Fonu kurularak mali engeller göz önüne alınabilir, hareketlilik kapsamında olan öğrencilerin vize, oturum izni gibi süreçlerinde kolaylıkların sağlanması, katılımcı ülke öğrencilerinin sosyal ve ekonomik durumlarını içine alan verilerin oluşturulması izlenebilecek yollar olarak bildirilmiştir.

AUÖB ayrıca sadece yükseköğretim kurumlarının çabalamasının değil tüm süreçte yükseköğretim bakanlarının diğer işbirlikçiler ile sürekli olarak bağlantılı ve hükümetlerin de yapacakları politikalar ile yükseköğretim reformlarına yön vermelerinin öneminin altı çizilmiştir.

Bologna Sürecinin tüm seviyelerinde öğrenci katılımının önemi vurgulanarak, AUÖB öğrencilerin Avrupa seviyesi temsilcisi olarak öğrenci görüşlerini temsil edeceğini ve tüm tartışmalara yapıcı olarak katılacağını üstleneceğini bildirmiştir.

3.5.1.2.6. 2009 Dünya Yükseköğretim Konferansı Bildirgesi

05-08 Temmuz 2009 yılında Paris'te düzenlenen, "Yükseköğretimin Yeni Dinamikleri ve Toplumsal Değişim ve Kalkınma İçin Araştırmalar" başlıklı dünya konferansıdır.

Konferansta, yükseköğretimin tüm hükümetlerin sorumluluğunda olduğu ve ekonomik olarak desteklenmesinin gerekliliği, eğitimin liyakat temelli ve herkes için eşit ulaşabilirlikte olduğu, araştırma, yenilik ve yaratıcılık ilerlemenin temelinin olduğu ve bu sebeple de yükseköğretimin öneminin yükseldiği ifade edilmiştir.

Yükseköğretim ve araştırma- Milenyum Kalkınma Hedefleri (MKH) ve Herkes için Eğitim (HİE) de dahil olmak üzere- yoksulluğun ortadan kalkmasına, sürdürülebilir kalkınma ve uluslararası düzeyde kabul görmüş kalkınma hedeflerine ve ilerlemeye katkı sağlamaktadır. Küresel eğitim gündeminin bu gerçekleri yansıtması gerekmektedir(www.yok.gov.tr-2009 Dünya Yükseköğretim Konferansı Bildirgesi).

2009 Dünya Yükseköğretim Konferansında görüşülen konular;

- Yüksek Öğretimin Sosyal Sorumluluğu; Yükseköğretim kurumları küresel anlamda bilinçlendirme konusunda kılavuz yapıya sahip olmalı ve küresel sorunlar iklim değişikliği, yenilenebilir enerji, gıda güvenliği vs. gibi konularda bilinçlendirme sağlamalıdır. Yükseköğretim kurumları, eleştirel düşünceyi, aktif vatandaşlığı teşvik etmeli ve barışçıl insan haklarına saygılı ve demokrasi değerlerini benimseyen insanların eğitimine katkı sağlamalı, kurumlar için daha fazla bilgi, açıklık ve şeffaflık ve özerklik sağlanmalıdır.
- Erişim, Hakkaniyet ve Kalite; Yükseköğretime katılım oranları üye ülkeler tarafından artırılarak erişimin genişletilmesi sağlanmakta, erişim genişletilirken hakkaniyet, uygunluk ve kalite aynı anda göz önünde tutulmalı, herkes için eğitim amacına ulaşmak için öğretmen eksikliğinin ele alınması, günümüze uygun modern müfredatlar hazırlanmalıdır. Kaliteli eğitime ulaşmak için Açık ve Uzaktan Öğreti ve Bilgi Teknolojileri gibi yeni yaklaşımlar geliştirilmelidir. Tolumlar için yaşamsal öneme sahip sosyal ve insani bilimler alanlarında ve yeni teknolojilerin gelişmesi ve kullanılması için araştırmaların teşvik edilmesi, mesleki ve teknik eğitim, girişimcilik eğitimi ve yaşam boyu öğrenme programları da yükseköğretim kurumları tarafından desteklenmelidir. Kalitenin artması ve teşvik edilmesi için tüm işbirlikçiler sürece dahil edilmeli ve kalite güvence sistemleri kurulmalıdır.

- Uluslararasılaşma, Bölgeselleşme ve Küreselleşme; Ülkelerin, gelişmişlik seviyelerini kapatmak için yükseköğretim kurumlarının sosyal bir sorumluluğu vardır ve bu nedenle yükseköğretim kurumları işbirliği yaparken karşılıklı saygı, kültürlerarası diyalog ve insani değerleri göz önünde bulundurarak bilginin sınırlar ötesine taşınmasını beyin göçünün olumsuz etkilerini azaltarak teşvik etmelidir. Küreselleşme sonucunda ulusal akreditasyon ve kalite güvence sisteminin kurulmasına ve uyumlu bir hale getirilmesine sebep olmuştur. Bölgesel işbirlikleri arttırılmalıdır.
- Araştırma ve Yenilik; yükseköğretim kurumlarının, kaynakların azaldığı günümüzde yeni buluşlar yapmaları, araştırma ve yenilikleri desteklenmesi için finansmana ihtiyaç vardır, finansman ihtiyaçlarını karşılayabilmek için işletmeler ,kamu-özel ortaklıkları geliştirerek yeni yollar üretilmelidir.

Konferansta görüşülen ve üzerinde önemle durulan bir diğer konu ise Afrika kıtasının yeniden canlanması ve kalkınmasına katkı sağlayacak olan Afrika yükseköğretimidir. Kaliteli bir Afrika yükseköğretim alanının oluşturulması ulusal, bölgesel ve uluslararası işbirliği ile hareketlenerek gelişmek yükseköğretim sistemleri olan Afrika ülkeleri sistemleri az gelişmiş olan Afrika ülkelerine yardımcı olarak kıtada kalkınma hedeflenmektedir. Afrika ülkelerinin ekonomilerini geliştirmek için tarım, doğal kaynakların çıkarılması, çevre vs. gibi konuları kapsayan müfredatlar oluşturularak bu alanlara yoğunlaşmak önem teşkil etmektedir.

3.5.2. Bologna Sürecinin Ana Faaliyet Alanları

Bologna Süreci, Diploma ve Derecelerin Tanınması, Kalite Güvencesi, Yükseköğretim Yeterlilik Çerçevesi ve Öğrenci Katılımı ve Sosyal Boyut olmak üzere dört ana faaliyet alanından oluşmaktadır.

3.5.2.1. Diploma ve Derecelerin Tanınması;

11 Nisan 1997 tarihinde Lizbon Tanıma Sözleşmesi kapsamında Avrupa Bölgesindeki yükseköğretim kurumlarının diploma ve derecelerin tanınması, Avrupa bölgesinde başka bir ülkeden alınan derece ve öğrenim sürelerinin tanınmasına ilişkin usulleri tanımlayan, hukuksal bağlayıcılığı olan bir belgedir.

Türkiye sözleşmeyi 2004 tarihinde imzalamış olup, 01.03.2007 tarihinde yürürlüğe girmiş ve sözleşmenin ulusal mevzuat ile olan uyuşmazlıkları ortadan kaldırmak amacıyla 11. 05. 2007 tarihinde "Yurtdışı Yükseköğretim Diplomaları Denklik

Yönetmeliği" yayımlanmıştır. Belgelerin tanınmasında ülkeler arası karşılıklı güven en önemli kriterdir ve bu güveni oluşturmak, bu sözleşmenin ulusal düzeyde tatbik edilmesini sağlamak için bazı sistemlerin geliştirilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu sistemler;

1. Diploma Eki; Avrupa'da yükseköğretim alanında diploma ve derecelerle ilgili olarak "ortak ve herkesçe anlaşılır formatta" bilgi sağlamak için tasarlanmış bir formdur(www.yok.gov.tr-Diploma ve Derecelerin Tanınması). Bu belge diploma veya transkript yerine geçmeyen, diplomaya ek olarak verilen, uluslararası şeffaflığı ve ülke dışından alınan diploma ve derecelerin tanınmasında yardımcı olan, sahibinin tamamladığı yükseköğretim kurumunda almış olduğu eğitimlere ilişkin standart bir tanımın oluşturulmasını sağlamak amacıyla Avrupa da yaygın olarak kullanılan dillerden birinde hazırlanılmış bir dokümandır. Bu dokuman Avrupa Komisyonu, Avrupa Konseyi ve Unesco tarafından kabul edilen standartlara göre yükseköğretim kurumu tarafından verilmektedir.
2. Avrupa Kredi Transfer Sistemi (AKTS): Öğrencilerin uluslararası eğitim deneyimlerinden en iyi şekilde yararlanmasına yardımcı olmak amacıyla ulusal sistemleri daha uyumlu hale getirmeyi hedefleyen Bologna Sisteminin önemli bir aracıdır. Sistem öğrenim başarılarını ölçer, karşılaştırır ve öğrencilerin başarı sonunda aldıkları kredileri bir yükseköğretim kurumundan diğerine aktarımına yardımcı olur.

Öğrenci hareketliliğini ve öğrencilerin yurt dışında gördükleri eğitimlerinin kendi ülkelerinde akademik olarak tanınmasını kolaylaştırmak için Avrupa Birliği tarafından geliştirilen AKTS, yükseköğretim kurumlarına, program müfredatlarının hazırlanmasında yardımcı olurken, programların ulusal ve uluslararası ölçekte daha rahat biçimde karşılaştırılabilmesine olanak sağlamaktadır (www.yok.gov.tr-Diploma ve Derecelerin Tanımı).

Son yıllarda Türkiye'deki birçok üniversite kendi kredi sistemlerini AKTS prensiplerine uygun hale getirmiştir. Bologna Ulusal Takımı, Yükseköğretim kurumu ile beraber, AKTS' nin doğru şekilde hesaplanması konularında ulusal ve bölgesel çalıştaylar yaparak yükseköğretim kuramlarına eğitimler vermektedir.

3. Türkiye ENIC/NARIC Merkezi; Ulusal Akademik Tanıma Merkezi (NARIC), Avrupa Komisyonu Kuruluşu olarak 1984 yılında kurulmuş olup öğrenci ve akademisyenlerin hareketliliğinin arttırılması amacıyla farklı bir ülkede alınan diploma ve öğrenim sürelerinin akademik olarak tanınmasının gelişimini

sağlamak için çalışmalar yapmaktadır. Avrupa Bilgi Merkezleri Ağı (ENIC), akademik yeterliliklerin, yabancı diploma ve derecelerin tanınması, yabancı ülkelerdeki eğitim sistemleri, burs ve kredi bilgileri, yurtdışı eğitim fırsatları konularında bilgi sunan, Avrupa ülkelerinde ortak tavır ve hareketlilik yaratmak için kurulmuş iletişim ağıdır.Türkiye 2003 yılında ENIC/NARIC iletişim ağına YÖK bünyesinde Türkiye ERIC/NARIC Merkezi oluşturulmuştur. Türkiye ERIC/NARIC Merkezi; yabancı ülkeden alınmış diploma ve derecelerin tanınması, Türkiye ve yabancı ülkelerin yükseköğretim sistemi, yurtdışı eğitimi almak için bilgilendirme vs. konularda diğer yabancı ERIC/ NARIC merkezleri ile iletişime geçerek bilgi alışverişi yaparak, öğrencilere, ailelere, işverenlere, yükseköğretimden sorumlu bakanlara, kurumlara vs. bilgi sunmaktadır.

3.5.2.2.Kalite Güvencesi

Dünya'da yükseköğretime olan talebin artması sonucunda yükseköğretime ayrılan finansman kaynaklarının aynı seviyede artamaması, bilgiye dayalı ekonomik yarış ile birlikte bilişim ve iletişim teknolojisinin gelişmesi, yükseköğretim alanlarının yeniden yapılandırılması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

Bologna Süreci ile Avrupa ülkeleri, dinamik ortak bir Avrupa Yükseköğretim Alanı ve Avrupa Araştırma Alanı oluşturma çalışmaları yapılmış, yapılan bu çalışmaların amacı Avrupa yükseköğretiminin güçlenmesi, yükseköğretim kalite düzeyinin yükseltilmesi ortaklaşa hazırlanmış standartlara sahip yükseköğretim sistemlerinde kalite güvence sistemlerinin oluşturulmasıdır.

2005 yılında Yükseköğretimde Avrupa Kalite Güvence Birliği (European Association for Quality Assurance in Higher Education-ENQA) 'nin Bologna Süreci kapsamında yayınlamış olduğu "Avrupa Yükseköğretim Alanında Kalite Güvence İlke ve Standartları Raporu" günümüzde kalite güvencesi alanında yürütülmekte olan çalışmalara rehberlik etmektedir. Bu rapor ile amaçlanan Avrupa'daki yükseköğretim kurumlarının birbiri ile uyumlu ve karşılaştırılabilir kalite seviyelerinde hizmet verebilmeleridir.

Her ülke bu durumda kendi eğitim sistemlerine en uygun olan kalite güvence standartlarını oluşturarak kendi eğitim sistemlerini değerlendirmektedir. Türkiye'deki üniversitelerde, kalite güvence sistemi iç değerlendirme her yıl yapılırken, dış değerlendirme beş yılda bir yapılmaktadır.

Ülkemizde, yükseköğretim kalite güvencesinden, Yükseköğretim Kurumu (YÖK) sorumlu olan kuruluştur.2005 yılında Yükseköğretim Kurulu tarafından, Avrupa Kalite Güvencesi Standart ve İlkelerine (ESG) orantılı "Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği" yayınlanmış olup amacı ülkemizdeki yükseköğretim kurumlarında kalite standartlarının oluşturulması ve uluslararası uyumluluğun sağlanmasıdır. Bu yönetmeliğin bir sonucu olarak Yükseköğretim Kurumları Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu (YÖDEK), yükseköğretim kurumlarında akademik değerlendirme, kalite geliştirme çalışmalarının yapmak ve koordinasyonunu sağlamaktan sorumlu komisyon oluşturulmuştur. YÖDEK, yükseköğretim kurumlarımıza rehberlik etmesi için "Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Rehberi" nı düzenleyerek kalite güvencesi adı altındaki ilk uygulamalar başlamıştır.

2011 yılında düzenlemeler yapılarak eğitim ve öğretim süreçlerini sürekli iyileştirmeye yönelik iç ve dış kalite güvencesi uygulamaları kanunda yer almış, 23.07.2015 tarihli 29423 sayılı Resmî Gazete de yayınlanan Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliği ile 2005 yılında yayınlanan YÖDEK yönetmeliği geçerliliğini kaybetmiş ve 2015 yılında yayınlanan yönetmelik ile Yükseköğretim Kalite Kurulu kurulmuş ve YÖDEK geçerliliğini kaybetmiştir.

Yönetmeliğin amacı; Bu Yönetmelik, yükseköğretim kurumlarının eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetleri ile idarî hizmetlerinin iç ve dış kalite güvencesi, akreditasyon süreçleri ve bağımsız dış değerlendirme kurumlarının yetkilendirilmesi süreçlerini ve bu kapsamda tanımlanan görev, yetki ve sorumluluklara ilişkin esasları düzenler (Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliği-Madde1). Yönetmelik ile birlikte tüm yükseköğretim kurumlarında kalite komisyonlarının oluşturulması zorunluluğu getirilmiştir.

Yükseköğretim Kalite Kurulunun üç temel görevi (www.yok.gov.tr-Yükseköğretim Kalite Kurulu);

- Kurumsal Dış Değerlendirme,
- Dış Değerlendirme ve Akreditasyon Kuruluşlarının Tescili,
- Kalite Kültürü konusundaki farkındalığın arttırılması ve kalite güvencesi uygulamalarının yaygınlaştırılmasıdır.

Yükseköğretim kurumları her yıl iç değerlendirme raporu oluşturmakta, bu raporlar temel alınarak beş yılda bir Yükseköğretim Kalite Kurulu tarafından dış değerlendirmeye tabi tutulurlar. Dış değerlendirme, Yükseköğretim Kalite Kurulu

tarafından varlığı kabul edilen ve görevlendirilen veya Kalite Değerlendirme Tescil Belgesi'ni Yükseköğretim Kalite Kurulu tarafından almış bağımsız kuruluşlarca yapılmaktadır.

3.5.2.3.Yükseköğretim Yeterlilik Çerçevesi

2005 yılında gerçekleşen Bergen Konferansı'nda ulusal yeterlilikler çerçevelerinin oluşturulması gerekliliğinin karara bağlanması neticesinde Türkiye'de yükseköğretimde ulusal yeterlilikler çerçevesi oluşturulması ile ilgili ilk adımlar Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından atılmaya başlanmıştır. 2008 yılına gelindiğinde YÖK başkanlığından Ulusal Yeterlilik Çerçevesi çalışmalarının devam ettirilmesi için "Yükseköğretim Yeterlikler Çalışma Grubu" oluşturularak çalışmalar devam etmiştir.

Bologna Süreci hedefleri doğrultusunda üye ülkelerin yükseköğretim kurumları arasında şeffaflık, tanınma ve hareketliliği arttırma amaçlarıyla yükseköğretim alanında ulusal yeterlilikler çerçevesi geliştirme konusunda gerçekleşen çalışmalar tüm taraflar ile paylaşılarak gelişimin sağlanması hedeflenmektedir.

Yükseköğretimde yeterlilik; yükseköğretim kurumu tarafından kişinin öğrenme kazanımlarını belirli ölçütlere göre başarı ile tamamlayan ve bunun bir sonucu olarak kişinin bilgi, beceri ve yetkinliğinin ifade edilmesi olarak tanımlanabilir.

Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi; ülkelerin toplumsal, kültürel ve ekonomik gerçeklerine en yakın tanımları ve yaklaşımları içeren, ülkelerin yükseköğretim kurumları tarafından kabul gören ve uygulanabilen, ulusal ve uluslararası paydaşlarca tanınan ve ilişkilendirilebilen derecelerin verilebileceği bir sistemdir (www.yok.gov.tr-uluslararası yeterlilikler çerçevesi).

Avrupa'da, Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilikler Çerçevesi (The Overarching Framework for Qualifications of EHEA- QF-EHEA) ve Avrupa Yaşam boyu Öğrenim Yeterlilikler Çerçevesi (European Qualifications Framework for Lifelong Learning- EQF/LLL)adı altında iki yeterlilik çerçevesi vardır. Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilikler Çerçevesi, sadece yükseköğretim için hazırlanmış, yükseköğrenimde her derece sonunda kazanılması istenilen öğrenim çıktıları belirtilmiştir ve Bologna Sürecine üye olan ülkeler için geliştirilmiş, Avrupa Yaşam boyu Öğrenim Yeterlilikler Çerçevesi ise kişinin öğrenim çıktılarının değerlendirilmesi ve bir sonraki düzeye devamını sağlayacak tüm ilk, orta, yükseköğretim, mesleki eğitim, çıraklık eğitimi vs. sonunda edinilen yeterlilikleri

kapsayacak biçimde hazırlanmış ve Avrupa Birliğine üye ülkeler için tasarlanmış bir çerçevedir.

Türkiye Yükseköğretim Yeterlilik Çerçevesi' nin yapısı incelendiğinde önlisans, lisans, yüksek lisans ve doktora olmak üzere dört düzey olarak tanımlanmıştır. Her bir öğretim düzeyinde farklı öğrenme çıktıları mevcuttur.

Tablo 3.23: Türkiye Yükseköğretim Sistemi Düzeyleri ve Her Bir Düzeyde Farklı Öğrenme Çıktıları Olan Yeterlilikler

YÜKSEKÖĞRETİM DÜZEYLERİ	**VERİLEN DERECELER/YETERLİLİKLER**		
Doktora QF-EHEA: 3. Düzey **EQF-LLL : 8. Düzey**	Doktora	Tıpta Uzmanlık	Sanatta Yeterlilik
Yüksek lisans QF-EHEA: 2. Düzey **EQF-LLL : 7. Düzey**	Tezli Yüksek Lisans	Tezsiz Yüksek Lisans	
Lisans QF-EHEA: 1.Düzey **EQF-LLL : 6. Düzey**	Lisans (Fakülte programları)	Lisans (Yüksekokul ve Konservatuar programları)	
Önlisans QF-EHEA: Kısa Düzey **EQF-LLL : 5. Düzey**	Önlisans (Fakülte lisans programları içerisinde)	Önlisans (Meslek Yüksekokulları)	

Kaynak :www.yok.gov.tr,http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=20

"Türkiye Yükseköğretim Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi Ara Raporu" ile Komisyon ve Çalışma grubu, farklı öğrenme çıktıları olan bu yeterliliklerin nasıl yer alacağı ve tanımlanacağını üç farklı öneri ile bu raporda paydaşların fikrine sunulmuştur. Paydaşlardan gelen fikirler doğrultusunda Türkiye Yükseköğretim Yeterlilik Çerçevesi (TYYÇ) Düzeyleri Yeterlilik Profilleri Şekil 3.4 gibi oluşturulmuştur.

Şekil 3.4: TYYÇ Düzeyleri Yeterlilik Profilleri

Kaynak: www.yok.gov.tr, http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=20

Türkiye Yükseköğretim Yeterlilik Çerçevesi kapsamında yer alan önlisans, lisans, yüksek lisans ve doktora eğitim-öğretim düzeyleri için toplam eğitim süresi, Kredi(AKTS) ve öğrenci çalışma yükü aralıkları Tablo3.24'de gösterilmiştir.

Tablo 3.24: TYYÇ Düzeyleri için Toplam Kredi (AKTS) ve Öğrenci Çalışma Yükü Aralıkları Tablosu

TYYÇ DÜZEYLERİ	SÜRE (Yıl)	TOPLAM AKTS KREDİSİ (Yıl x 60 AKTS)	TOPLAM ÖĞRENCİ ÇALIŞMA YÜKÜ (Saat) (1 AKTS= 25- 30 saat)
8. DÜZEY (DOKTORA)	3 - 4	180 - 240	4.500 - 5.400 6000 - 7.200
7. DÜZEY (YÜKSEK LİSANS)	1,5 - 2	90 - 120	2.250 - 2.700 3.000 - 3.600
6. DÜZEY (LİSANS)	4	240	6.000 - 7.200
5. DÜZEY (ÖN LİSANS)	2	120	3.000 - 3.600

** Bir akademik eğitim-öğretim yılı 60 AKTS ve 1500-1800 saat iş yükü esas alınarak hesaplanmıştır.*

Kaynak: www.yok.gov.tr, http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=20

TYYÇ düzeyleri ile Avrupa Yeterlilik Çerçeveleri Düzeyleri 'nin uyumlu olması için Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi tarafından önerilen EQF-LLL'in çerçevesinin benimsenmesi Komisyon ve Çalışma Grubu tarafından uygun bulunmuştur.

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Kapsamında, yeterliliklerin kalitesinin arttırılarak, hayat boyu öğrenmenin sınırları genişletilerek ve desteklenerek, şeffaflığın ve tanına bilirliğin arttırılması, ülkedeki herkes için eğitim ve istihdam yaratılması amaçlanmaktadır.

TYYÇ kapsamında, "Temel Alanda Yer Alan Türkiye'deki Eğitim Öğretim Programları" incelendiğinde lojistik eğitimi veren yükseköğretim kurumları "84-Ulaştırma Hizmetleri" temel alanı içerisinde yer almaktadır. 84-Ulaştırma Hizmetleri temel alanında yer alan eğitim-öğretim programları Tablo 3.25'de gösterilmektedir.

Tablo 3.25: TYYÇ kapsamında 84-Ulaştırma Hizmetleri Temel Alanında Yer Alan Türkiye'deki Eğitim-Öğretim Programları Tablosu

5.Düzey (MYO)	6.Düzey(YO)	6.Düzey(Lisans)
Deniz Ulaştırma ve İşletme{34}	Hava Trafik Kontrol	Deniz İşletmeciliği ve Yönetimi{34}
Deniz ve Liman İşletmeciliği {34}	Havacılık Elektrik ve Elektroniği{44,52}	Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği{34,52}
Gemi Makineleri İşletme{52}	Pilotaj	Denizcilik İşletmeleri Yönetimi{34}
Hava Lojistiği{34}	Sivil Hava Ulaştırma İşletmeciliği{34}	Gemi Makineleri{52}
Havacılıkta Yer Hizmetleri Yönetimi{34}	Uçak Elektrik-Elektronik{52}	Gemi Makineleri İşletme Mühendisliği{52}
Lojistik{34}	Uçak Gövde - Motor{52}	Gemi ve Deniz Teknolojisi Mühendisliği{52}
Otobüs Kaptanlığı	Uçak Gövde - Motor Bakım{52}	Güverte{44,52}
Posta Hizmetleri	Ulaştırma ve Lojistik{34}	Lojistik Yönetimi{34}
Raylı Sistemler Elektrik ve Elektronik Teknolojisi{52}		Ulaştırma ve Lojistik{34}
Raylı Sistemler İşletmeciliği{34}		Uluslararası Lojistik{34}

Tablo 3.25: TYYÇ kapsamında 84-Ulaştırma Hizmetleri Temel Alanında Yer Alan Türkiye'deki Eğitim-Öğretim Programları Tablosu (Devam)

5.Düzey (MYO)	6.Düzey(YO)	6.Düzey(Lisans)
Raylı Sistemler Makine Teknolojisi{52}		Uluslararası Lojistik ve Taşımacılık{34}
Raylı Sistemler Makinistlik {52}		Uluslararası Lojistik Yönetimi{34}
Raylı Sistemler Yol Teknolojisi{52}		Uluslararası Ticaret ve Lojistik{34}
Sivil Hava Ulaştırma İşletmeciliği{34}		Uluslararası Ticaret ve Lojistik Yönetimi{34}
Sivil Havacılık Kabin Hizmetleri		
Uçak Teknolojisi{52}		
Ulaştırma ve Trafik Hizmetleri		
Yat İşletme ve Yönetimi {34}		

Kaynak: www.tycc.gov.tr, http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=41

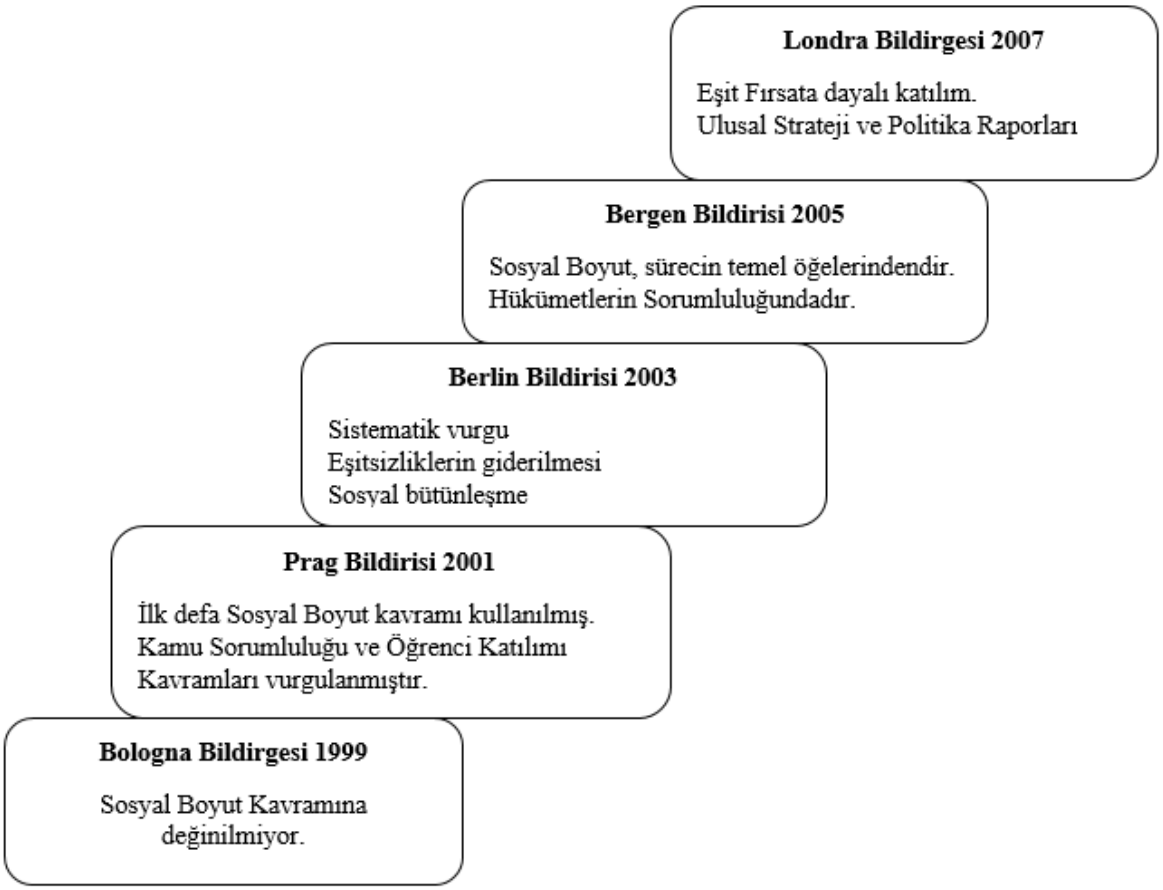
3.5.2.4. Öğrenci Katılımı ve Sosyal Boyut

Bologna Süreci'ne katılan ülkelerin demografik ve ekonomik, kültürel açılardan aralarındaki farklılık ve çeşitlilik, süreçteki sosyal boyut kavramının çıkmasına neden olmuştur. Sosyal boyut, yükseköğretime ulaşan, giren ve başarıyla tamamlayan öğrenci topluluklarının, toplumdaki çeşitliliğini gösterme amacına ulaşma süreci olarak tanımlanabilir. Yükseköğretimde sosyal boyut kavramının temel öğeleri (www.yok.gov.tr-Öğrenci Katılımı ve Sosyal Boyut);

- Yükseköğretime erişimde eşit fırsatlarına sahip olmak (Kaliteli yükseköğretime eşit erişim)
- Toplumların sosyal, kültürel ve ekonomik gelişimlerini güçlendirmek
- Avrupa yükseköğretiminin kalitesi ve çekiciliğini artırmak
- Öğrenciler için uygun çalışma ve yaşam şartları oluşturmak
- Yükseköğretime Erişimi Artırmak için Öğrencilere Rehberlik ve Danışmanlık Hizmetleri sunmak

- Dezavantajlı Öğrenci Gruplarının Hükümet tarafından Desteklenmesi
- Yükseköğretime Erişimde ve Yükseköğretim İçerisinde Esnek Öğrenim Yolları Oluşturmak
- Öğrencilerin Yükseköğretim Yönetimine Katılımını sağlamak

Bologna Süreci'nde Sosyal Boyut Kavramı referansları Şekil 3.5 da gösterilmektedir.

Şekil 3.5: Bologna Süreci Bildirgeleri İçerisinde Sosyal Boyut

Kaynak: www.yok.gov.tr. Öğrenci Katılımı ve Sosyal Boyut http://www.yok.gov.tr/web/uluslararasi-iliskiler/77-

2005 Bergen Konferansında alınan karar ile bir sonraki konferans için üye ülkelerdeki öğrencilerin sosyal ve ekonomik durumu, öğrenci ve öğretim elemanlarının hareketliliği konularında veri oluşturup sunmaları için Bologna İzleme Grubu 2005 Kasım ayında "Bologna Sosyal Boyut Çalışma Grubu" meydana getirdi. Katılımcı ülkelere, öğrenci katılımı ve sosyal boyut çerçevesinde eylem planı hazırlamaları konularında Ulusal Eylem Planı için şablon oluşturarak yardımcı olması amaçlandı.

Öğrenci katılımı, Sosyal Boyut kavramının bir diğer bölümünü oluştururken amacı yükseköğretimde öğrencilerin yönetime katılarak, karar sürecinde eşit oranda bulunmasını sağlamaktır. Türkiye'de Ulusal Öğrenci Konseyi, 20 Eylül 2005 yılında Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Konseyleri ve Ulusal Öğrenci Konseyi Yönetmeliği yayımlanarak kurulmuş olup, öğrenci konsey başkanları öğrenciler ile ilgili konular görüşülürken yükseköğretim yönetim toplantılarına katılma hakkı yönetmelik çerçevesinde verilmiştir.

Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Konseyleri ve Ulusal Öğrenci Konseyi Yönetmeliğinin 1.Maddesi uyarınca yönetmeliğin amacı; "Bu Yönetmeliğin amacı; Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarına kayıtlı öğrencilerin eğitim, sağlık, spor ve kültürel ihtiyaçlarının karşılanması ve geliştirilmesinde haklarını gözetmek, ulusal çıkarlar konusunda duyarlı olmalarını sağlamak, yükseköğretim kurumları yönetim organları ile öğrenciler arasında etkili bir iletişim kurarak öğrencilerin beklenti ve isteklerini yönetim organlarına iletmek ve öğrencilerin eğitim-öğretim konusundaki kararlara katılımını sağlamak amacıyla oluşturulacak Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Konseyleri ile bunları ulusal ve uluslararası düzeyde temsil etmek için Yükseköğretim Kurumları Ulusal Öğrenci Konseyinin kuruluş, görev, yetki ve çalışma esaslarını düzenlemektir." Şeklinde ifade edilmektedir.

3.5.3. Türkiye'de Bologna Süreci

Türkiye, Bologna Sürecine 2001 yılında Prag Konferansı ile müdahil olmuş ve o tarihten sonra sürecin hedefleri doğrultusunda Türk Yükseköğretim Sistemi'ni AYA ile uyumlu hale getirmek için birçok alanda düzenleme yaparak ilerleme gerçekleştirmiştir. Ülkemizde, Bologna Sürecinin uygulanmasından ve takip edilmesinden sorumlu olan kuruluş Yükseköğretim Kurulu (YÖK)'tür.

Türkiye Bologna Süreci'ne uyum kapsamında bazı adımlar atmıştır. Bu adımlar;

- Türkiye Yükseköğretim Kurumu, "Avrupa Bölgesinde Yükseköğretimle İlgili Belgelerin Tanınmasına İlişkin Sözleşme" olan Lizbon Tanıma Sözleşmesi ile ulusal mevzuat arasındaki uyuşmazlıklar kaldırmak amacıyla "Yurtdışı Yükseköğretim Diplomaları Denklik Yönetmeliği" yayımlamış ve bu yönetmelik kapsamında yurtdışından alınan önlisans, lisans ve yüksek lisans diplomalarını tanıma ve denklik işlemleri için uyulacak usul ve esasları kapsamaktadır. Bu yönetmeliğin en güncel hali 5 Aralık 2017 tarihinde 30261 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır.

- 2003 yılından itibaren YÖK bünyesinde, Türkiye ERIC/NARIC Merkezi oluşturulmuş ve faaliyetlerine başlamıştır.
- Bologna sürecine uyum kapsamında 2005 yılından itibaren YÖK'ün almış olduğu karar doğrultusunda diploma eki verilmeye başlanmış ve Avrupa Kredi Transfer Sistemi (AKTS) 2006 yılında YÖK tarafından zorunlu hale getirilmiştir.
- 2005 yılında Bologna Süreci kapsamında yükseköğretim alanında, kalite standartlarının oluşturulması ve uluslararası uyumluluğun sağlanması için YÖK tarafından "Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği" yayımlanmış ve yönetmeliğin bir sonucu olarak "Yükseköğretim Kurumları Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu Kurulmuştur (YÖDEK)".

YÖDEK yönetmeliği, 23.07.2015 tarihli 29423 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan "Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliği" nin yürüklüğe girmesi ile geçerliliği kalmamıştır.

- Ülkemizde Ulusal Öğrenci Konseyimiz 20 Eylül 2005 tarihinde "Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Konseyleri ve Ulusal Öğrenci Konseyi Yönetmeliği" nin resmî gazetede yayımlanması ile kurulmuştur.
- Türkiye 2006 yılında YÖK Genel Kurulu kararı ile oluşturulan bir komisyon ile Eurostudent Projesinin 3.Evresine dahil olunmuş ve lisans öğrencileri üzerinde oluşturulan anket ile katılım sağlanmıştır.
- 2008 yılında YÖK tarafından, "Yükseköğretim Yeterlikler Çalışma Grubu" kurularak, Türkiye'de ki ulusal yeterlilikler ile ilgili çalışmalar yapmıştır.
- Türkiye'de ki yükseköğretim kurumlarında "Bologna Eşgüdüm Komisyonu(BEK)" kuruldu ve süreç kapsamında AKTS, Diploma Eki ve Tanınma, Kalite Güvencesi, Sosyal Boyut, Yeterlilik, Öğrenci Katılımı, Hareketlilik ve Öğrenim Çıktıları konularında yapılacak olan çalışmaların hangi ilkeler doğrultusunda yürütüleceğinin gösterildiği temel bilgilerdir.

Türkiye'nin Bologna Sürecine uyum kapsamında atmış olduğu adımlar ile Avrupa'daki yükseköğretim kurumları ile yakaladıkları uyum kapsamında yurtdışı değişim programı ile eğitime giden öğrenciler dönüşte artık kredi kaybı gibi sorunlar yaşamamaya ve bunun bir sonucu olarak da değişim programına katılım kolaylaşmakta ve katılım sayıları artmaktadır. Buda sürecin önemli faaliyetlerinden olan hareketliliği olumlu yönde etkilemektedir.

BÖLÜM IV

4.TÜRKİYE VE AB ÜYESİ ÜLKELERDE LOJİSTİK EĞİTİMİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

4.1. AB Üye Ülkelerinde Lojistik Eğitim

4.1.1 AB Üye Ülkelerinde Lojistik Eğitim Veren Üniversitelerin Belirlenmesi

Çalışma kapsamında yapılan incelemenin amacı, AB üyesi ülkelerdeki lojistik ve tedarik zinciri yönetimi eğitimini araştırmak ve AB üyesi ülkelerde lojistik eğitiminin hangi derecelerde ve bu eğitimlerin hangi ekollerde verildiğini tespit etmektir. İnceleme yapılırken "undergraduate ve bachelors" İngilizce kelimeler, lisans derecesinde eğitimi, "master ve graduate" İngilizce kelimeler ise yüksek lisans eğitimini ve "doctor's degree ve PhD" İngilizce kelimeler ise doktora eğitimi veren dereceler olarak kabul edilmiştir.

Çalışmaya konu olan üniversiteler belirlenirken ilk olarak internetten AB üyesi ülkelerde lojistik, tedarik zinciri yönetimi ve taşımacılık eğitimi veren lisans, yüksek lisans ve doktora programları olan üniversiteler tespit edilmiş, ikinci olarak internet arama motorlarına AB üye ülke adları yazılarak bu ülkelerdeki üniversiteler bulunmuş, üniversitelerin web sitelerine bakılarak lojistik, tedarik zinciri yönetimi ve taşımacılık programları olup olmadığı tespit edilmiştir. Son olarak daha önceki araştırmalara konu olan üniversitelerin web siteleri incelenmiştir.

Araştırma esnasında, bazı Avrupa Birliği Üye ülkelerdeki üniversitelerin web sitelerinin kendi dillerinde hazırlanmış olması veya ana sayfalarının İngilizce hazırlanıp bölüm/program içeriklerinin kendi dillerinde hazırlanılmış olması neticesinde programlara, program detaylarına, ders programlarına ulaşılmasında zorluk yaşanmıştır.

İnceleme kapsamında, işletme, yönetim, iş yönetimi, lojistik, ulaştırma yönetimi, pazarlama, ekonomi vb. programlar adı altında olan bölümlerde işletme modeli, mühendislik, teknoloji, ulaştırma sistemleri vb. programlar adı altında olan bölümlerde mühendislik modeli dikkate alınarak üniversitelerin kullandığı ekoller oluşturulmuştur.

4.1.2. AB Üye Ülkelerinde Lojistik Eğitim Programları

Çalışmam kapsamında, AB üyesi ülkelerde incelediğim üniversitelerde, lojistik, tedarik zinciri yönetimi ve taşımacılık programları olan üniversitelerde; lisans, yüksek lisans ve doktora programları mevcuttur. Bu ülkelerde ortaöğrenim seviyesinde eğitim veren bir okula rastlanmamıştır. Tablo 4.1 de AB üyesi ülkelerde lojistik, tedarik zinciri yönetimi ve taşımacılık eğitimi veren programlar listelenmiş, üniversitelerdeki mevcut

lisans, yüksek lisans ve doktora programları ve lojistik eğitiminde hangi ekolün kullanıldığı gösterilmiştir.

Tablo 4.1: AB Üyesi Ülkelerde Mevcut Olan Lojistik ve Tedarik Zinciri Bölümleri Tablosu

					Mevcut Program			Program Türü	
No	**Ülke**	**Üniversite Adı**	**Program Adı**	**Bölüm Adı**	**Lisans**	**Yüksek Lisans**	**Doktora**	**Mühendislik**	**İşletme**
1	Germany	Technical Univesity of Munich	TUM School of Management	Operation & Supply Chain Management		X			X
2	United Kingdom	Portsmouth University	Faculty of Humanities and Social Sciences	Bussines and Supply Chain Managment	X				X
			Business	International Trade, Logistics and Business Communication	X				X
			Mathematics	Logistics and Supply Chain Management		X			X
3	United Kingdom	Northumbria University	Newcastel Business School	Business with Logistics and Supply Chain Management	X	X			X
			Newcastel Business School	Business with Logistics and Supply Chain Management MSc		X			X

Tablo 4.1: AB Üyesi Ülkelerde Mevcut Olan Lojistik ve Tedarik Zinciri Bölümleri Tablosu (Devam)

					Mevcut Program			Program Türü	
No	**Ülke**	**Üniversite Adı**	**Program Adı**	**Bölüm Adı**	**Lisans**	**Yüksek Lisans**	**Doktora**	**Mühendislik**	**İşletme**
4	United Kingdom	Cardiff Metropolitan University	Cardiff School of Management	International Supply and Chain and Logistics Management		X			X
5	United Kingdom	Westminster University	Part of Transport and Logistics within Faculty of Architecture and the Built Environment	Logistics and Supply Chain Management		X			X
6	United Kingdom	Plymouth University	Playmouth Business School	International Logistics and Supply Chain Management		X			X
				Maritime Business and Logistics	X				X
				Maritime Transport and Logistics	X				X
				International Supply Chain and Procurement Management	X				X
				International Procurement and Supply Chain Management		X			X
				Operations and Supply Chain Management		X			X

Tablo 4.1: AB Üyesi Ülkelerde Mevcut Olan Lojistik ve Tedarik Zinciri Bölümleri Tablosu (Devam)

					Mevcut Program			Program Türü	
No	**Ülke**	**Üniversite Adı**	**Program Adı**	**Bölüm Adı**	**Lisans**	**Yüksek Lisans**	**Doktora**	**Mühendislik**	**İşletme**
7	Netherlands	Delft University of Technology	Bachelor of Civil Engineering	MSc Transport, Infrastructure and Logistics		X		X	
8	Netherlands	NHTV Breda University of Applied Sciences	Logistics	International Logistics Management	X				X
			Logistics	Logistics Management	X				X
			Logistics	International Logistics Engineering	X			X	
			Logistics	International Logistics Engineering	X			X	
9	United Kingdom	University of Greenwich	Business	Transport and Systems Management		X			X
			Business	Logistics and Supply Chain Management		X			X
			Business	Business Logistics and Transport Management	X				X
10	Sweden	University of Gothenburg	School of Business, Economics and Law	Master of Science in Logistics and Transport Management		X			X

Tablo 4.1: AB Üyesi Ülkelerde Mevcut Olan Lojistik ve Tedarik Zinciri Bölümleri Tablosu (Devam)

					Mevcut Program			Program Türü	
No	**Ülke**	**Üniversite Adı**	**Program Adı**	**Bölüm Adı**	**Lisans**	**Yüksek Lisans**	**Doktora**	**Mühendislik**	**İşletme**
11	Sweden	Linköping University	Faculty of Science and Engineering	Intelligent Transport Systems and Logistics, Master's Programme		X		X	
12	Sweden	Mälardalen University	School of Innovation, Design and Engineering	Master Program in Product and Process Development Production and Logistics		X		X	
			Bachelor in Business Administration	Supply Chain Managment	X				X
			Master in Global ogistics and Supply Chain Managment	Global logistics and Supply Chain Managment		X			X
13	Germany	Kuehne Logistics University	Bachelor in Business Administration	Supply Chain Managment	X			X	
			Master in Supply Chain Managment	Supply Chain Managment		X			X
			MBA in Leadership and Supply Chain Managment	Leadership and Supply Chain Managment		X			X
			Master in International Maritime Law and Logistics	International Maritime Law and Logistics		X			X
			Doctoral Program(PHD)	Doctoral Program			X		X
14	United Kingdom	University of South Wales	Business and Managment	Busines and Supply Chain Managment	X				X
			Business and Managment	Logistics and Supply Chain Management	X				X
			Business and Managment	International Logistics and Supply Chain Management		X			X

Tablo 4.1: AB Üyesi Ülkelerde Mevcut Olan Lojistik ve Tedarik Zinciri Bölümleri Tablosu (Devam)

					Mevcut Program			Program Türü	
No	**Ülke**	**Üniversite Adı**	**Program Adı**	**Bölüm Adı**	**Lisans**	**Yüksek Lisans**	**Doktora**	**Mühendislik**	**İşletme**
15	United Kingdom	University of Lincoln	Lincoln International Business School	Logistics and Global Operations	X	X			X
			Work Based Distance Learning	Logistics Management	X				X
16	United Kingdom	Middlesex University	Business and Managment	Shipping and Logistics MBA		X			X
17	France	Kedge Business School	Faculty of Business School	MSc in Global Supply Chain Managment		X			X
			Faculty of Business School	International Trade&Logistics	X	X			X
18	Germany	RWTH Aechen University	RWTH Aechen University	Logistics and Supply Chain Management M.Sc.		X		X	
			Bachelor of Science	Transport Engineering and Mobility	X	X		X	
19	Germany	Jacobs University Bremen	Mobility	Supply Chain Engineering and Management	X	X		X	
20	United Kingdom	Brunel University London	Brunel Business School	Global Supply Chain Management		X			X
21	France	Audencia Business School	Business & Society	Supply Chain and Purchasing Management		X			X
			Managment	Supply Chain and Purchasing Management		X			X

Tablo 4.1: AB Üyesi Ülkelerde Mevcut Olan Lojistik ve Tedarik Zinciri Bölümleri Tablosu (Devam)

					Mevcut Program			Program Türü	
No	**Ülke**	**Üniversite Adı**	**Program Adı**	**Bölüm Adı**	**Lisans**	**Yüksek Lisans**	**Doktora**	**Mühendislik**	**İşletme**
22	United Kingdom	Loughborough University	Architecture, Building and Civil Engineering	Air Transport Management		X		X	
			Mechanical, Electrical and Manufacturing Engineering	Manufacturing and Supply Chain Dynamic Capabilities for Resilience			X	X	
23	United Kingdom	Robert Gordon University	Aberdeen Business School	Procurement and Supply Chain Management		X			X
24	United Kingdom	University of Exeter	Engineering	International Supply and Chain Management		X		X	
25	United Kingdom	University of Leeds	Leeds University Business School	Global Supply Chain Management		X			X
			School of Civil Engineering/ Institute for Transport Studies	Civil Engineering with Transport	X			X	
			School of Geography / Institute for Transport Studies	Geography with Transport Studies	X			X	
			Institute for Transport Studies	Sustainability in Transport		X			X
			Institute for Transport Studies	Transport Economics		X			X
			Institute for Transport Studies	Transport Planning		X			X
			Institute for Transport Studies	Transport Planning and Engineering		X			X
			Institute for Transport Studies	Mathematical Modelling for Transport		X			X
			Institute for Transport Studies	Transport Planning and the Environment		X			X

Tablo 4.1: AB Üyesi Ülkelerde Mevcut Olan Lojistik ve Tedarik Zinciri Bölümleri Tablosu (Devam)

					Mevcut Program			Program Türü	
No	**Ülke**	**Üniversite Adı**	**Program Adı**	**Bölüm Adı**	**Lisans**	**Yüksek Lisans**	**Doktora**	**Mühendislik**	**İşletme**
26	United Kingdom	Anglia Ruskin University	Anglia Ruskin University of Faculty	Supply Chain Management		X			X
27	United Kingdom	Edinburgh Napier University	Business & Management	Business Management (Logistics and Supply Chains)		X			X
			Business & Management	MBA (Logistics and Supply Chain Management)		X			X
28	United Kingdom	Herriot-Watt University	Business Management	International Business Management with Logistics		X			X
29	Ireland	University College Cork	Adult Continuing Education	Supply Chain Management		X			X
			Business and Law	Supply Chain Management		X			X
30	Sweden	KTH Royal Institute of Technology	School of Architecture and Built Environment	Transport and Geoinformation Technology		X		X	
31	Netherlands	Vrije University of Amsterdam	Economics, Business Administration & Law	The Transport & Supply Chain Management		X			X
				Econometrics and Operations Research - Supply Chain Management		X			X

Tablo 4.1: AB Üyesi Ülkelerde Mevcut Olan Lojistik ve Tedarik Zinciri Bölümleri Tablosu (Devam)

					Mevcut Program			Program Türü	
No	**Ülke**	**Üniversite Adı**	**Program Adı**	**Bölüm Adı**	**Lisans**	**Yüksek Lisans**	**Doktora**	**Mühendislik**	**İşletme**
32	Italy	University of Genoa	Economics	Maritime, logistics and transport economics and business	X				X
			Engineering	Safety Engineering for Transport, Logistics, and Production		X		X	
33	Italy	United International Business Schools	Master in Business Studies (Dual Master Programs)	Transportation and Logistics Management		X			X
			Master in Business Studies (Master Programs)	Transportation and Logistics Management		X			X
34	Luxembourg	University of Luxembourg	Faculty of Law, Economics and Finance (FDEF)	Logistics and Supply Chain Management		X			X
35	Spain	Autonomous University of Barcelona	School of Engineering and Technology	Logistics and Supply Chain Management		X		X	
36	Denmark	Aarhus University	Economics and Business Administration	Logistics and Supply Chain Management		X			X
37	Denmark	Technical University of Denmark	School of Engineering	Transport and Logistics		X		X	
38	Denmark	Aalborg University	Master's Programmes	Operations and Supply Chain Management		X			X
39	Denmark	University of Southern Denmark	Faculty of Business and Social Sciences	Economics and Business Administration - Global Logistics and Supply Chain Management		X		X	

Tablo 4.1: AB Üyesi Ülkelerde Mevcut Olan Lojistik ve Tedarik Zinciri Bölümleri Tablosu (Devam)

					Mevcut Program			Program Türü	
No	**Ülke**	**Üniversite Adı**	**Program Adı**	**Bölüm Adı**	**Lisans**	**Yüksek Lisans**	**Doktora**	**Mühendislik**	**İşletme**
40	Czech Republic	Technical University of Ostrava	Faculty of Mechanical Engineering	Transport and Material Handling			X	X	
41	Portugal	University of Porto	Faculty of Engineering	Doctoral Program in Transport Systems			X		X
42	Czech Republic	Czech Technical University in Prague	Faculity Of Transportation Sciences	Transportation Sciences	X	X	X		X
43	Czech Republic	University of Economics, Prague	Faculty of Business Administration	Logistics	X	X			X
44	Netherlands	Hogeschool Rotterdam	Rotterdam Business School	International Business & Supply Chain Management	X				X
			Master Programmes	Logistics Management		X			X
45	Slovenia	University of Maribor	Faculty of Civil Engineering	Transportation Engineering and Archıtecture	X	X	X	X	
			Faculty of Logistics	System Logistics / Economic and Technical Logistics	X	X	X		X
46	Poland	Wyzsza Szkola Handlu i Uslug	Business and Management Sciences	Logistics	X				X

Tablo 4.1: AB Üyesi Ülkelerde Mevcut Olan Lojistik ve Tedarik Zinciri Bölümleri Tablosu (Devam)

					Mevcut Program			Program Türü	
No	**Ülke**	**Üniversite Adı**	**Program Adı**	**Bölüm Adı**	**Lisans**	**Yüksek Lisans**	**Doktora**	**Mühendislik**	**İşletme**
47	Italy	University of Bergamo	Department of Management, Economics and Quantitative Methods	Logistics and Supply Chain Management			X	X	
48	Spain	Universitat Pompeu Fabra Barcelona	School of Bussines and Social Science	Maritime Logistics and Business	X				X
49	Germany	Open School of Management	Certificate Programs	Logistics Management		X			X
50	Spain	Polytechnic University of Valencia	Engineering and Architecture. Construction	Transportation, Land and Urban Development		X		X	
			Engineering and Architecture. Management	Organisational and Logistics Engineering		X		X	
			Civil engineering area	Transportation Infrastructures and Territory			X	X	
			Industrial engineering area	Transport Propulsion Systems			X	X	
51	Austria	Technische Universität Wien	Faculty of Civil Engineering	Institute of Transportation		X		X	
52	Austria	University of Economy Vienna,	Master's Programs	Supply Chain Management		X			X

Tablo 4.1: AB Üyesi Ülkelerde Mevcut Olan Lojistik ve Tedarik Zinciri Bölümleri Tablosu (Devam)

					Mevcut Program			Program Türü	
No	**Ülke**	**Üniversite Adı**	**Program Adı**	**Bölüm Adı**	**Lisans**	**Yüksek Lisans**	**Doktora**	**Mühendislik**	**İşletme**
53	Romania	Bucharest Academy of Economic Studies	International Business and Economics	International Logistics		X			X
54	Germany	Technische Universität Berlin	Mechanical Engineering and Transport Systems	Transport Systems	X			X	
				Transportation Planning and Operation (Master)		X		X	
55	Germany	Universität Dortmund	Faculty of Mechanical Engineering	Logistics	X	X		X	
56	Germany	Leibniz Universität Hannover	Faculty of Mechanical Engineering	Production and Logistics	X	X		X	
57	Denmark	Copenhagen Business School	International business relations	BSc in International Shipping and Trade	X				X
			Business Management	BSc in International Shipping and Trade		X			X
58	Finland	Lappeenranta University of Technology-LUT	Economics and Business Administration	Master's Programme in Supply Management		X			X
59	Finland	Turku School of Economics and Business Administration	Turku School of Economics and Business Administration	Operations & Supply Chain Management	X	X			X
60	Finland	JAMK University of Applied Sciences - JAMK	Bachelor of Engineering	International Logistics	X			X	

Tablo 4.1: AB Üyesi Ülkelerde Mevcut Olan Lojistik ve Tedarik Zinciri Bölümleri Tablosu (Devam)

					Mevcut Program			Program Türü	
No	**Ülke**	**Üniversite Adı**	**Program Adı**	**Bölüm Adı**	**Lisans**	**Yüksek Lisans**	**Doktora**	**Mühendislik**	**İşletme**
61	France	Essec Business School	Mastère Spécialisé	Gestion Achats Internationaux & Supply Chain		X			X
62	Greece	Athens University of Economics and Business	Master Programs	MSc in International Shipping, Finance and Management		X		X	
63	Hungary	Budapest University of Technology and Economics	Faculty of Transportation Engineering and Vehicle Engineering (KJK)	Material Handling and Logistics Systems	X	X	X	X	
				Control for Transportation and Vehicle Systems	X	X		X	
64	Sweden	Lund University	Master's Programme	Logistics and Supply Chain Management		X			X
				Service Management, Supply Chain Management - Master of Science programme		X			X
65	Sweden	Chalmers University of Technology	Technology Management and Economics	Supply Chain Management		X	X	X	

Tablo 4.1: AB Üyesi Ülkelerde Mevcut Olan Lojistik ve Tedarik Zinciri Bölümleri Tablosu (Devam)

					Mevcut Program			Program Türü	
No	**Ülke**	**Üniversite Adı**	**Program Adı**	**Bölüm Adı**	**Lisans**	**Yüksek Lisans**	**Doktora**	**Mühendislik**	**İşletme**
66	Sweden	University of Gothenburg	Business economics law and tourism	Master of Science in Logistics and Transport Management		X			X
67	Spain	University of Zaragoza	Engineering and architecture	Logistics and Supply Chain Management			X	X	
68	Ireland	DIT Dublin Institute Of Technology	School of Management	Logistics & Supply Chain Management	X				X
69	United Kingdom	University of Huddersfield	Institute of Logistics and Transport	Air Transport and Logistics Management	X				X
			Management	Business with Supply Chain Management	X				X
			Logistics and Supply Chain Management	Logistics and Supply Chain Management	X				X
			Supply Chain Management	Supply Chain Management	X	X			X
			Supply Chain Management with Logistics	Supply Chain Management with Logistics (Top-up)	X				X
			Transport and Logistics Management	Transport and Logistics Management	X				X
			Operations and Supply Chain Management	Operations and Supply Chain Management MSc		X			X

Tablo 4.1: AB Üyesi Ülkelerde Mevcut Olan Lojistik ve Tedarik Zinciri Bölümleri Tablosu (Devam)

					Mevcut Program			Program Türü	
No	**Ülke**	**Üniversite Adı**	**Program Adı**	**Bölüm Adı**	**Lisans**	**Yüksek Lisans**	**Doktora**	**Mühendislik**	**İşletme**
70	United Kingdom	Aston University	Engineering Systems & Management	Business & Supply Chain Management	X			X	
				Logistics with Supply Chain Management	X			X	
				Logistics with Transport Management	X			X	
				Logistics with Purchasing Management	X			X	
			Business, Management & Analytics	Supply Chain Management		X			X
			Engineering Systems & Management	Supply Chain Management		X		X	
				Supply Chain Leadership and Management		X		X	
71	Netherlands	HAN University	Business and Management	International Business/Supply Chain Management	X				X

Tablo 4.1: AB Üyesi Ülkelerde Mevcut Olan Lojistik ve Tedarik Zinciri Bölümleri Tablosu Devamı

					Mevcut Program			Program Türü	
No	**Ülke**	**Üniversite Adı**	**Program Adı**	**Bölüm Adı**	**Lisans**	**Yüksek Lisans**	**Doktora**	**Mühendislik**	**İşletme**
72	Netherlands	Maastricht University	School of Business and Economics	Global Supply Chain Management and Change		X			X
73	Netherlands	Erasmus University Rotterdam	Erasmus School of LawDisable filter	Maritime & Transport Law		X			X
			Erasmus School of EconomicsDisable filter	Maritime Economics and Logistics		X			X
				Urban, Port & Transport Economics		X			X
			Rotterdam School of Management	Operations Research and Quantitative Logistics		X			X
				Supply Chain Management		X			X

Tablo 4.1: AB Üyesi Ülkelerde Mevcut Olan Lojistik ve Tedarik Zinciri Bölümleri Tablosu Devamı

					Mevcut Program			Program Türü	
No	**Ülke**	**Üniversite Adı**	**Program Adı**	**Bölüm Adı**	**Lisans**	**Yüksek Lisans**	**Doktora**	**Mühendislik**	**İşletme**
74	Netherlands	Fontys University	Logistics Engineer (Venlo)	Introduction to Logistics Engineering	X			X	
			Logistics Management	Logistics Management - International Fresh Business Management	X				X
			Logistics Management	Logistics Management Venlo	X				X
			Master of Science in International Logistics	International Logistics and Supply Chain Management/ International Procurement and Supply Chain Management		X			X
75	Netherlands	TU/e Technische Universiteit Eindhoven University of Technology	Industrial Engineering	Operations Management & Logistics		X			X
				Operations, Planning, Accounting, and Control			X		X

Tablo 4.1: AB Üyesi Ülkelerde Mevcut Olan Lojistik ve Tedarik Zinciri Bölümleri Tablosu Devamı

					Mevcut Program			Program Türü	
No	**Ülke**	**Üniversite Adı**	**Program Adı**	**Bölüm Adı**	**Lisans**	**Yüksek Lisans**	**Doktora**	**Mühendislik**	**İşletme**
76	Latvia	Transport and Telecommunication Institute - TSI	Transport and Logistics	Professional Bachelor of Transport and Business Logistics	X				X
				Transport and Logistics (MSc, Master's degree)		X			X
				Telematics and Logistics (PhD, Doctoral degree)			X		X
77	Malta	University of Malta	Logistics and Transportation Management	Logistics and Transportation Management	X				X
78	Italy	Bocconi University	Department of Management and Technology	Supply Chain Management		X			X
				Global Operations and Supply Chain Management		X			X

Çalışma kapsamında, 28 AB üye ülkesinden 150 üniversite incelenmiş olup lojistik, tedarik zinciri ve taşımacılık eğitimi veren 78 bölüm tespit edilmiştir. İncelenen üniversitelerin %52' sinde lojistik programlar olduğu ve bu programların çoğunluğunun İngiltere, Hollanda ve Almanya'da var olduğu görülmektedir. Bu ülkelerin en önemli özellikleri ekonomilerinin gelişmiş olması, önemli yük ve konteyner limanlarına sahip

olması, demiryolları, iç su yolları, kara yolları gibi ulaştırma hizmetlerinin gelişmiş ve yaygın kullanımının olmasının yanı sıra bir diğer önemli özelliği ise önemli lojistik merkezlere sahip olmalarıdır.

Tablo 4.2: AB Üyesi Ülkeler Kapsamında İnceleme Tablosu

Ülke	İncelenen Üniversite Sayısı	Bölümü Buluan Üniversite Sayısı
Avusturya	7	2
Belçika	2	0
Bulgaristan	3	0
Çek Cumhuriyeti	3	3
Danimarka	6	5
Finlandiya	7	3
Fransa	4	3
Almanya	23	8
Yunanistan	1	1
Macaristan	3	1
İrlanda	5	2
İtalya	10	4
Lüksemburg	2	1
Hollanda	11	9
Polonya	5	1
Portekiz	2	1
Romanya	2	1
Slovenya	1	1
İspanya	5	4
İsveç	8	7
Letonya	1	1
Litvanya	2	0
Malta	1	1
Estonya	4	0
Kıbrıs	2	0
Hırvatisyan	1	0
Slovakya	1	0
İngiltere	28	19
Toplam	**150**	**78**

Araştırma kapsamında bakıldığında AB ülkelerinde incelenen 150 üniversitede 55 adet lisans programına, 99 adet yüksek lisans programı ve 15 adet doktora programına ulaşılmıştır. Bu üniversitelerin 13 ‘ünde lisans ve yüksek lisans derecesi olan 15 programa ulaşılmış, 3 üniversitede ise lisans, yüksek lisans ve doktora derecesinin olduğu 4 adet lojistik programı tespit edilmiştir.

Tablo 4.3: AB Üyesi Ülkelerde Lojistik Bölümlerin Derecelere Göre Dağılımı Tablosu

İncelenen Üniversite Sayısı	Lisan Programı Olanlar	Yüksek Lisans Programı Olanlar	Doktora Programı Olanlar	Lisans ve Yüksek Lisans Programı Olanlar	Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora Programı Olanlar
150	55	99	15	15	4
100%	37%	66%	10%	10%	3%

Araştırma kapsamında, AB ülkelerinde lojistik ve tedarik zinciri yönetimi eğitimi veren yükseköğretim kurumlarından, lisans derecesinde %65 ile işletme modeli, %35 ile Mühendislik modeli kullanılmaktadır.

Tablo 4.4 AB Üyesi Ülkelerde Lisans Bölümlerinin Kullandığı Lojistik Eğitim Ekolü Dağılımı Tablosu

İncelenen Lisans Programı Sayısı	**İşletme Modeli**	**Mühendislik Modeli**
55	36	19
100%	65%	35%

Yüksek lisans derecesinde ise %74 ile İşletme Modeli, %26 ile Mühendislik Modeli kullanılmaktadır.

Tablo 4.5 AB Üyesi Ülkelerde Yüksek Lisans Bölümlerinin Kullandığı Lojistik Eğitim Ekolü Dağılımı Tablosu

İncelenen Yüksek Lisans Programı Sayısı	**İşletme Modeli**	**Mühendislik Modeli**
99	73	26
100%	74%	26%

Doktora derecesinin %40 ‘ı işletme modeli, %60’sı ise mühendislik modeli kullanmaktadır.

Tablo 4.6 AB Üyesi Ülkelerde Doktora Bölümlerinin Kullandığı Lojistik Eğitim Ekolü Dağılımı Tablosu

İncelenen Doktora Programı Sayısı	İşletme Modeli	Mühendislik Modeli
15	6	9
100%	40%	60%

Tablo 4.4 ve Tablo 4.5’e bakıldığında AB ülkesindeki üniversitelerde lisans ve yüksek lisans derecelerinde işletme modeli ağırlıklı kullanılırken, Tablo 4.6’ da doktora derecesindeki eğitimlerde mühendislik modelli yaklaşımı kullanılmaktadır.

4.2. AB Üye Ülkeleri Ve Türkiye’de Verilen Lojistik Eğitim Programlarının Karşılaştırılması

Türkiye’de bulunan 186 üniversiteden 113’ü devlet 73’ü vakıf üniversitesidir. Türkiye üniversitelerinde bulunan lojistik bölümlerin %39’unda önlisans, %34’ünde lisans, %12’sinde yüksek lisans ve %3’ünde doktora bölümü bulunmaktadır. Tablo 4.3’de araştırmaya konu olan AB üniversitelerine bakıldığında bu oranlar; lisans %37, yüksek lisans %64 ve doktora derecesi ise %11 şeklindedir.

Tablo 4.7: Türkiye’deki Üniversitelerde Bulunan Lojistik Derecelerinin Dağılımı Tablosu

Türkiye'deki Üniversite Sayısı	Türkiye'de Lojistik Önlisans Programı Olan Üniversite Sayısı	Türkiye'de Lojistik Lisans Programı Olan Üniversite Sayısı	Türkiye'de Lojistik Yüksek Lisans Programı Olan Üniversite Sayısı	Türkiye'deki Lojistik Doktora Programı olan Üniversite Sayısı
186	73	64	23	6
100%	39%	34%	12%	3%

Yapılan araştırma kapsamında AB ülkelerinde yükseköğrenim dereceler lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde olup, ön lisans derecesi tespit edilmemiştir.

Ülkemizde ön lisans düzeyinde eğitim veren programların çoğu yükseköğretim kurumlarının "Yönetim ve Organizasyon Bölümü" altında yer almaktadır. Bu sebeple ön lisans eğitimi veren üniversitelerde çoğunlukla işletme modeli yaklaşımı kullanılmaktadır.

Ülkemizde lisans bölümleri; Lojistik, Lojistik ve Taşımacılık, Lojistik Yönetimi, Ulaştırma ve Lojistik, Ulaştırma ve Lojistik Yönetimi, Uluslararası Lojistik, Uluslararası Lojistik ve Taşımacılık, Uluslararası Lojistik Yönetimi, Uluslararası Ticaret ve Lojistik ve Uluslararası Ticaret ve Lojistik Yönetimi adı altındaki programlarda eğitim vermektedir. Bu programlar ise İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, İşletme Fakültesi, İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi, Ticari Bilimler Fakültesi, Ulaştırma ve Lojistik Fakültesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu bölümleri bünyesinde eğitim vermektedir. Lisans programları da ağırlıklı olarak işletme modeli yaklaşımını kullanmaktadır.

Yüksek lisans programları ise ağırlıklı olarak Sosyal Bilimler Enstitüsünde eğitim vermektedir. Aşağıdaki tabloda ülkemizdeki yüksek lisans programlarının verildiği enstitü türleri ve program sayıları gösterilmektedir. Görüldüğü üzere yüksek lisans programlarında ağırlıklı olarak işletme modeli yaklaşımı kullanılmaktadır.

Tablo 4.8: Türkiye'de Yüksek Lisans Eğitimi Veren Enstitüler Tablosu

	Fen Bilimleri Enstitüsü	İşletme İktisadi Enstitüsü	Lisansüstü Programlar Enstitüsü	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Uzaktan Eğitim Merkezi
Yüksek Lisans Program Sayısı	2	1	1	39	1

Ülkemizdeki doktora programları da ağırlıklı olarak Sosyal Bilimler Enstitüsü altında yer almaktadır. Bu durum doktora eğitiminde de ağırlıklı olarak İşletme Modeli ekolünü kullanıldığının bir göstergesidir.

Tablo 4.9: Türkiye'de Doktora Eğitimi Veren Enstitüler Tablosu

	Fen Bilimleri Enstitüsü	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Doktora Program Sayısı	2	4

Yapılan araştırma sonucunda Türkiye'de mevcut olan 186 üniversitede lojistik eğitim veren yükseköğretim kurumlarının %34'ü lisans eğitimi, %12'si yüksek lisans ve %3'ü doktora eğitimi verirken, AB üye ülkelerinde incelenen 150 üniversitenin %37'sinde Lisans, %66'sında yüksek lisans ve %10'unda doktora eğitimi verilmektedir. Görüldüğü üzere Avrupa'da lojistik ve tedarik zinciri eğitimi veren yükseköğretim kurumlarının oranı ülkemize göre daha fazladır.

Tablo 4.10: Türkiye ve AB Üye Ülkelerindeki Lojistik Eğitim Oranları

	Lisans	Yüksek Lisans	Doktora
Türkiye	34%	12%	3%
AB Üye Ülkeleri	37%	66%	10%

Araştırmadan çıkarılacak bir diğer sonuç ise ülkemizde lojistik lisans ve yüksek lisans eğitiminde işletme modelinin Avrupa'daki gibi ağırlıklı olarak kullanıldığı görülmektedir. Doktora programında ise Avrupa'da mühendislik modeli ağırlıklı kullanılırken ülkemizde işletme modeli yaklaşımının daha çok tercih edildiğini söylememiz mümkündür.

Yapılan araştırma kapsamında, AB üyesi ülkelerde lojistik tedarik zinciri yönetimi ve taşımacılık eğitimi olan üniversitelerin web siteleri incelenmiş ve ders programına

ulaşılan yükseköğretim kurumlarındaki mevcut dersler gruplandırılarak Tablo 4.11'de oluşturulmuştur.

Tablo 4.11: Araştırma Kapsamında AB Üyesi Ülkelerdeki Üniversitelerde Mevcut Dersler Tablosu

Üniversite Adı	Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetimi	Lojistik Operasyon Yönetimi	Sayısal Yöntemler ve Veri Araştırması	Araştırma Yöntemleri	Bilgisayar Bilimi / SAP	Hukuk	Ekonomi /İşletme	Muhasebe/Finans	Yönetim ve Organizasyon	Lojistik Sistemler, Analiz ve Tasarım, Modelleme	Pazarlama	İnovasyon	Karar Verme için İş Analizi	Kalite	Matematik	Mühendislik Dersleri	İnsan Kaynakları	Tez / Proje
Technical Univesity of Munich	X	X	X		X	X	X				X							X
Portsmouth University	X	X	X				X	X		X		X					X	X
Northumbria University	X	X					X	X	X			X	X				X	X
Cardiff Metropolitan University	X	X				X			X	X				x				X
Westminster University	X	X	X		X				X	X								X
Transport and Telecommunication Institute - TSI	X			X			X		X	X								X
Bocconi University	X	X							X	X		X		X				X

Tablo 4.11: Araştırma Kapsamında AB Üyesi Ülkelerdeki üniversitelerde Mevcut Dersler Tablosu (Devam)

Üniversite Adı	Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetimi	Lojistik Operasyon Yönetimi	Sayısal Yöntemler ve Veri Araştırması	Araştırma Yöntemleri	Bilgisayar Bilimi / SAP	Hukuk	Ekonomi /İşletme	Muhasebe/Finans	Yönetim ve Organizasyon	Lojistik Sistemler, Analiz ve Tasarım, Modelleme	Pazarlama	İnovasyon	Karar Verme için İş Analizi	Kalite	Matematik	Mühendislik Dersleri	İnsan Kaynakları	Tez / Proje
Plymouth University	X	X	X			X	X	X	X	X	X	X	X					X
Delft University of Technology		X	X							X						X		
NHTV Breda University of Applied Sciences	X	X	X	X	X	X			X	X				X		X		
University of Greenwich	X	X		X				X	X	X		X						X
University of Gothenburg																		
Linköping University	X		X		X				X	X		X				X		X
Mälardalen University	X	X		X	X					X			X			X	X	X
Kuehne Logistics University	X	X	X	X		X	X		X	X		X						X
University of South Wales	X	X	X	X		X	X	X	X		X							X

Tablo 4.11: Araştırma Kapsamında AB Üyesi Ülkelerdeki üniversitelerde Mevcut Dersler Tablosu (Devam)

Üniversite Adı	Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetimi	Lojistik Operasyon Yönetimi	Sayısal Yöntemler ve Veri Araştırması	Araştırma Yöntemleri	Bilgisayar Bilimi / SAP	Hukuk	Ekonomi /İşletme	Muhasebe/Finans	Yönetim ve Organizasyon	Lojistik Sistemler, Analiz ve Tasarım, Modelleme	Pazarlama	İnovasyon	Karar Verme için İş Analizi	Kalite	Matematik	Mühendislik Dersleri	İnsan Kaynakları	Tez / Proje
University of Lincoln	X	X							X	X			X					X
Middlesex University	X			X				X	X		X	X	X					X
Kedge Business School	X		X	X	X	X		X	X		X	X	X					
Jacobs University Bremen	X	X	X							X					X	X		
Brunel University London	X	X		X					X	X	X	X						X
Loughborough University	X	X	X	X						X			X					X
Robert Gordon University	X	X				X	X	X	X					X			X	X
University of Exeter	X	X	X						X							X		X
University of Leeds	X	X	X	X	X		X	X	X	X		X	X		X	X		X
Anglia Ruskin University	X			X					X									X
Edinburgh Napier University	X			X			X	X	X		X		X					X
Herriot-Watt University	X	X		X		X	X			X	X							X

Tablo 4.11: Araştırma Kapsamında AB Üyesi Ülkelerdeki üniversitelerde Mevcut Dersler Tablosu (Devam)

Üniversite Adı	Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetimi	Lojistik Operasyon Yönetimi	Sayısal Yöntemler ve Veri Araştırması	Araştırma Yöntemleri	Bilgisayar Bilimi / SAP	Hukuk	Ekonomi /İşletme	Muhasebe/Finans	Yönetim ve Organizasyon	Lojistik Sistemler, Analiz ve Tasarım, Modelleme	Pazarlama	İnovasyon	Karar Verme için İş Analizi	Kalite	Matematik	Mühendislik Dersleri	İnsan Kaynakları	Tez / Proje
University College Cork	X	X	X						X	X								X
KTH Royal Institute of Technology		X	X	X						X			X		X	X		X
Vrije University of Amsterdam	X		X		X		X			X								X
United International Business Schools	X	X		X		X			X									X
Autonomous University of Barcelona	X	X	X		X		X		X	X			X			X		X
Aarhus University	X	X	X	X	X					X								X
Aalborg University	X	X							X				X	X				X
University of Southern Denmark	X	X						X	X				X					X
University of Porto		X		X									X			X		X
University of Economics, Prague	X	X							X	X								X
University of Maribor	X	X	X	X	X	X	X			X			X	X	X		X	X

Tablo 4.11: Araştırma Kapsamında AB Üyesi Ülkelerdeki üniversitelerde Mevcut Dersler Tablosu (Devam)

Üniversite Adı	Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetimi	Lojistik Operasyon Yönetimi	Sayısal Yöntemler ve Veri Araştırması	Araştırma Yöntemleri	Bilgisayar Bilimi / SAP	Hukuk	Ekonomi /İşletme	Muhasebe/Finans	Yönetim ve Organizasyon	Lojistik Sistemler, Analiz ve Tasarım, Modelleme	Pazarlama	İnovasyon	Karar Verme için İş Analizi	Kalite	Matematik	Mühendislik Dersleri	İnsan Kaynakları	Tez / Proje
Universitat Pompeu Fabra Barcelona	X	X	X			X	X	X			X				X		X	X
Open School of Management	X	X							X		X						X	X
Polytechnic University of Valencia		X								X		X	X		X	X		X
University of Economy Vienna,	X	X						X			X		X					
Turku School of Economics and Business Administration	X	X			X		X	X	X		X							X
Essec Business School		X				X	X	X	X									X
Athens University of Economics and Business	X	X				X	X	X	X				X				X	X
Chalmers University of Technology	X	X			X				X			X		X				X

Tablo 4.11: Araştırma Kapsamında AB Üyesi Ülkelerdeki üniversitelerde Mevcut Dersler Tablosu (Devam)

Üniversite Adı	Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetimi	Lojistik Operasyon Yönetimi	Sayısal Yöntemler ve Veri Araştırması	Araştırma Yöntemleri	Bilgisayar Bilimi / SAP	Hukuk	Ekonomi /İşletme	Muhasebe/Finans	Yönetim ve Organizasyon	Lojistik Sistemler, Analiz ve Tasarım, Modelleme	Pazarlama	İnovasyon	Karar Verme için İş Analizi	Kalite	Matematik	Mühendislik Dersleri	İnsan Kaynakları	Tez / Proje
University of Gothenburg	X						X	X				X					X	X
University of Zaragoza	X		X				X	X							X	X		X
DIT Dublin Institute Of Technology	X	X				X	X		X	X			X					X
University of Huddersfield	X	X				X	X		X		X							X
Aston University	X	X				X	X		X	X			X				X	X
HAN University	X			X					X		X							X
Maastricht University	X	X		X					X	X		X	X					X
Erasmus University Rot terdam						X	X											X
Fontys University	X			X			X	X	X	X								X
TU/e Technische Universiteit Eindhoven University of Technology	X		X						X	X						X		X

BÖLÜM V

5.SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan araştırma sonucunda ülkemizde ki lojistik eğitimin kalitesini ve yetkinliğinin artırılması için yapılması gerekenleri aşağıdaki gibi özetleyebiliriz;

1. Araştırma kapsamında görüldü ki üniversitelerde çok çeşitli isimler altında açılmış lojistik eğitimi veren bölümler mevcut. Bu da başka sorunları beraberinde getirmektedir. Örneğin öğrenciler yükseköğretim kurumları arasında yatay ve dikey geçişlerde program isimlerindeki çeşitlilik nedeniyle sorun yaşayabilmektedir. Bu nedenle program isimleri sadeleştirilerek çeşitliliğin önüne geçilmelidir. Tablo 5.1'de önerilen isimler verilmiştir.

Tablo 5.1: Önerilen Lojistik Bölüm İsimleri

Düzey	Önerilen İsim
Ön Lisans	Lojistik
Lisans (Fakülte)	Lojistik Yönetimi
Lisans (Yüksekokul)	Uluslararası Ticaret ve Lojistik
Yüksek Lisans	Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetimi
Doktora	Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetimi

2. Ülkemizde lojistik eğitim veren kurumların ders isimlerini, içeriklerini ve kredilerini uyumlu hale getirerek lojistik eğitiminde standart oluşturulmalı ve programın kendi amacına uygun ders içerikleri hazırlanmalıdır. Lojistik eğitiminde standartlar oluşturulurken yükseköğretim kurumları ile bağ oluşturulması için Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından yayımlanan, sektör temsilcileri tarafından hazırlanan Ulusal Meslek Standartları dikkate alınmalıdır. Lojistik eğitiminde standartlar oluşturulurken dikkate alınacak bir diğer konu, Avrupa'da birbiri ile tam uyumlu bir yükseköğretim alanı oluşturmak için yaratılan Bologna Süreci'dir. Bologna Süreci ana faaliyetleri kapsamında lojistik eğitim standartları hazırlanmalı bunun bir sonucu olarak öğrenci ve öğretim elemanları Avrupa ülkelerinde, yükseköğretim ve çalışma amacıyla kolayca

hareket etmeleri sağlanacak, öğrenci ve öğretim elemanı değişim programlarında artış ve kolaylık meydana gelecektir. Bu kapsamda Tablo 5.2, 5.3, 5.4, 5.5 ve 5.6'da önerilen ders programları verilmiştir.

Tablo 5.2: Önlisans Lojistik Eğitimi Öneri Ders Program

Yıl 1/Dönem 1		
Ders Adı	Kredi	AKTS
Türk Dili I	2	2
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I	2	2
İngilizce I	3	5
Lojistiğe Giriş	3	3
İşletme	3	3
Ekonomi	3	3
Bilgisayar	2	4
Matematik I	3	4
Hukuka Giriş	3	4
Toplam	24	30

Yıl 1/Dönem 2		
Ders Adı	Kredi	AKTS
Türk Dili II	2	2
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II	2	2
İngilizce II	3	5
Dış Ticaret ve Gümrük	3	3
Genel Muhasebe	3	3
İstatistik	3	5
Lojistik Bilişim Sistemleri	2	3
Karayolu Taşımacılığı	3	4
Havayolu Taşımacılığı	3	3
Toplam	24	30

Yıl 2/Dönem 3		
Ders Adı	Kredi	AKTS
Denizyolu Taşımacılığı	3	4
Demiryolu Taşımacılığı	2	3
Mesleki İngilizce	3	5
Depo ve Stok İşlemleri	3	5
Tedarik Zinciri Yönetimi	3	4
Seçmeli Ders-1	3	5
Seçmeli Ders-2	3	4
Toplam	20	30

Yıl 2/Dönem 4		
Ders Adı	Kredi	AKTS
Dağıtım Kanalları	2	3
Seçmeli Ders 3	2	3
Staj veya Seçmeli Ders(4,5,6 vs.)	17	24
Toplam	21	30

Tablo 5.3: Lisans (Fakülte) Lojistik Eğitimi Öneri Ders Programı

Yıl 1/Dönem 1		
Ders Adı	Kredi	AKTS
Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi - I	2	3
Türk Dili - I	2	3
İşletme	3	4
Matematik-I	3	5
Bilgisayar-I	3	4
Hukukun Temel Kavramları	3	3
İktisat	3	4
İngilizce- I	3	4
Toplam	22	30

Yıl 1/Dönem 2		
Ders Adı	Kredi	AKTS
Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi - II	2	3
Türk Dili - II	2	3
Lojistiğe Giriş	3	4
Matematik-II	3	5
Muhasebeye Giriş	3	4
Bilgisayar-II	3	4
İngilizce-II	3	4
Seçmeli Ders-I	3	3
Toplam	22	30

Yıl 2/Dönem 3		
Ders Adı	Kredi	AKTS
Mesleki İngilizce	3	5
Dış Ticaret-I	3	5
Hukuka Giriş	3	5
İstatistik	3	6
Taşımacılık Yönetimi-I	3	5
Seçmeli Ders-II	3	4
Toplam	18	30

Yıl 2/Dönem 4		
Ders Adı	Kredi	AKTS
Mesleki İngilizce-II	3	5
Dış Ticaret-II	3	5
Taşımacılık Hukuku	3	5
Yöneylem Araştırması	3	6
Taşımacılık Yönetimi-II	3	5
Seçmeli Ders-III	3	4
Toplam	18	30

Yıl 3/Dönem 5		
Ders Adı	Kredi	AKTS
Gümrük	3	5
Araştırma Yöntemleri	3	6
Maliyet Analizi	3	4
Depo ve Stok Yönetimi	3	5
Seçmeli Ders-IV	3	5
Seçmeli Ders-V	3	5
Toplam	18	30

Yıl 3/Dönem 6		
Ders Adı	Kredi	AKTS
Pazarlama	3	5
Finansman Yönetimi	3	5
Üretim Yönetimi	3	5
Lojistik Bilişim Sistemleri	3	5
Tedarik ve Satın Alma Yönetimi	3	5
Seçmeli Ders-VI	3	5
Toplam	18	30

Yıl 4/Dönem 7		
Ders Adı	Kredi	AKTS
Lojistik Planlama ve Modelleme	3	6
Tedarik Zinciri Yönetimi	3	6
İş Hukuku	3	6
Seçmeli Ders-VII	3	6
Seçmeli Ders-VIII	3	6
Toplam	15	30

Yıl 4/Dönem 8		
Ders Adı	Kredi	AKTS
Örgütsel Davranış	3	6
Bitirme Projesi	3	6
Seçmeli Ders-IX	3	6
Seçmeli Ders-X	3	6
Seçmeli Ders-XI	3	6
Toplam	15	30

Tablo 5.4: Lisans (Yüksekokul) Lojistik Eğitimi Öneri Ders Programı

Yıl 1/Dönem 1		
Ders Adı	Kredi	AKTS
Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi - I	2	3
Türk Dili - I	2	3
İşletme	3	4
Matematik-I	3	5
Bilgisayar-I	3	4
Hukukun Temel Kavramları	3	3
İktisat-I	3	4
İngilizce- I	3	4
Toplam	22	30

Yıl 1/Dönem 2		
Ders Adı	Kredi	AKTS
Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi - II	2	3
Türk Dili - II	2	3
Lojistiğe Giriş	3	4
Matematik-II	3	5
İktisat-II	3	4
Bilgisayar-II	3	4
İngilizce-II	3	4
Seçmeli Ders-I	3	3
Toplam	22	30

Yıl 2/Dönem 3		
Ders Adı	Kredi	AKTS
Mesleki İngilizce-I	3	5
Dış Ticaret-I	3	4
Hukuka Giriş	3	5
İstatistik	3	4
Karayolu Taşımacılığı	3	5
Taşımacılık Mevzuatı	3	4
Seçmeli Ders-II	3	3
Toplam	21	30

Yıl 2/Dönem 4		
Ders Adı	Kredi	AKTS
Mesleki İngilizce-II	3	5
Dış Ticaret-II	3	4
Taşımacılık Hukuku	3	5
Örgütsel Davranış	3	5
Denizyolu Taşımacılığı	3	5
Seçmeli Ders-III	3	3
Seçmeli Ders-IV	3	3
Toplam	21	30

Yıl 3/Dönem 5		
Ders Adı	Kredi	AKTS
Gümrük	3	4
Finansal Yönetim	3	4
Maliyet Analizi	3	4
Depo ve Stok Yönetimi	3	5
Havayolu Taşımacılığı	3	5
Seçmeli Ders-IV	3	4
Seçmeli Ders-V	3	4
Toplam	21	30

Yıl 3/Dönem 6		
Ders Adı	Kredi	AKTS
Pazarlama	3	4
Demiryolu Taşımacılığı	3	5
Üretim Yönetimi	3	4
Lojistik Bilişim Sistemleri	3	5
İş Sağlığı ve Güvenliği	3	4
Seçmeli Ders-VI	3	4
Seçmeli Ders-VII	3	4
Toplam	21	30

Yıl 4/Dönem 7		
Ders Adı	Kredi	AKTS
Tehlikeli Madde Taşımacılığı	3	6
Satına Alma Yönetimi	3	6
İş Hukuku	3	6
Seçmeli Ders-VIII	3	6
Seçmeli Ders-IX	3	6
Toplam	15	30

Yıl 4/Dönem 8		
Ders Adı	Kredi	AKTS
Kombine Taşımacılık	3	6
Tedarik Zinciri Yönetimi	3	6
Bitirme Projesi	3	6
Seçmeli Ders-X	3	6
Seçmeli Ders-XI	3	6
Toplam	15	30

Tablo 5.5: Yüksek Lisans Tezli/Tezsiz Lojistik Eğitimi Öneri Ders Programı

Yıl 1/Dönem 1		
Ders Adı	Kredi	AKTS
Lojistik Yönetimi	3	7,5
Uluslararası Ticaret	3	7,5
Lojistik Planlama ve Modelleme Teknikleri	3	7,5
Araştırma Yöntemleri	3	7,5
Yıl 2/Dönem 3		
Ders Adı	Kredi	AKTS
Yüksek Lisans Tezi	0	30
Bitirme Projesi(Tezsiz)	0	15
Seçmeli Ders(Tezsiz)	3	7,5
Seçmeli Ders(Tezsiz)	3	7,5

Yıl 1/Dönem 2		
Ders Adı	Kredi	AKTS
Tedarik Zinciri Analizi	3	7,5
Uluslararası Pazarlama ve Lojistik	3	7,5
Seminer(Tezli)	0	7,5
Seçmeli Ders(Tezli-Tezsiz)	3	7,5
Seçmeli Ders (Tezsiz)	3	7,5
Yıl 2/Dönem 4		
Ders Adı	Kredi	AKTS
Yüksek Lisans Tezi	0	30

Tablo 5.6: Doktora Lojistik Eğitimi Öneri Ders Programı

Yıl 1/Dönem 1		
Ders Adı	Kredi	AKTS
Tedarik Zinciri Tasarımı ve Yönetimi	3	7,5
Depo Tasarımı	3	7,5
Sayısal Karar Verme Yöntemleri	3	7,5
Seçmeli Ders	3	7,5
Yıl 2/Dönem 3		
Ders Adı	Kredi	AKTS
Yeterlik Sınavı	0	30
Yıl 3/Dönem 5		
Ders Adı	Kredi	AKTS
Doktora Tezi	0	30
Yıl 4/Dönem 7		
Ders Adı	Kredi	AKTS
Doktora Tezi	0	30

Yıl 1/Dönem 2		
Ders Adı	Kredi	AKTS
Lojistik Optimizasyon	3	7,5
Doktora Semineri	3	7,5
Seçmeli Ders	3	7,5
Seçmeli Ders	3	7,5
Yıl 2/Dönem 4		
Ders Adı	Kredi	AKTS
Doktora Tez Önerisi	0	30
Yıl 3/Dönem 6		
Ders Adı	Kredi	AKTS
Doktora Tezi	0	30
Yıl 4/Dönem 8		
Ders Adı	Kredi	AKTS
Doktora Tezi	0	30

Tablo 5.7'da önlisans ve lisans eğitimi veren programlara öneri seçmeli dersler verilmiş, Tablo 5.8'de ise yüksek lisans ve doktora programları için öneri seçmeli dersler verilmiştir.

Tablo 5.7: Ön Lisans ve Lisans Eğitimi Öneri Seçmeli Dersler

Seçmeli Dersler			
1	Proje Yönetimi	18	Filo Yönetimi
2	Afet ve İnsani Yardım Lojistiği	19	Lojistik Güncel Konular
3	Tersine Lojistik	20	Elektronik Ticaret
4	Yeşil Lojistik	21	Stratejik Yönetim
5	Toplam Kalite Yönetimi	22	Simülasyon
6	Liman ve Terminal Yönetimi	23	İnsan Kaynakları Yönetimi
7	Kentsel Lojistik	24	Etik, Etik Davranışlar ve İşletme Etiği
8	Posta ve Kurye Hizmetleri	25	Hizmet Pazarlaması
9	Otomotiv Lojistiği	26	Toplumsal Sosyal Sorumluluk
10	Lojistikte Girişimcilik	27	İleri Araştırma Yöntemleri
11	Operasyonel Risk Yönetimi	28	Küresel Kaynak Kullanımı
12	Ağ Optimizasyonu ve Lojistik Sistem Tasarımı	29	Gümrük Mevzuatı ve Uygulamaları
13	Gıda Ve Soğuk Zincir Lojistiği	30	Ulusal ve Uluslararası Lojistik Sektörü
14	Yönetim ve Organizasyon	31	Lojistikte Gelecek Tasarımı
15	Tekstil Lojistiği	32	Türkiye Ekonomisi ve Avrupa Birliği
16	Sigorta ve Risk Yönetimi	33	Müşteri İlişkileri Yönetimi
17	İnovasyon Yönetimi	34	Lojistik Sistem Analizi

Tablo 5.8: Yüksek Lisans ve Doktora Eğitimi Öneri Seçmeli Dersler

Seçmeli Dersler			
1	Operasyon Yönetimi	11	Kentsel Lojistik ve Lojistik Merkezler
2	Satın Alma ve Stok Yönetimi	12	Bütünleşik Pazarlama Yönetimi
3	Uluslararası Ticarette Yeni Trendler	13	Kriz Yönetimi
4	Yönetim ve Strateji	14	Kalite ve Performans Yönetimi
5	Uluslararası Ekonomi ve Dünya Ticareti	15	Girişimcilik ve Yenilik Yönetimi
6	Tedarik Zinciri ve Lojistikte Bilgi Teknolojileri ve Planlama	16	Kombine Taşımacılık Yönetimi
7	Uluslararası Ekonomi ve Küreselleşme Tarihi	17	Lojistik İşletmelerde Finansal Yönetim
8	İleri Araştırma Yöntemleri	18	Sürdürülebilir ve Yeşil Lojistik
9	Eleştirel Yönetim Yaklaşımları	19	Ulaştırma Politikaları ve Maliyet Analizi
10	Uluslararası Ticarette İş Geliştirme	20	Lojistik Örgüt Tasarımı

3. Lojistik eğitim programları değerlendirme ve akreditasyon derneği kurulmalıdır. Farklı disiplinlerdeki lojistik eğitim programları için, eğitimci, akademisyen, sektör temsilcileri, lojistik eğitimi alan öğrenciler ve mezunlar ile birlikte akreditasyon kuruluşu oluşturularak lojistik eğitim kalitesini yükseltmek, gelişen ve güncel teknolojileri takip eden, Türkiye'deki tüm lojistik eğitimine ulusal ve uluslararası standartlar getirerek daha iyi eğitilmiş, alanında uzmanlaşmış, nitelikli lojistik mezunlar yetiştirilerek ülke kalkınmasına katkı sağlanmalıdır.

4. Lojistik eğitimi veren bölümlerde gösterilen derslerin adları farklı olsa da içerikleri aynı olabilmektedir. Ders isimlerinde sadeleştirilme yapılarak ortak ders isimleri oluşturulmalı ve ortak ders kitapları yazılmalıdır. Örneğin hukuk birçok lojistik eğitimi veren yükseköğretim kurumunda farklı isimler altında gösterilmektedir. Lojistik eğitiminde okutulması gereken hukuk konuları tespit edilip, bu konulardan oluşan ortak, lojistik eğitiminde kullanılacak bir hukuk kitabı oluşturulmalıdır.

5. Yükseköğretimde lojistik eğitimi veren öğretim elemanlarının sektör tecrübesi edinebilmesi için sektör ve sektör temsilcilikleri ile iş birliği yapılarak öğretim elemanı geliştirme programları hazırlanmalı ve belirli periyotlarla iş başı eğitimi yaptırılmalı, böylece gelişen teknoloji ve değişen yasa, yönetmelik vs. gibi güncel konular takip edilmelidir.

6. Ortaöğretim seviyesinde lojistik eğitim veren Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerin de okutulan ders modülleri 2011 tarihlidir ve bu modüller güncellenmelidir. Lojistik ve Tedarik zinciri yönetimi konulu eğitim kitapları az ve yetersizdir. Bunun için yeni ve güncel konuları kapsayan eğitim kitapları oluşturulmalıdır.

Tüm bu önerilerin verilmesindeki ana amaç ülkemizde lojistik eğitim veren bölümlerin kendi vizyonları doğrultusunda standart bir eğitim alarak belli ortak bilgi ve beceriye sahip mezunları sektöre kazandırmak ve bu eğitim standartlarını hazırlarken yükseköğretim kurumları ile bağ oluşturmak amacıyla Ulusal Meslek Standartları ve Avrupa ile uyumlu bir yükseköğretim alanı oluşturmak için ise Bologna Süreci'ndeki ana faaliyetler göz önünde bulundurmalıyız.

KAYNAKÇA

Acar, A. Zafer. *Depolama ve Depo Yönetimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2010

Akkoca, Cumali. *Türkiye'deki Üniversitelerde verilen Lojistik Eğitim Kapsamı Gelişimi ve Gelecek Öngörüsü*, Yüksek lisans Tezi, Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Yönetimi Anabilim Dalı, Mersin, 2012.

Bolonya Süreci'nin Türkiye'de Uygulanması Projesi. *2004-2005 Sonuç Raporu*, Ankara, 2005

Çalışkan, Aylin, ve Yücel Öztürkoğlu. III.Ulusal Lojistik ve Tedarik Zinciri Kongresi. *Türkiye'de Lojistik Eğitiminde Temel Eğilimler*. 15-17 Mayıs 2014, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Doka ve Loder, Trabzon, (2014): 147-153.

Çancı, Metin, ve Murat Erdal. *Lojistik Yönetimi*. İstanbul: Utikad Yayını, 2003.

Gattorna, J.L., Walters, D.W. *Managing the supply chain, a strategic perspective, Macmillan Business*. Hampshire: 1996.

Goffin, K., Lemke F., ve Szwejczewski, M. *Manufacturer – Supplier Relationships An Empirical Study of German Manufacturing Companies, International Journal of Operations & Production Management.* 2005.

Keskin, M. Hakan. *Lojistik Tedarik Zinciri* Yönetimi (geçmişi, değişimi, bugünü, geleceği). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2014.

Koban, Emine, ve Hilal Yıldırı Keser. *Dış Ticarette Lojistik*. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım, 2015.

Lee, H.L, ve C. Billlington. *Managing supply chain inventory:pitfalls and opportunities*. Sloane Management Review, 1992.

Long, Douglas. *Uluslararası Lojistik Küresel Tedarik Zinciri Yönetimi*. Çev. Mehmet Tanyaş ve Murat Düzgün. Ankara. Nobel Akademik Yayıncılık, 2016.

Küçük, Orhan. *Lojistik İlkeleri ve Yönetimi, Lojistiğin Temelleri- Lojistik Kavramı(7L)- Lojistik Araçları*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2014.

Nebol, Erdal. *Tedarik Zinciri ve Lojistik Yönetimi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2016.

Özdemir Ali, İhsan. **"**Tedarik Zinciri Yönetiminin Gelişimi, Süreçleri ve Yararları." Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi (2004). 87-96

Özdener, Hasan Hüseyin. *Lojistikte Toplam Kalite Yönetimi*, Yüksek Lisans Tezi, Kadir Has Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. 2010.

Parasız, İlker. *Modern Ansiklopedik Ekonomi Sözlüğü*. Bursa: Ezgi Yayınevi, 1999.

Simchi - Levi,David, ve Kaminsky,PhiliP, ve Simchi-Levi, Philip, *Designing and Managing the Supply Chain*. McGraw Hill Professional, New York, 2003.

Şahin, Osman. *Ulusal Ve Uluslararası Belgelerde Türk Yükseköğretimi*, Ankara: Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, Yayın No:2010/410, 2010.

Tanyaş, Mehmet. ve Köksal Hazır. *Lojistik Temel Kavramlar(Lojistiğe Giriş)*, Mersin: Çağ Üniversitesi Rektörlüğü, 2011.

Tek, Ömer Baybars. *Pazarlama İlkeleri: Global ve Yönetimsel Yaklaşım Türkiye Uygulamaları*. . İstanbul: 8: Baskı: Beta Yayınları, 1999.

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü. *Türkiye ve Avrupa Birliği Ülkelerinin Eğitim Sistemleri,* Ankara. 2006.

İnternet Kaynakları

Council of Supply Chain Managment Professionals, Supply Chain and Logistics Terms-Glossary, http://cscmp.org/CSCMP/Educate/SCM_Definitions_and_Glossary_of_Terms/CSCMP/Educate/SCM_Definitions_and_Glossaryof_Terms. 07.12.2017.

Dünya, Çınar Hakan, 2013, Geliyor Geliyor Lojistisyenler Geliyor. https://www.dunya.com/kose-yazisi/geliyor-geliyor-039lojistisyenler039-geliyor/17560 28.02.2018.

Eko Dialog, Lojistikte Taşımacılık Modları ve Entegre Taşımacılık. http://www.ekodialog.com/Makaleler/lojistik_modlari_entegre_tasimacilik_makale.html 08.12.2017.

İktisat Sözlüğü, İktisat Sözlüğü, Ekonomi Terimleri, https://www.iktisatsozlugu.com/nedir-2175-FAYDA#.WkINHOlG3IU. 25.12.2017.

Kobi İş birliği ve Kümelenme Projesi, Kümeler için Tedarik Zinciri Yönetimi Kılavuzu. http://www.smenetworking.gov.tr/userfiles/pdf/belgeler/ekonomiBakanligi/7_tedarik.pdf. 18.01.2018.

Lojistikçilerin Sesi**,** Lojistik Eğitim Standartları. http://www.lojistikcilerinsesi.biz/2018/04/11/lojistik-egitim-standartlari-les-iii-calistayi-bu-kez-mersinde-yapildi/. 12.04.2018.

Loder, Lojistik Terimler. http://www.loder.org.tr/tr/terimler.html?harf=Y&sayfa=2. 08.12.2017.

MEB, Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü. http://mtegm.meb.gov.tr/TR/okullar.asp?PAGE=Liste. 01.03.2018.

MEGEP, Mesleki ve Teknik Eğitim Programlar ve Öğretim Materyalleri, Duyurular. http://www.megep.meb.gov.tr/Default.aspx, 10.03.2018.

MYK, Mesleki Yeterlilik Kurumu, Avrupa Yeterlilik Çerçevesi. Https://www.myk.gov.tr/index.php/tr/avrupa-yeterlilikler-cercevesi. 26.03.2018.

ÖSYM, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi. http://www.osym.gov.tr/TR,13263/2017-osys-yuksekogretim-programlari-ve-kontenjanlari-kilavuzu.html. 01.03.2018.

Tekno Çözümler, Ambalajlama ve Paketleme Aralarındaki Farklar. http://www.teknocozumler.com/ambalaj-ve-paketleme-aralarındaki-farklar. 03.01.2018.

Türk Dil Kurumu, Türk Dil Kurumu. http://www.tdk.gov.tr/tdksozluk. 07.12.2017.

Türkiye Sigorta Birliği, Emtea Nakliyat Sigortası. https://www.tsb.org.tr/emtea-nakliyat-sigortasi.aspx?pageID=720. 10.01.2018.

UND, Uluslararası Nakliyeciler Derneği. http://www.und.org.tr/tr/15471/ulastirma-ve-lojistik-egitim-kurumlari-ve-programlari-degerlendirme-ve-akreditasyon-dernegi-ulakder-kurucu-uyeler-toplantisi-gerceklesti . 04.03.2018

Uni Assigment Centre, Essays, UK. November 2013. Logistics And Supply Chain Education Business Essay. Retrieved from. https://www.uniassignment.com/essay-samples/business/logistics-and-supply-chain-education-business-essay.php?cref=1. 17.05.2018.

YÖK, Bologna Süreci Nedir. http://www.yok.gov.tr/web/uluslararasi-iliskiler/bologna-sureci-nedir. 31.03.2018.

YÖK, Bolonya Sürecine Üye olan Ülkeler. http://www.yok.gov.tr/web/uluslararasi-iliskiler/bologna-sureci-uyeleri-ulkeler-ve-kuruluslar. 31.03.2018.

YÖK,Bologna Süreci Nasıl İşliyor? http://www.yok.gov.tr/web/uluslararasi-iliskiler/46. 31.03.2018.

YÖK, Temel Bildirgeler ve Gelişimler. http://www.yok.gov.tr/web/uluslararasi-iliskiler/budapeste-viyana-bildirgesi-2010-. 31.03.2018.
YÖK, Temel Bildirgeler ve Gelişimler. http://www.yok.gov.tr/web/uluslararasi-iliskiler/bukres-bildirgesi-2012-. 01.04.2018.
YÖK, Diğer Bildirgeler. http://www.yok.gov.tr/web/uluslararasi-iliskiler/salamanca-bildirgesi-. 02.04.2018.
YÖK, Diğer Bildirgeler. http://www.yok.gov.tr/web/uluslararasi-iliskiler/glasgow-bildirgesi-. 02.04.2018.
YÖK,Diğer Bildiriler. http://www.yok.gov.tr/web/uluslararasi-iliskiler/luksemburg-bildirgesi-(E.T:02.04.2018)
YÖK, Diğer Bildirgeler. http://www.yok.gov.tr/web/uluslararasi-iliskiler/63-. 02.04.2018.
YÖK, Yükseköğretim Kalite Kurulu, http://www.yok.gov.tr/web/kalitekurulu/yuksekogretim-kalite-guvencesi-. 03.04.2018.
YÖK,Uluslararası Yeterlilikler Çerçevesi. http://www.yok.gov.tr/web/uluslararasi-iliskiler/86-. 03.04.2018.
YÖK,Öğrenci Katılımı ve Sosyal Boyut. http://www.yok.gov.tr/web/uluslararasi-iliskiler/77 -. 04.04.2018.
Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, Okul Türlerine Göre Yerleşen Aday Oranları. https://istatistik.yok.gov.tr/. 05.03.2018.

KANUN-YÖNETMELİK

4458 Sayılı Gümrük Kanunu. 27.10.1999.

5544 Sayılı Mesleki Yeterlilik Kurumu Kanunu. 21.09.2006.

"Mesleki Yeterlilik Sınav ve Belgelendirme Yönetmeliği." 30.12.2008. 27096 sayılı Resmî Gazete.

Mesleki Yeterlilik Kurumu. Ulusal Meslek Standardı. Lojistik Operasyon Sorumlusu. Seviye 5. Ankara: 2014.
Mesleki Yeterlilik Kurumu**.** Ulusal Meslek Standardı. Lojistik Operasyon Yöneticisi. Seviye 6. Ankara: 2014.
"Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliği." 23.07.2015. 29423 sayılı Resmî Gazete.
"Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Konseyleri ve Ulusal Öğrenci Konseyi Yönetmeliği." 25942 sayılı Resmî Gazete. 29.09.2005.